

**SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN EHDOTUS UUDEKSI
ALKOHOLILAIKSI**

MARA RY:N KANNANOTOT PYKÄLÄLUONNOKSIIN

**Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
19.1.2017**

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto.....	2
2.	Alkoholin nauttiminen ravitsemisliikkeissä ja viranomaisvalvonta.....	4
3.	Risteilyalukset	11
4.	Alkoholiviranomaisen yleinen oikeus rajoittaa anniskelulupaa tai asettaa lupaehtoja	12
5.	Anniskeluaika ja jatkoaika.....	17
6.	Tapahtumat ja huvipuistot	30
7.	Lausunnot ja tiedonsaanti anniskelulupahakemuksesta	37
8.	Lupaprosessi ja digitalisaatio	39
9.	Luotettavuuspykälä.....	41
10.	Anniskelupaikkaa ja anniskelualan rajaamista koskevat vaatimukset.....	51
11.	Hyvän tavan vastaisen elinkeinotoiminnan kieltä	55
12.	Alkoholijuoman poiskuljettaminen anniskelualueelta	58
13.	Anniskelukieltosäännös	59
14.	Alkoholilain seuraamusjärjestelmä.....	61
15.	Laskutusjärjestelyt ja maksuvälineet anniskelussa.....	64
16.	Anniskelupaikan henkilökuntaa koskevat vaatimukset.....	66
17.	Anniskelupaikan hallinta ja yhteiset anniskelualueet.....	67
18.	Cateringlupa	68
19.	Annostelua koskevat määräykset.....	70
20.	Juomien hankinta anniskeluun.....	75
21.	Vähittäismyynti anniskelupaikasta ja pienpanimot	78
22.	Maksaminen teknologineutraaliksi.....	80
23.	Anniskelun omavalvonta	81
24.	Ikäkontrolli	83
25.	Alkoholilain markkinointia koskevat säädökset.....	85
26.	Alkoholilain määritelmistä	88

1. Johdanto

MaRan lausunnossa otetaan tarkemmin kantaa alkoholilakiesityksen anniskelua koskeviin säännösehdotuksiin ja mitä muutoksia MaRa vaatii tehtäväksi lakiesitykseen.

Esityksessä on seuraavat suuret periaatteelliset ongelmat:

- Valvonnan ulkopuolella toimivia tilausravintoloita ja ravitsemisliikkeitä tulee kohdella uudessa alkoholilaissa tasapuolisesti, mikä ei toteudu esityksessä. Ehdotusta on korjattava siten, että alkoholin nauttimiseen ja tarjoiluun on oltava anniskelulupa myös tilausravintoloissa. Alkoholiviranomaisille on annettava oikeus valvoa nauttimiskieltojen noudattamista ilman anniskelulupaa toimivissa ravitsemisliikkeissä ja tilausravintoloissa **(kohta 2)**
- Sääntely ei ole tasapuolista Suomen lipun alla olevien risteilyalusten ravintoloiden ja maassa toimivien ravintoloiden välillä **(kohta 3)**
- Viranomaiselle ei voida antaa käytännössä rajoittamatonta valtuutta määrätä anniskelua koskevia ehtoja ja rajoituksia, sillä laajennetuilla viranomaisvaltuuksilla vesitetään ravintoloiden sääntelyn keventäminen **(kohta 4)**
- Anniskelun jatkoajan käyttämistä ei tule rajoittaa ehdotetulla tavalla. Etenkin kohtuuton järjestyksenvalvontavaatimus on poistettava. Järjestyksenvalvontavaatimus estäisi jatkoajan enemmistössä Suomen ravintoloita ja vaikeuttaisi kohtuuttomasti myös isompien ravintoloiden toimintaa. Kunnille ei tule antaa oikeutta kieltää jatkoajan käyttämistä **(kohta 5)**
- Tapahtumien anniskelualueita ja niiden sijoittelua koskevaa sääntelyä on kevennettävä. Alkoholilaissa on myös turvattava, että huvipuistot voivat jatkossakin tarjota asiakkaiden haluamia ravintolapalveluita **(kohta 6)**
- Velvoite kuulla taloyhtiöitä ulkotarjoilualueiden anniskeluluvista poistettava **(kohta 7)**

Jatkovalmistelussa tulee muuttaa myös seuraavia säännöksiä:

- Anniskeluluvan hakemisprosessissa on hyödynnettävä digitalisaation tuomat mahdollisuudet **(kohta 8)**
- Anniskeluluvan hakijaa koskevien vaatimusten ja edellytysten säätäminen vastaamaan perustuslain vaatimuksia **(kohta 9)**
- Anniskelupaikkaa ja anniskelualueiden rajaamista koskevaa sääntelyä ei saa kiristää **(kohta 10)**

- Lakiesityksen hyvän tavan vastaisen elinkeinotoiminnan kiellon poistaminen (tai rajaaminen) (**kohta 11**)
- Asiakkaan oikeutta kulkea juoman kanssa anniskelupaikan sisällä tai ravintolan terassille ei saa rajoittaa (**kohta 12**)
- Anniskelukielto säännöksen yhteydessä olevien hallussapito- ja nauttimiskieltojen rajaaminen ehdotetusta (**kohta 13**)
- Alkoholilain seuraamusjärjestelmän oltava kohtuullinen ja virheiden ja epäkohtien etsimisen sijasta valvonnassa keskityttävä riskiperusteiseen valvontaan (**kohta 14**)
- Mahdollistetaan tavanmukaisten laskutusjärjestelyiden ja rajattujen maksuvälineiden käyttäminen anniskelutoiminnan yhteydessä (**kohta 15**)

MaRa kannattaa esitystä siltä osin kuin:

- Jatkoaika 04:ään on mahdollista ilmoituksella siten, että alkoholijuomia voi nauttia tunnin anniskeluajan päättymisestä eli enintään 05:een asti (**käsitellään kohdan 5 yhteydessä**)
- Ravintoloiden aukioloaika vapautetaan (**käsitellään kohdan 5 yhteydessä**)
- Anniskelupaikan henkilökuntaa ja vastaavaa hoitajaa koskevaa sääntelyä kevennetään (**kohta 16**)
- Anniskelupaikan yksinomaisen hallinnan vaatimus kumotaan ja yhteiset anniskelualueet sallitaan (**kohta 17**)
- Cateringluvalla voi anniskella erilaisissa tilaisuuksissa MaRan esittämin tarkennuksin (**kohta 18**)
- Annostelua koskevia määräyksiä lievennetään MaRan esittämin tarkennuksin (**kohta 19**)
- Anniskeluun voi hankkia juomia myös vähittäismyymälöistä (**kohta 20**)
- Alkoholijuomien vähittäismyynti ravintolasta sallitaan ja pienpanimoille annetaan oikeus enintään 12 % oluiden vähittäismyyntiin (**kohta 21**)
- Maksaminen tehdään teknologianeutraaliksi (**kohta 22**)
- Anniskelun omavalvonnalla korvataan yksityiskohtaista sääntelyä (**kohta 23**)
- Toisen henkilöllisyystodistusten käyttäminen harhautustarkoituksessa kriminalisoidaan (**kohta 24**)

- Ravintoloiden mainontarajoitukset kevenevät, kun happy hourin mainontakielto poistuu ja väkevien alkoholijuomien hinnastoja voi mainostaa myös ravintolan ulkopuolella
(kohta 25)

2. Alkoholin nauttiminen ravitsemisliikkeissä ja viranomaisvalvonta

Tilausravintolat

Alkoholilaisissa säädetään, että alkoholin nauttiminen on kielletty, jollei alkoholilain säännöksistä muuta johdu, ravitsemisliikkeessä sekä muussa paikassa, jossa yleisölle makсутa pidetään saatavana ruokaa tai virvokkeita (nauttimiskieltosäännös). Näissä paikoissa on sallittua nauttia alkoholia vain anniskeluluvalla. Myönnetystä anniskeluluvasta seuraa puolestaan se, että anniskelupaikassa saadaan anniskella ja nauttia vain sinne laillisesti toimitettua alkoholijuomaa eikä asiakkaan omien alkoholijuomien nauttiminen ole anniskelupaikassa sallittua.

Ravitsemisliike on elintarvikehuoneisto, jossa harjoitetaan ravitsemistoimintaa. Ravitsemistoiminnassa tarjotaan ammattimaisesti ruokaa tai juomaa yleisölle elintarvikelaisissa (23/2006) tarkoitetussa elintarvikehuoneistossa nautittavaksi.

Sääntelystä johtuu, että esimerkiksi ilman anniskeluoikeuksia varustettu lounasravintola ei voi toimia siten, että se on päivisin auki lounasasiakkaille ja muuntautuu illaksi juhlapaikaksi, jonne asiakkaat voisivat tuoda omat alkoholijuomat. Ravintola ei voi toimia myöskään siten, että tiettyinä viikonpäivinä se toimii yleisölle avoimena ja muuttaa toimintansa joinain päivinä sellaiseksi, että se sallii asiakkaiden tuoda yksityistilaisuuteen omia alkoholijuomia.

MaRa ja Valvira ovat katsoneet, että nauttimiskieltosäännöksessä tarkoitetun tilan määritelmä kattaa myös paikat, jota yksi tai useampi toiminnanharjoittaja ammattimaisesti markkinoi yleisölle erilaisten tilaisuuksien pitopaikaksi ruoka- ja/tai juomatarjoiluineen. Koska toiminta suuntautuu yleisölle, merkitystä ei ole sillä, onko paikassa pidettävä tilaisuus avoin vai suljettu. Näin ollen nauttimiskielto koskee myös pito- ja juhlapalvelutoimintaa harjoittavien yritysten tilausravintoloita ja juhlapaikkoja. Ravitsemisliikkeeksi ei

sen sijaan lueta tiloja, joita voidaan vuokrata tilaisuuksiin ja joihin vuokraaja voi vapaasti valita ulkopuolisen ruoka- tai juomatarjoilun tuottajan.

Ilman anniskeluoikeuksia olevien tilausravintoloiden toimintaa ei tällä hetkellä valvo käytännössä kukaan. Alkoholitarkastajat valvovat vain tiloja, joihin on myönnetty anniskelupa. Ammattimaista ruoka- ja juomatarjoilua elintarvikehuoneistoissa harjoittava yritys voi vapaasti valita toimintatapansa. Jos tiloihin ei haeta anniskelulupaa, päästään viranomaisvalvonnan ulkopuolelle. Valvonnan aukko on mahdollistanut sen, että maahan on syntynyt satoja ravintoloita, jotka sallivat asiakkaiden tuoda omat alkoholijuomat ravintolaan. Tämä on aiheuttanut ravitsemistoimialalla vakavan kilpailun vääristymän ja vaarantaa vastuullisesti ja lain mukaan toimivien yritysten toimintaedellytykset.

MaRa pitää välttämättömänä, että valvonnan aukko korjataan. Laissa määritellään lupaa edellyttävä anniskelu siten, että se kattaa alkoholijuomien tarjoilun myös tilausravintoloissa tai nauttimiskieltosäännöstä laajennetaan siten, että se kattaa myös tilausravintolat. Valvontaviranomaisille on annettava oikeus valvoa myös tilausravintoloita.

Lakiesityksen nauttimiskieltosäännöksessä (82 §) todetaan, että alkoholijuomaa ei saa nauttia, ellei toisin säädetä yleisölle avoimessa majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain tarkoittamassa ravitsemisliikkeessä. Kun ravitsemisliikkeen määritelmä avataan, säännös on sisällöltään seuraava: ”Alkoholijuomaa ei saa nauttia, ellei toisin säädetä, yleisölle avoimessa elintarvikehuoneistossa, jossa harjoitetaan ammattimaisesti tapahtuvaa ruoan tai juoman tarjoamista yleisölle elintarvikehuoneistossa nautittavaksi.” Säännös on erittäin vaikeasti ymmärrettävissä.

Lakiesityksen perustelujen mukaan säännöksestä seuraisi se, että kun ravitsemisliikkeessä tarjoillaan ruokaa/juomaa suljetulle seurueelle, sinne saisi tuoda osallistujien omia alkoholijuomia. Omien alkoholijuomien nauttiminen olisi kiellettyä vain, jos ravitsemisliike olisi yleisölle avoinna. Perustelujen mukaan rajatapauksessa suljetun seurueen määritelmään kuuluu, että ravitsemisliike ei itse ole välittömästi tai välikäsiensä avulla markkinoinut tai järjestänyt tilaisuutta, vaan osallistujat ovat määrättyneet seurueen omista lähtökohdista käsin.

Lakiesityksellä ei puututa tilausravintolatoimintaan. Käytännössä lakiesitys laillistaa laajaksi kasvaneen tilausravintolatoiminnan. Sen lisäksi se laajentaisi asiakkaiden omien alkoholijuomien nauttimismahdollisuuden myös ilman anniskelulupaa toimiviin ravintoloihin ja kahviloihin. Käytännössä ilman anniskelulupia toimivassa ravintolassa voitaisiin juhlia koko yö ilman mitään valvontaa ja nauttia omia alkoholijuomia, kunhan juhloseurue muodostaa perusteluissa tarkoitetun ”suljetun seurueen”. Suljettu seurue voi muodostaa kymmeniä ja satojakin ihmisiä, kunhan osallistujat ovat määräytyneet seurueen omista lähtökohdista käsin.

MaRa ei hyväksy ehdotusta. Tilausravintoloissa alkoholin tarjoilua ja nauttimista tiloissa eivät koskisi mitkään säännöt ja velvoitteet. Tilausravintoloiden ei tarvitse laatia omavalvontasuunnitelmaa alkoholitarjoiluun liittyvien riskien vähentämiseksi eikä niissä toimivalle tarjoiluhenkilökunnalle aseteta mitään pätevyysvaatimuksia. Juhltiloissa voi juoda mitä tahansa, kuinka paljon tahansa ja kuka tahansa. Anniskelukielloista alaikäisille tai selkeästi päihtyneille ei tarvitse välittää. Juhlijat voivat myös vapaasti kulkea alkoholijuomien kanssa ulos kadulle. Tiloissa voi juhlia koko yön aamuun asti. Järjestyksenpidolle ei ole asetettu mitään vaatimuksia. Alkoholijuomat virtaavat näihin paikkoihin suurissa määrin Baltian maista eikä niistä ole maksettu lainkaan veroja Suomeen. Alkoholiviranomaiset eivät valvo näitä paikkoja. Poliisi joutuu reagoimaan jälkikäteen, jos tilausravintolasta on löytynyt suuri määrä päihtyneitä alaikäisiä.

Tilausravintolatoiminnan laillistaminen on vastoin lakiehdotuksen tavoitetta siirtää alkoholin kulutusta valvomattomista olosuhteista valvottuihin olosuhteisiin. Esitys heikentää entisestään valvotun ja työllistävän anniskeluelinkeinon kilpailuasemaa suhteessa tilausravintoloihin. Alkoholilainsäädäntö on kestävämmällä pohjalla ja sääntely menettää legitimitettinsä, jos alkoholilainsäädännössä tietoisella ratkaisulla edistetään alkoholin nauttimista ravitsemisliikkeissä ja niihin rinnastettavissa tiloissa ilman, että niiden tarvitsisi noudattaa alkoholilain anniskelusäännöksiä.

MaRa vaatii, että alkoholilakiesityksen jatkovalmistelussa löydetään ratkaisu, joka tuo alkoholin nauttimisen tilausravintoloissa valvonnan piiriin ja laista ilmenee selkeästi milloin alkoholijuomien nauttiminen edellyttää anniskelulupaa.

Tilausravintoloiden siirtäminen luvallisen toiminnan piiriin on mahdollista nauttimiskiel-
tosäännöstä tarkistamalla. Kun samanaikaisesti anniskelua koskevaa sääntelyä kevenne-
tään, muutos ei aiheuta käytännössä mitään ongelmia tilausravintolatoimintaa harjoitta-
ville toiminnanharjoittajille. Cateringluvan myötä mahdollistetaan myös anniskelu juhla-
tilaisuuksissa lyhyellä ilmoitusajalla kalliin ja pitkällisen lupaprosessin sijaan.

**MaRa vaatii, että alkoholin nauttimiskieltoa koskeva 82 §:n 1 momentin 1 kohta
muutetaan kuulumaan seuraavasti:**

”Alkoholijuomaa ei saa nauttia, ellei laissa toisin säädetä:

- 1) majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetussa laissa tarkoitetussa ravitsemisliik-
keessä ja yleisön käyttöön tarkoitetussa elintarvikehuoneistossa, jossa tilan
omistaja, haltija tai tähän sopimussuhteessa oleva ammattimaisesti tarjoaa ruo-
kaa tai juomaa paikan päällä nautittavaksi ”**

Muutoksen tekeminen toteuttaa pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen harmaan talouden
torjunnan ministeriryöryhmän päätöksen, jonka mukaan myös ilman anniskelulupaa toi-
mivat ravintolat saatetaan alkoholilain valvonnan piiriin, kun alkoholiviranomaisille an-
netaan samalla toimivaltuudet valvoa nauttimiskiellon noudattamista.

Samalla myös lakiesityksen 82 §:n 3 momenttia tulee tarkistaa. Säännökseen on lisättävä,
että mainitut tahot eivät saa myöskään luvatta tarjota alkoholijuomaa. Maininta luvatta
tarjoamisesta on ilmeisesti jäänyt vahingossa pois säännöksestä, koska asia mainitaan
rangaistussäännösten 72 §:n 4 momentin 3 kohdassa ja voimassaolevan alkoholilain 58
§:n 3 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitetussa paikassa ei paikan omistaja
taikka tilaisuuden toimeenpanija tai järjestyksenvalvoja saa sallia alkoholijuoman naut-
timista tai luvatta tarjota alkoholijuomaa.

Nauttimiskiellon noudattamisesta vastuussa olevia tahoja on myös laajennettava siten, et-
tä paikan omistajan ja haltijan (esimerkiksi sen joka on vuokrannut rakennuksen omista-
jalta paikan tilausravintolakäyttöön) lisäksi nauttimiskiellon noudattamisesta vastaa se,
joka sopimussuhteessa tilan omistajaan ja haltijaan ammattimaisesti tarjoaa ruokaa tai
juomaa paikan päällä nautittavaksi (esimerkiksi pitopalveluyritys, joka on tehnyt sopi-

muksen tilan omistajan kanssa siitä, että se hoitaa tilassa ruoka- ja juomatarjoilut). Kukaan näistä tahoista ei saa sallia alkoholin nauttimista ko. tilassa.

Alkoholilakiesityksen 82 §:n 3 momenttia voidaan selkeyttää siten, että se jaetaan ravitsemisliikkeiden ja yleisötilaisuuksien osalta kahteen osaan:

Edellä 1 momentin 1 - kohdan tarkoittamissa tiloissa ei ravitsemisliikkeen harjoittaja, tilojen omistaja tai haltija tai se joka sopimussuhteessa tilan omistajaan ja haltijaan ammattimaisesti tarjoaa ruokaa tai juomaa paikan päällä nautittavaksi, saa sallia alkoholijuoman nauttimista tai luvatta tarjota alkoholijuomaa. Edellä 1 momentin 2 - kohdan tarkoittamassa yleisötilaisuudessa ei tilaisuuden toimeenpanija tai järjestyksenvalvoja saa sallia alkoholijuoman nauttimista tai luvatta tarjota alkoholijuomaa.

Nauttimiskiellon rikkomista koskevaa rangaistusäännöstä (72 §:n 4 momentin 3 kohta) on muutettava siten, että se on linjassa 82 §:n kanssa.

Alkoholiviranomaisen valvontaoikeus ulotettava myös tilausravintoloihin

Alkoholilakiesityksen mukaan anniskelua valvoisivat aluehallintovirastot alueellaan ja sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontaviraston koko maassa sekä ilmailulaissa ja merilaisissa tarkoitetuilla aluksilla, joilla on Suomen kansallisuus (58 §). Tarkastus- ja tiedonsaantioikeutta koskevan pykälän (60 §) mukaan valvontaviranomaiset saavat tarkastaa alkoholilain valvontaa varten luvanhaltijan tiloja, toimintaa ja asiakirjoja (sekä alkoholi-pitoisen aineen kuljetuksia).

Alkoholin nauttimiskiellon piiriin kuuluvien tilojen (82 §) osalta esityksessä ei ole säädetty lainkaan valvovaa viranomaista. Ainoastaan alkoholin poisottamista koskevan 81 §:n kohdalla todetaan, että poliisimiehellä on oikeus ottaa alkoholipitoiset aineet pois henkilöltä, jos asianomainen nauttii alkoholijuomaa 82 §:n 1 momentin vastaisesti.

MaRa ei hyväksy, että tilausravintolatoimintaa tai pito- ja juhlapalvelutoimintaa harjoittava yritys pääsisi valvonnan ulkopuolelle, jos se päättää olla hakematta anniskelulupaa elintarvikehuoneistoonsa.

Alkoholin nauttimisen ja tarjoilun valvonta tulee säätää alkoholiviranomaisille siltä osin kuin on kysymys alkoholin tarjoilusta elintarvikehuoneistoissa ja elinkeinotoiminnassa. Tämä vastaa sääntelyä elintarvikelain puolella, jossa elintarvikeviranomaiset eli kunnalliset terveystarkastajat valvovat elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniaa, oli kysymys ilmoitetusta elintarvikehuoneistosta tai elintarvikehuoneistosta, jonka kohdalla ilmoitus on laiminlyöty.

MaRa vaatii, että valvontaviranomaisten tehtäviin lisätään 82 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädettyjen nauttimiskieltojen valvonta. Valvontaviranomaisen vastuulla olisi näin ollen valvoa, että kyseisissä tiloissa ei tarjoilla eikä nautita alkoholijuomia ilman anniskelulupaa. Viranomaisella olisi valvontatehtävää suorittaessaan myös oikeus päästä tarkastamaan tiloja. **Valvontaviranomaisten oikeuksia koskevaan 60 §:ään tulee lisätä uusi 2 momentti: ”Valvontaviranomaisella on oikeus tarkastaa alkoholilain 82 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tiloja sen valvomiseksi, että tiloissa noudatetaan alkoholilain säännöksiä.** Käytännössä valvonta on sitä, että siellä ei nautita alkoholijuomia, jos sinne ei ole haettu anniskelulupaa tai jos tilaisuutta ei koske viranomaiselle tehty cateringilmoitus.

Hallinnollinen seuraamus nauttimiskiellon rikkomisesta

Nauttimiskiellon tehokkaan noudattamisen varmistamiseksi viranomaisella on oltava keino määrätä hallinnollinen seuraamus taholle, joka toiminnassaan rikkoo nauttimiskieltoa.

Lakiesityksessä ehdotetaan uutta laiminlyöntimaksua luvanhaltijoille, jotka rikkovat toiminnassaan alkoholilakia. Jos laiminlyöntimaksu säädetään alkoholilakiin, niin sääntelyn tasapuolisuuden vuoksi valvontaviranomaiselle tulee antaa oikeus määrätä hallinnollinen laiminlyöntimaksu myös sille, jonka toiminnassa nauttimiskieltoa rikotaan ja jonka katsotaan olevan vastuussa kiellon noudattamisesta.

Laiminlyöntimaksua koskevan ehdotuksen 69 §:ään on lisättävä oma momentti laiminlyöntimaksun määräämisestä, kun nauttimiskieltoa rikotaan:

”Lupaviranomainen voi määrätä sen, joka toiminnassaan rikkoo alkoholilain 82 §:n 1 momentin nauttimiskieltoa, maksamaan vähintään 600 euron ja enintään 3 000 euron laiminlyöntimaksun.”

Jos laiminlyöntimaksua ei tule alkoholilakiin, nauttimiskiellon noudattamisen varmistamiseksi on lakiin säädettävä joka tapauksessa muu tehokas hallinnollinen seuraamus. Hallinnollisen seuraamuksen lisäksi alkoholilaissa säädetään myös rikosoikeudellisesta seuraamuksesta (ehdotuksen 72 §:n 4 momentti 3 kohta). Rangaistussäännös on tarpeen tärkeimpiä tapauksia varten, mutta rangaistussäännös ei yksinään ole tehokas keino estää asiakkaan omien alkoholijuomien nauttimista tilausravintoloissa. Rikosprosessuaalinen menettely ja esitutkinta työllistävät poliisiviranomaisia, syyttäjä- ja tuomioistuinlaitosta ja suurin osa nauttimiskieltojen rikkomisesta on tarkoituksenmukaista hoitaa kevyemmässä hallinnollisessa menettelyssä.

Alkoholijuoman nauttiminen anniskelupaikassa

AlkoL 21 c §:ssä säädetään, että ”anniskelupaikassa alkoholijuomia saa anniskella ainoastaan lupaviranomaisen hyväksymällä anniskelualueella, jossa valvonta voidaan tehokkaasti järjestää”. AlkoL 23 §:n mukaan anniskeltu alkoholijuoma on nautittava anniskelualueella. Valviran ohjeessa ”alkoholiasiat ravintolassa” todetaan, että asiakkaan omien alkoholijuomien anniskelu ja nauttiminen anniskelupaikassa on aina kiellettyä. Ravintolassa järjestettävissä yksityistilaisuuksissa, kuten häissä, ei ole sallittua nauttia esimerkiksi häämäljana asiakkaan ulkomailta tuomaa samppanjaa, vaan yksinomaan laillisesti anniskeluun hankittuja alkoholijuomia. Ravitsemisliikkeitä koskee lisäksi alkoholilain 58 §, jonka perusteella alkoholijuomia ei saa siellä nauttia, ellei ravitsemisliikkeelle ole myönnetty anniskelulupaa.

Lakiesityksen 35 §:ssä säädetään, että anniskelualueella saa nauttia vain anniskeluluvan haltijan myymää alkoholijuomaa, jota ei saa kuljettaa anniskelualueen ulkopuolelle eikä nauttia sen ulkopuolella.

Ehdotuksella laajennettaisiin omien juomien nauttimismahdollisuus myös anniskelupaikoihin. Esimerkiksi anniskeluoikeudet omaavassa hotellissa tai kongressikeskuksessa voi

anniskelualueiden lisäksi olla isojakin tiloja, joihin ei ole haettu anniskeluoikeuksia. Ravitsemisliikkeenä toimivan kartanon alakerrassa voi olla ravintolasali, joka on anniskelu- aluetta ja yläkerrassa muu tila, johon ei ole haettu anniskeluoikeuksia. Nykyistä lakia rajoitetummalla nauttimiskielto­säännöksellä anniskelupaikoissa voitaisiin nauttia anniskel- tujen alkoholijuomien lisäksi myös asiakkaiden omia juomia.

MaRan näkemyksen mukaan tämä ei voi olla alkoholilakiehdotuksen tarkoituksena. Sa- tamäärin anniskelupaikkoja joutuisi perustamaan omien juomien tiloja, kun asiakkaat vaatisivat saada tuoda omia alkoholijuomia yksityistilaisuuksiinsa. Alkoholijuomat hae- taan yleisimmin Baltiasta. Ehdotus johtaisi erittäin sekavaan ja valvonnallisesti vaikeaan tilanteeseen. Anniskelupaikan omien juomien alueella ei tarvitsisi noudattaa mitään sään- töjä eikä anniskeluaikoja toisin kun valvotulla anniskelualueella.

MaRa katsoo, että nykyinen oikeustila, jonka mukaan anniskelupaikassa saa naut- tia vain anniskelupaikassa anniskeltuja alkoholijuomia tulee säilyttää. Alkoholila- kiesityksen määritelmäsäännökseen on lisättävä anniskelupaikan käsite ja 35 §:ssä on säädettävä, että ”anniskelupaikassa saa nauttia vain anniskeluluvan haltijan myymää alkoholijuomaa.”

3. Risteilyalukset

Lakiesitys suosii Suomen lipun alla purjehtivia matkustaja-aluksia. Matkustaja-alusten ravintoloiden ei tarvitse hakea anniskelulupaa vaan niiden osalta riittää pelkkä ilmoitus (46 §). Vaikka anniskelua koskevat säännökset koskevat myös laivoja, niiden ei käytän- nössä tarvitse noudattaa alkoholilakia, koska viranomaiset eivät tosiasias­sa valvo niiden toimintaa. Seuraamusjärjestelmä rikkomuksista on täysin erilainen kuin maassa toimivil- la ravintoloilla. Viranomaiset voivat seuraamuksena supistaa laivan anniskeluaikoja, jos rikkomuksia on laiminlyöntimaksusta huolimatta tapahtunut. Anniskelu voidaan kieltää ainoastaan määräajaksi, vaikka alaikäiskontrolli laiminlyötäisiin kokonaan annettujen va- roituksien ja laiminlyöntimaksujen jälkeen. Laivoilla ei ole anniskelulupaa, jonka voisi peruuttaa.

Alkoholilakiehdotuksen mukaista laiminlyöntimaksua rikkomuksista ei voi 69 §:n sanamuodon mukaan määrätä laivoille, koska säännöksen mukaan rangaistus koskee vain luvanhaltijoita. Eesityksen 60 §:n mukaan valvontaviranomaisella ei ole oikeutta tarkistaa kuin luvanhaltijan tiloja ja toimintaa.

Ehdotukset lupaviranomaisten määräystenantovaltuuksista ja rajoituksista eivät koske laivoja (21 §:n 2 momentti). Anniskeluaika laivoilla on lähes vapaata (48 §:n 2 momentti). Anniskelu laivoilla voidaan aloittaa kello 5.30 ja se tulee lopettaa kello 4.00. Maissa toimivat ravintolat saavat anniskella vasta kello 9.00 ja anniskelu tulee lopettaa 01.30. Erillisellä jatkoaikailmoituksella anniskelua voi jatkaa 4.00:ään. Jatkoajan käyttämiselle on säädetty kuitenkin rajoituksia ja vaatimuksia, jota ei ole laivoilla.

Laivat saavat merkittävää etua kotimaassa toimiviin ravintoloihin nähden myös siinä, että matkustaja-alusten ravintoloissa nautitusta alkoholista ei tarvitse maksaa Suomen valtiolle arvonlisä- eikä valmisteveroja.

Matkustaja-alusten eri oikeudet aiheuttavat merkittävän kilpailun vääristymän alkoholilain piirissä olevien ravintoloiden ja niiden välillä. Ne kilpailevat samoista asiakkaista, mutta vain alkoholilain piirissä olevilla ravintoloilla on alkoholilaista aiheutuvat rajoitukset ja kustannukset kannettavinaan. Matkustaja-alusten suosimista ei voida perustella elinkeinopoliittisillakaan perusteilla, koska Suomelta jäävät arvonlisä- ja valmisteverot saamatta. Vain alkoholista aiheutuvat haitat jäävät Suomeen.

MaRa vaatii, että Suomen lipun alla olevien matkustaja-alusten anniskelua koskevat alkoholilaissa täysin samat säännöt kuin muita anniskelupaikkoja.

4. Alkoholiviranomaisen yleinen oikeus rajoittaa anniskelulupaa tai asettaa lupaehtoja

Lakiesityksen mukaan lupaviranomaiselle ehdotetaan lähes rajoittamatonta ja harkinnanvaraista oikeutta asettaa anniskelutoimintaa rajoittavia määräyksiä ja lupaehtoja.

Ehdotuksen 21 §:n 2 momentin mukaan lupaviranomainen saa paikan sijainnin, toiminnan erityisen luonteen tai esille tulleiden erityisten olosuhteiden vaatiessa rajoittaa anniskelua anniskelualueen, anniskeluajan, anniskeluannosten koon ja alkoholijuomalajien osalta sekä asettaa lupamääräyksiä henkilökunnan määrästä, järjestyksenvalvojien asettamisesta, asiakaspaikkojen määrästä, meluhaittojen ehkäisystä sekä muista vastaavista toimenpiteistä, jos rajoitukset ovat tarpeen järjestyshäiriöiden ja meluhaitan ehkäisemiseksi asuinympäristössä, valvonnan turvaamiseksi anniskelupaikassa ja sen ympäristössä tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden varmistamiseksi.

Lupaviranomainen voisi 21 §:n 3 momentin mukaan hylätä anniskelulupahakemuksen, jos anniskelutoimintaa tai siitä aiheutuvia haittoja ei voida käytettävissä olevilla rajoituksilla ja lupamääräyksillä mainitussa tarkoituksessa riittävästi rajoittaa.

MaRa vastustaa ehdotuksia. Lakiesityksen tarkoituksena on keventää anniskelutoimintaa haittaavia säännöksiä, mutta kyseisellä ehdotuksella tämä tavoite käytännössä vesitehtään täysin. Ehdotus on vastoin alkoholilain uudistamisen tarkoitusta. Ehdotuksessa ei ole millään tavalla perusteltu, minkä takia viranomaisen on saatava näin laajat oikeudet puuttua ravintoloiden ja muiden anniskelupaikkojen toimintaan. Kun alkoholilaista poistetaan anniskelutoimintaa haittaavaa sääntelyä, sijalle ehdotetaan viranomaisen lähes täysin vapaaseen harkintaan perustuvaa oikeutta ryhtyä itse määrittelemään lupaehdoin ja rajoituksin, miten anniskelua voi ja saa harjoittaa. Alkoholilaissa ei voida antaa kyseistä valtuutta valvontaviranomaisille.

MaRalla ei ole myöskään luottamusta siihen, että viranomaiset käyttäisivät toimivaltuutuksiaan harkitusti ja järkevästi sekä objektiiviseen harkintaan ja suhteellisuusperiaatteeseen sekä yhdenvertaisuusperiaatteeseen nojaten siten, että harkinnassa otetaan huomioon tasapainoisesti myös elinkeinotoiminnan intressit. Määräyksillä ja rajoituksilla vaikeutettaisiin eri tavoin ravintoloiden toimintaa tavalla, jolla ei ole mitään tekemistä alkoholilain mukaisten haittojen ehkäisemisessä. MaRan näkemys perustuu useisiin tuhansiin jäsenyri-tysten neuvontatapauksiin alkoholiasioissa.

Seuraavassa esimerkkejä MaRan neuvontatapauksista:

- Alkoholiviranomaiset ovat voimassaolevan alkoholilain nojalla määränneet muun muassa mihin aikaan musiikin soittaminen pitää lopettaa ravintolassa ja vaatineet, että ravintolan ovet ja ikkunat tulee pitää kiinni, kun musiikkia soitetaan ravintolan sisällä.
- Kaupungin vilkkaalla alueella sijaitsevalta ulkoilmaravintolalta on vaadittu suuntaamaan tarjoilupisteessä olevat kaiuttimet myyntipisteen sisälle sen sijaan, että kaiuttimet on suunnattu tarjoilualueelle.
- Kaupungin keskustassa olevan terassin aukioloaika on rajoitettu, kun terassin toiminnasta aiheutuu alkoholitarkastajan mielestä meluhaittaa vilkkaasti liikennöidyn tien toisella puolella olevan kerrostalon asukkaille.
- Jatkoaikaravintoloilta on tiedusteltu jatkoaikapäätöksiä tehtäessä millaiset sohvat ravintolassa on, mitä viihdeohjelmaa ravintolassa esitetään orkesterin ollessa tauolla ja onko ravintolan keittiössä ruoanvalmistukseen keskittynyt kokki vai lämmittäkö henkilökunta aterioita ja keskittyvätkö järjestyksenvalvojat vain järjestyksenvalvontaan ja henkilökunta alkoholijuomien tarjoiluun.
- Ravintolalle, jolla on terassi ravintolan vieressä, määrätään pöytiintarjoiluehto, kun viranomainen on havainnut, että asiakas kulkee terassille metrin matkan yleistä katu- aluetta pitkin.
- Ravintolaa on vaadittu sijoittamaan järjestyksenvalvoja vessoille johtaville käytäville valvomaan sitä, että asiakkaat eivät kulje lasien kanssa wc-tiloihin.
- Viranomaiset ovat vaatineet, että baaritiskiltä ei voi ostaa koko seurueelle juomia ilman, että kaikki seurueen jäsenet tulevat näyttäytymään baaritiskillä.
- Pöytään sijoitettava itsepalveluhana kielletään ravintolalta, kun tarjoilija ei voi olla koko ajan hanan vieressä sen varmistamiseksi, että selkeästi päihtynyt ei laske itselleen juomaa hanasta.
- Tarkastaja on vaatinut ravintolaa poistamaan baaritiskillä olevat väkevien juomien pullot, kun ne näkyvät ikkunan läpi katualueelle.
- Laki sallii, että asiakas voi ostaa kerrallaan enintään litran olutta, mutta tarkastajat ovat kieltäneet, että asiakas ostaa oluen kahdessa 0,33 litran pullossa, ellei niitä kaadeta yhteen lasiin.
- Alkoholitarkastajat ovat joissain tapauksessa kieltäneet myös sen, että yökerhon tanssilattialle ei saa kulkea alkoholijuomien kanssa.

Määräystenantovaltuuden poistaminen ja alkoholiviranomaisen tarkkarajaiset toimivaltuudet ovat välttämättömiä, koska alkoholiviranomaiset eivät ole noudattaneet valvontakäytännössään korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätöstä (KHO:2013:111), jossa meluasiat rajattiin alkoholiviranomaisten toimivallan ulkopuolella. KHO linjasi päätöksessään, että ”alkoholilain noudattamista valvovan viranomaisen toimivaltaan ei luontevasti kuulu antaa melun määrän rajoittamiseen tähtääviä määräyksiä varsinkin, kun nimellinen toimivalta samassa asiassa on edellä selostetulla tavalla annettu laissa muille tahoille. Tällaista rinnakkaista toimivaltaa voitaisiin pitää oikeusjärjestyksen kannalta poikkeuksellisenä.”

Viranomaisten määräystenantovaltuuden sijasta lakiin tulee tarkkarajaisesti määritellä mitkä velvoitteet ja vastuut luvanhaltijalla on. Valvontaviranomaisen tehtävänä on valvoa niiden noudattamista.

Alkoholilakiesityksessä anniskelutoimintaa koskevia vaatimuksia on jo lukuisia:

- Anniskelualueen tulee olla sellainen, että hakija voi järjestää sen valvonnan tehokkaasti.
- Hakijan tulee laatia omavalvontasuunnitelma. Omavalvontasuunnitelmalla ehkäistään ja minimoidaan anniskelutoimintaan mahdollisesti liittyviä riskejä ja varmistetaan toiminnan lainmukaisuus.
- Anniskelupaikassa tulee olla toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen riittävästi henkilökuntaa tehokkaan valvonnan ja järjestyksenpidon toteuttamiseksi.
- Alkoholijuomia tarjoavalla on oltava 55 §:n mukaan osaamistodistus lukuun ottamatta henkilöä, joka on työskennellyt anniskelupaikassa alle 3 kk.
- Anniskelupaikassa tulee olla paikalla luvanhaltijan edustajana tämän määräämä vastaava hoitaja tai muu luvanhaltijan tähän tehtävään nimeämä henkilö, jos paikka on avoinna asiakkaille.
- Alkoholijuomia voidaan tarjota vain hyväksytyllä anniskelualueella eikä alkoholijuomaa saa nauttia anniskelualueen ulkopuolella eikä kuljettaa pois anniskelupaikasta.

- Anniskelupaikassa on noudatettava anniskelukieltoja (ei selvästi päihtyneelle, ei alaikäiselle eikä häiritsevästi käyttäytyvälle).
- Asiakasta, jonka päihtymys on selvästi havaittavissa, ei saa päästää anniskelualueelle. Anniskelualueella oleva asiakas, jonka päihtymys on selvästi havaittavissa, tulee poistaa anniskelualueelta ja anniskelupaikasta.
- Alkoholijuomia myyvä ja anniskelun valvontaan osallistuva henkilö ei tehtävässään saa olla alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alaisena.
- Anniskeluluvanhaltijan sekä hänen henkilökuntansa tulee valvoa kieltojen ja velvoitteiden noudattamista ja vastata järjestyksenpidosta anniskelupaikassa.

Lupaviranomainen tarkistaa luvanhakuvaiheessa, että anniskelupaikka ja anniskelutoiminta täyttävät alkoholilaissa asetetut edellytykset luvan myöntämiselle. Kun ne täyttyvät, lupa tulee myöntää haetun mukaisena ilman mitään rajoituksia tai ehtoja. Jos lupaviranomainen valvonnassaan tai muuten havaitsee lakia rikotaan, lupaviranomaisella on lakiesityksen perusteella tehokkaat keinot puuttua rikkomuksiin.

Jatkovalmistelun yhteydessä on myös tarkkaan määriteltävä, mitkä toimivaltuudet ja oikeudet alkoholiviranomaisille annetaan. Alkoholiviranomaisille ei tule antaa rajoittamattomia toimivaltuuksia eikä sellaisia tehtäviä, jotka kuuluvat toiselle viranomaiselle.

MaRa katsoo, että alkoholiviranomaisen tehtäviin ja toimivaltuuksiin anniskelutoiminnan osalta tulee kuulua vain välittömästi anniskeluun eli alkoholijuomien myyntiin ja tarjoiluun liittyvä valvonta. Tämä tarkoittaa sen valvomista, että anniskelupaikka noudattaa anniskelukieltoja (ei alaikäiselle eikä selkeästi päihtyneelle), valvonta anniskelupaikassa on järjestetty alkoholilain mukaisesti, anniskeltujen alkoholijuomien nauttiminen tapahtuu anniskelupaikassa ja että anniskelussa noudatetaan anniskeluaikoja. Tämän ohella alkoholiviranomaiset valvovat myös omavalvontasuunnitelman noudattamista.

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvonta kuuluu poliisille. Näin ollen poliisin tehtäviin kuuluu puuttuminen mahdollisiin järjestyshäiriöihin tai väkivaltatilanteisiin anniskelupaikoissa. Poliisi voi ryhtyä tarpeellisiin toimiin, jos anniskelupaikassa tapahtuu poliisin näkemyksen mukaan liikaa järjestyshäiriöitä, eikä ravintola ole puuttunut niihin asianmukaisesti. Järjestyshäiriöihin puuttuminen ei ole alkoholiviranomaisen tehtävä,

ellei niihin liity samalla alkoholilain säännösten rikkomista (esimerkiksi selkeästi päihtyneen henkilön tai häiritsevästi käyttäytyvän henkilön oleskelun salliminen anniskelupaikassa tai että anniskelupaikassa ei ole ollut riittävästi henkilökuntaa tehokkaan valvonnan ja järjestyksenpidon toteuttamiseksi tai omavalvonta on laiminlyöty).

Terveydensuojelulain mukaisten terveyshaittojen ehkäisy (melu) kuuluu puolestaan terveydensuojeluviranomaisille. Alkoholiviranomaisten tehtävänä ei ole sen arvioiminen, aiheutuuko toiminnasta mahdollisesti terveyshaittaa. Jos esimerkiksi ravintolassa soittavasta musiikista epäiltäisiin aiheutuvan meluhaittaa ravintolan naapurille, asian tutkiminen ja mahdollisiin toimenpiteisiin ryhtyminen kuulu terveydensuojeluviranomaiselle, ei alkoholiviranomaiselle.

MaRa katsoo, että lainsäätäjän tulee uudessa alkoholilaissa tyhjentävästi määrittää kaikki ne määräykset ja velvoitteet, jotka anniskelutoimintaa koskevat. Näin anniskelutoimintaa voidaan harjoittaa Suomessa tasapuolisissa kilpailuolosuhteissa eikä paikallisia eroavaisuuksia tietoisesti tai tarkoituksetta luoda. Viranomaiselle ei tule anneta lainsäätäjään rinnastettavaa asemaa anniskelutoimintaa mahdollisesti rajoittavien ehtojen ja määräysten laatijana. Tässä muodossaan pykälä vaikeuttaa ravintoloiden perustamista ja viivästyttää niiden avaamista. Säännös kuormittaa myös oikeusjärjestelmää, koska pykälä tulee lisäämään merkittävästi ravintoloiden tekemiä hallinto-oikeusvalituksia.

5. Anniskeluaika ja jatkoaika

Nykytila

Alkoholilain mukaan anniskelun saa aloittaa aikaisintaan kello 9 ja anniskelu on lopetettava klo 01.30.

Anniskelun jatkamista 01.30 jälkeen 02.30:een tai 03.30:een asti koskee valtioneuvoston asetus anniskeluajan jatkamisesta. Anniskeluajan jatkamisharkinnassa sovelletaan hyvin tulkinnanvaraisia käsitteitä jatkoajan erityisten edellytysten kohdalla kuten ravintolalta vaadittava tasokas viihdeohjelma, erityisen hyvätasoinen viihderavintola sekä hyvätasoinen hotelli. Jatkoaika-asetus on johtanut yritysten eriarvoiseen kohteluun, koska käytän-

nöt eri puolella Suomea ja jopa kaupungin sisällä vaihtelevat. Jatkoaikaluvat ovat voimassa enintään kaksi vuotta ja jatkoaikaravintolat joutuvat määrääjain uusia lupia hakiessaan selvittämään viranomaisille esiintyjänsä, viihdeohjelman sisältöä, ohjelmasopimuksiaan ja ravintolassa tehtyjä remonteja yms.

Lupa alkoholijuomien anniskeluun ennen kello yhdeksää voidaan myöntää vain, jos erityiset matkailulliset syyt taikka erityinen tilaisuus tai tapahtuma sitä edellyttää.

Jatkoajan myöntämistä koskee erityisten edellytysten lisäksi myös yleiset edellytykset. Anniskelupaikan sijainnin on oltava sellainen, ettei anniskeluajan jatkamisesta voida olettaa aiheutuvan haittaa tai häiriötä anniskelupaikan ympäristössä asuville. Lupa voidaan myös jättää myöntämättä ja myönnetty lupa peruuttaa, jos anniskelupaikassa on esiintynyt vakavia anniskelurikkomuksia, toistuvia järjestyshäiriöitä tai hyvien tapojen vastaista toimintaa.

Anniskeluajan päätyttyä ravintola pitää sulkea puolen tunnin päästä, jossa ajassa asiakkaat on myös poistettava ravintolasta. Puolen tunnin ulosheittovelvoite anniskelun päättymisestä on sekä ravintoloiden että asiakkaiden näkökulmasta hyvin ongelmallinen ja se lisää myös häiriöitä ravintoloiden ulkopuolella, kun asiakkaat purkautuvat jatkoaikaravintoloista samaan aikaan kadulle.

Lakiesitys

Anniskeluaikaa koskevan 42 §:n mukaan alkoholijuomien anniskelu on sallittu kello 9:stä kello 1.30:een. Anniskelua saadaan kuitenkin jatkaa itsenäisyyspäivän, uudenvuoden, vapun ja juhannuksen aattoyönä kello 3:een. Anniskeltujen alkoholijuomien nauttiminen on sallittu yhden tunnin ajan anniskeluajan päättymisen jälkeen (anniskeluaikaa ei sovelleta enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviin alkoholijuomiin).

Ehdotus säilyttää normaalin anniskeluajan nykyisellään, mutta mahdollistaa että ravintola-asiakkaat voivat nauttia anniskeltuja alkoholijuomia ravintolassa puoli tuntia nykyistä pidempään. **MaRa kannattaa normaalia anniskeluaikaa ja juomien nauttimista koskevaa ehdotusta.**

Nykyisestä poiketen anniskelupaikat voisivat ilman eri toimia anniskella pitempään eli kello 3:een tiettyinä juhlapäivinä. Tällä hetkellä kyseinen mahdollisuus on annettu vain jatkoaikaravintoloille. **MaRa kannattaa myös juhlapäiviä koskevaa esitystä.**

Anniskelun jatkoajassa ehdotetaan siirtymistä luvasta ilmoitukseen. Ilmoituksella anniskelupaikka voisi anniskella 01.30 jälkeen 04.00 asti. Alkoholijuomia voidaan nauttia tunnin ajan jatkoaikana tapahtuvan anniskeluajan päättymisestä eli pisimmillään 05.00 asti.

MaRa kannattaa ilmoituksenvaraista jatkoaikaa, mutta vastustaa ehdotuksia joiden mukaan:

- 1) jatkoajalle asetetaan järjestyksenvalvontaa koskeva pakollinen vaatimus (2 järjestyksenvalvojaa jokaista alkavaa 200 asiakaspaikkaa kohden).
- 2) jatko aika sallitaan vain sisätiloihin.
- 3) valvontaviranomaisen olisi pakko toimittaa jatkoaikailmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle käsiteltäväksi.
- 4) valvontaviranomaisille annetaan liian laajat ja harkinnanvaraiset oikeudet puuttua jatkoajan käyttämiseen.
- 5) kunnille annetaan oikeus kieltää jatko aika koko kunnan alueella tai määrätyllä alueella.
- 6) anniskelua ei voisi ilmoituksella aloittaa ennen kello 09.00.
- 7) jatkoaikaravintoloiden valvontamaksuja korotetaan.

MaRa ottaa jäljempänä tarkemmin kantaa edellä mainittuihin kohtiin:

1) Pakollista järjestyksenvalvontaa koskeva vaatimus

Ehdotuksen perusteella (44 §:n 1 momentti), jos anniskelua jatketaan ilmoituksen perusteella kello 1.30:n jälkeen, luvanhaltijan on asetettava kaksi järjestyksenvalvojaa jokaista alkavaa 200 asiakaspaikkaa kohti. Järjestyksenvalvojia koskevasta vaatimuksesta voidaan poiketa, jos vaatimukset ovat selvästi tarpeettomia paikan toiminta-ajatuksen tai muun vastaavan syyn vuoksi.

MaRa toteaa, että lakiesityksessä ei ole esitetty mitään käytännön toiminnassa ilmennyttä ongelmaa, mikä sääntelyllä korjattaisiin. Kun sellaista ei ole, ravintoloille ei tule luoda uusia kustannuksia. Ravintola-alan kannattavuus on erittäin heikko ja niiden kustannustaso hyvin korkea. Kannattavuus on heikentynyt selvästi koko 2000-luvun. Ravintoloilla ei ole yksinkertaisesti varaa palkata lisähenkilökuntaa tai järjestyksenvalvojia töihin tilanteessa, jossa heitä ei tarvita. Henkilöstökulujen osuus on jo nykyisin keskimäärin 32 % liikevaihdosta.

Vaikuttaa siltä, että jatkoaikasääntelyn tavoitteena on lyhentää etenkin pienten pubien ja viihderavintoloiden aukioloa. Vaatimus kahdesta järjestyksenvalvojasta on niin raskas, että pienempien ravintoloiden taloudellinen tilanne ei kestä kahden järjestyksenvalvojan palkkaamista. Vaatimus voi hyödyttää monen isonkin ravintolan toiminnan, koska arkipäivinä ravintoloissa on yleensä selvästi vähemmän asiakkaita kuin viikonloppuina. Säännös johtaisi ravintoloiden arvioiden mukaan pahimmillaan siihen, että arkipäivinä neljä järjestyksenvalvojaa valvoisi viidenkymmenen asiakkaan toimintaa.

On huomioitava, että todella moni anniskelupaikka pyörii nykyisin arki-iltoina alkuillasta tappiolla. Henkilöstökulut ja muut kulut saadaan katettua vasta reilusti puolen yön jälkeen tapahtuvalla myynnillä. Monessa anniskelupaikassa arki-illat eivät tuota lainkaan tulosta ja aukipitämisellä saadaan aikaan pelkästään työllistävä vaikutus. Tulos, jos sitä saadaan aikaan, tulee lähinnä viikonloppumyynnistä. Arki-iltojen olematon kannattavuus ei koske pelkästään yökerhoja, vaan valtavaa määrää pubeja ja seurusteluravintoloita, jotka järjestävät ohjelmatoimintaa arkisinkin voidakseen olla auki jatkoajalla, jotta iltojen välittömät kulut saataisiin peitettyä. Järjestyksenvalvontaa koskeva vaatimus veisi todella monen tällaisen paikan arki-illat miinukselle. Tämä johtaisi siihen, että ravintolat olisivat auki vain viikonloppuisin. Tällä olisi valtava negatiivinen vaikutus ravintola-alan työllisyyteen ja ravintoloiden kykyyn suoriutua välttämättömistä kuluistaan.

Laissa määritelty kriteeri järjestyksenvalvojien asettamiseen on myös anniskelutoiminnalle vieras. Ravintolan tulisi valvoa asiakaspaikkoja, ei asiakkaita. Käytännön ravintolatoiminnassa mitoitus tapahtuu aina ravintolan odotettavien asiakasvirtojen mukaisesti. Viikolla, jolloin asiakkaita on vähemmän, myös henkilökuntaa tarvitaan vähemmän.

Viikonloppuisin ja muina juhlapäivinä, jolloin on vilkkaampaa, on myös henkilökuntaa paikalla enemmän huolehtimassa asiakaspalvelusta ja järjestyksenpidosta.

Lainsäätäjän ei tule säännöksessä asettaa ehdottomia rajoja ravintoloille, jotka jatkavat anniskelua 01:30 jälkeen. Sen sijaan järjestyksenpitoa koskeva asia tulee ottaa huomioon omavalvontasuunnitelmaa laadittaessa. Omavalvontasuunnitelmassa kuvataan nykyiseen tapaan, se kuinka paljon henkilökuntaa ja mahdollisia järjestyksenvalvoja on vuorossa tiettyinä päivinä ja kellonaikoina (vaihteluvälit). Ravintoloitsijalla on parhaat mahdollisuudet arvioida oman toiminta-ajatuksensa ja ravintolan asiakasvirtojen perusteella, kuinka paljon henkilökuntaa kulloinkin tarvitaan, ja onko ravintolassa ylipäänsä tarpeen olla järjestyksenvalvoja, ja jos on, niin minä aikoina heitä käytetään. Viranomaisen voi valvoa sitä, onko suunnitelma realistinen ja toimiva. Jos suunnitelma ei toimi, poliisilla on oikeus määrätä ravintolan parantamaan järjestyksenvalvontaansa. Lainsäätäjän ei tule puuttua ongelmaan, jota ei ole olemassa ja asettaa rajoja, jotka heikentävät merkittävästi ravintoloiden kannattavuutta, synnyttävät turhaa hallinnollista taakkaa ja vaikeuttavat ravintoloiden käytännön toimintaa.

MaRa vaatii, että järjestyksenvalvontaa koskeva 44:n § 1 momentti poistetaan laista.

2) Jatko aika sisätiloihin

Tällä hetkellä jatko aikaravintoloille on voitu myöntää jatko aika joko 02.30:een tai 03.30:een myös ulkotarjoilualueella. Anniskeluviranomaiset ovat tosin edellyttäneet, että 02.30 jatkoajan osalta ulkotilojen täytyy toimia osana ohjelmaravintolaa tai niissä pitää olla viihdeohjelmaa ja 03.30 jatkoajan saadakseen myös ulkotilojen tulee täyttää korkeatasoiselta viihderavintolalta vaadittavan varustelutason. Lakiesitys heikentäisi jatko aikaravintoloiden toimintaedellytyksiä, kun jatko aikaa voitaisiin aiemmasta poiketen käyttää vain sisätiloissa.

MaRa pitää ulkotilojen jatko aikakieltoa täysin kohtuuttomana. Alkoholilakiesityksessä ei ole lainkaan perusteltu, mitä ongelmia jatkoajan käyttämisessä anniskelupaikkojen ulkotiloissa aiheutunut, minkä perusteella jatko aika tulee nyt ulkotilojen osalta kategorisesti kieltää. Anniskelupaikan ulkotiloissa olevia anniskelualueita on monentyypisiä esi-

merkiksi kadulla tai ravintolan omalla alueella olevat ulkoilmaterassit, katetut ja osin tai täysin lasitetut talviterassit, ravintolan tai hotellin sisällä olevat ulkotilaksi katsottavat osastot (esimerkiksi hotellin tai ravintolan katolla oleva ulkoilmabaari) ja ravitsemisliikkeen tai muun kokoontumishuoneiston kuten tanssilavan yhteydessä olevat omat piha-alueet. Lakiesityksen hahmottamista vaikeuttaa se, että esityksessä sisätilaa ja ulkotilaa ei ole määritelty.

Jos jatkoaika rajattaisiin vain sisätiloihin, usea jatkoaikaravintola joutuisi pahoihin taloudellisiin vaikeuksiin tai lopettamaan toimintansa, koska niiden liiketoiminnan olennaisena osana on tarjota asiakkailleen mahdollisuus juhlia ja seurustella koko ravintolan aukioloajan myös ravintolan ulkotiloiksi katsottavissa osastoissa. Ehdotus merkitsisi myös käytännössä loppua monelle Suomessa järjestettäville kesätahtumille, jotka hyödyntävät ravintoloiden ja tanssilavojen yhteydessä olevia laajoja piha-alueita anniskelutoimintaan kesäaikaan.

Jatkoaika tulee olla mahdollinen myös ulkotilojen osalta. Ulkotilojen osalta tulee huolehtia sisätilojen tapaan alueen tehokkaasta valvonnasta ja järjestyksenpidosta. Jos ulkotiloissa esitetään musiikkia (taustamusiikki, livemusiikki tai DJ), tulee ravintolatoiminnan harjoittajan huolehtia siitä, että musiikki ei aiheuta meluhaittaa. Tämä korostuu varsinkin ilta- ja yöaikaan, jolloin yöaikaiselle melulle asuinhuoneistoissa asetetut ohjearvot ovat matalampia. Terveystarkastajilla on toimivalta puuttua mahdolliseen meluhaittaan, jos sellaista ilmenee.

Ulkotilojen anniskelun jatkamista koskevan ilmoitukselle voitaisiin harkita lisäedellytystä niitä tilanteita varten, joissa terassialue sijaitsee yleisellä katualueella. Tällöin vaadittaisiin, että terassialueen maanomistaja (esimerkiksi kaupunki tai kunta), joka vuokraa katualueen ulkoilmaravintolakäyttöön, hyväksyy anniskelun jatkoajalla myös kyseisellä ulkotarjoilualueella. Moni kaupunki ja kunta edellyttää, että ravintolan terassilupaon liitetään sen taloyhtiön suostumus, jonka yhteydessä terassi sijaitsee.

MaRa vaatii, että 43 §:n ensimmäinen lause muutetaan muotoon:

Anniskelua saa jatkaa ilmoituksella kello 01:30:n jälkeen enintään kello 4:ään lupaviranomaiselle tehdyllä ilmoituksella (jatkoaikailmoitus)...

Jos anniskelua jatketaan anniskelupaikan ulkotilassa, joka sijaitsee yleisellä katualueella, ilmoitukseen tulee liittää yleisen katualueen omistajan suostumus anniskelusta jatkoajalla.

3) Jatkoaikailmoituksen lähettäminen terveydensuojeluviranomaiselle käsiteltäväksi

Alkoholilakiesityksen mukaan valvontaviranomaisen olisi toimitettava jatkoaikailmoitus terveydensuojelulain 15 §:ssä tarkoitettua käsittelyä varten terveydensuojeluviranomaiselle.

MaRa toteaa, että terveydensuojelulain 13 §:ssä säädetään niistä toiminnanharjoittajista, joiden on 30 päivää ennen toiminnan aloittamista tehtävä ilmoitus terveydensuojeluviranomaiselle. Vastaava ilmoitus on tehtävä myös 1 momentissa mainitun toiminnan olennaisesta muuttamisesta. Ilmoituksen säädetyissä tapauksissa tekee toiminnanharjoittaja, ei viranomainen. Terveydensuojelulain 15 §:ssä säädetään toiminnanharjoittajan tekemän ilmoituksen käsittelemisestä. Jos ilmoitettu toiminta voi vaikuttaa elinympäristöön, terveydensuojeluviranomainen kuulee tarpeellisessa laajuudessa niitä, joihin vaikutukset voivat kohdistua.

MaRa katsoo, että alkoholilaissa ei voida säätää, että lupaviranomaiselle toimitettu jatkoaikailmoitus johtaa terveydensuojelulain 15 §:n mukaiseen käsittelyyn. Terveydensuojelulain 15 § koskee yksinomaan toiminnanharjoittajien 13 §:n nojalla terveydensuojeluviranomaisille tekemiä ilmoituksia. Ravitsemisliikkeen perustamisesta ei säädetä 13 §:ssä.

MaRa vastustaa sitä, että terveydensuojelulakia muutettaisiin siten, että toiminnanharjoittajien ilmoitusvelvollisuuksia laajennettaisiin nykyisestä, mikä lisäisi yritysten hallinnollista taakkaa ja byrokratiaa. Hallitusohjelman keskeisenä tavoitteena on byrokratian vähentäminen ja lupa- ja ilmoitusprosessien keventäminen.

MaRa esittää, että jatkoaikailmoituksesta tulee poistaa lause siitä, että ”lupaviranomaisen tulee toimittaa jatkoaikailmoitus terveydensuojeluviranomaiselle.” Terveydensuojeluviranomaiset valvovat terveydensuojelulain noudattamista ja voivat puuttua

terveydensuojelulain 7 luvun nojalla mahdolliseen terveyshaittaan, jos sellainen on todennettu (esimerkiksi melumittauksilla).

4) Valvontaviranomaisen oikeus puuttua jatkoajaan

Ehdotuksen mukaan lupaviranomainen voisi kieltää anniskelun jatkamisen, jos anniskelutoiminnasta aiheutuu terveydensuojelulain mukaista terveyshaittaa lähiympäristön asukkaille eikä haittaa voida ehkäistä luvanhaltijan suorittamalla toimenpiteillä.

MaRa vastustaa, että valvontaviranomaiselle annettaisiin oikeus terveydensuojelulain mukaisen terveyshaitan arvioimiseen ja toiminnan kieltämiseen tai rajoittamiseen terveyshaitan perusteella. Alkoholiviranomaisilla ei ole asiantuntemusta arvioida terveyshaittaa, vaan sen arvioiminen kuuluu terveydensuojeluviranomaisille.

Terveydensuojelulain mukaisten terveyshaittojen arvioiminen ja niistä mahdollisesti johdettavat toimenpiteet ja toiminnanharjoittajiin kohdistettava velvoitteet tulee säilyttää yksinomaan terveydensuojelulain viranomaisten toimivaltaan kuuluvina asioita. Terveydensuojeluviranomaiset arvioivat, missä tilanteissa mahdollista terveyshaittaa tulee ryhtyä selvittämään ja millaisia toimenpiteitä terveyshaitan ehkäisemiseksi tehdään. Esimerkiksi jos epäillään, että liikehuoneistossa soitettavasta kovaäänisestä musiikista aiheutuisi meluhaittaa vieressä olevaan asuntoon, terveydensuojeluviranomainen suorittaa melumittaukset asunnossa sen arvioimiseksi, ylittyykö asumisterveysasetuksessa määritellyt ohjearvot. Jos ohjearvot ylittyvät, terveydensuojeluviranomainen antaa määräykset laskea musiikin äänenvoimakkuutta tai ryhtyä muihin toimenpiteisiin (ääneneristys) siinä kohteessa, josta melua kantautuu. Terveydensuojeluviranomaisen käytettävissä olevat keinot ovat tehokkaita. Alkoholiviranomaisten toimivaltuuksiin ei tule säätää terveydensuojelulain mukaisia asioita miltään osin.

Tässä yhteydessä on huomioitava myös korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätös (KHO 2013:11), joka koski tapausta, jossa alkoholiviranomainen rajoitti ravintolan toimintaa terveydensuojelulain nojalla. KHO totesi, että rinnakkainen toimivalta terveyshaitan ehkäisemisessä olisi oikeusjärjestyksessä poikkeuksellista, kun nimenomainen toimivalta on annettu asiassa toiselle viranomaiselle eli terveydensuojeluviranomaiselle.

MaRa vaatii, että säännöksestä poistetaan kappale jonka mukaan ”anniskelun jatkaminen voidaan kieltää, jos anniskelutoiminnasta aiheutuu terveydensuojelulain mukaista terveyshaittaa lähiympäristön asukkaille eikä haittaa voida ehkäistä lupanhaltijan suorittamilla toimenpiteillä.”

Lakiehdotuksen mukaan lupaviranomainen saisi jatkoaikailmoituksen johdosta asettaa 21 §:ssä tarkoitettuja rajoituksia ja lupamääräyksiä, jos ne ovat tarpeen valvonnan turvaamiseksi anniskelupaikassa ja sen ympäristössä tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden varmistamiseksi”. **MaRa vastustaa, että viranomaiselle annetaan oikeudet määrätä ehtoja ja rajoituksia anniskelulle (käsitelty kohdassa 4) ja tämä koskee myös jatkoaikailmoitusta.** Lupamääräyksillä ja rajoituksilla käytännössä vesitetään alkoholilain tavoite keventää ravintolatoimintaa koskevaa sääntelyä, kun lupaviranomaiset ryhtyvät omista lähtökohdistaan asettamaan anniskelutoiminnalle rajoitteita ja määräyksiä, joita viranomaiset sen jälkeen ryhtyisivät valvomaan. Viranomaisten valvontatehtävät eivätkä kustannukset vähene, kun viranomainen voi keksiä itselleen uusia valvontatehtäviä. **MaRa vaatii, että rajoitusten ja määräysten asettamisoikeus poistetaan myös jatkoaikailmoitussäännöksestä.**

Jatkoaikailmoitusta koskevassa säännöksessä on säädettävä tarkkarajaisesti ja täsmällisesti, millä perusteella viranomainen voi rajoittaa jatkoaikaa ilmoitetusta. Jatkoajan rajoittaminen ei voi olla mahdollista kuin anniskelupaikan toiminnassa jo todennettujen epäkohtien perusteella. Epäkohdat voivat liittyä esimerkiksi siihen, että anniskelupaikassa on toistuvasti ja olennaisella tavalla laiminlyöty anniskelun valvonta ja järjestyksenpito tai anniskelupaikassa on tapahtunut vakavia anniskelurikkomuksia, jotka osoittavat että anniskelua ei kyetä valvomaan alkoholilain vaatimalla tavalla. Jatkoaikailmoitusta käsiteltäessä voitaisiin huomioida myös anniskelun omavalvontasuunnitelma. Tällöin viranomainen voisi jatkoaikailmoitusta käsitellessään puuttua siihen, jos 54 §:n mukaisen omavalvontasuunnitelman noudattamisessa on tapahtunut olennaisia ja toistuvia laiminlyöntejä tai jos anniskelupaikan omavalvontasuunnitelma arvioidaan ilmoitetun jatkoajan perusteella ilmeisen riittämättömäksi.

Ravintolan huolehtiessa asianmukaisesti omavalvonnasta viranomaisten pitäisi suhtautua positiivisesti siihen, että ravintola ilmoittaa häiriöistä poliisille ja viranomaisten kanssa tehdään yhteistyötä turvallisuus- ja järjestysasioissa. Tämän tavoitteen toteutumista on nykyisin vaikeuttanut se, että ravintoloita rangaistaan lupien peruuttamisella tai jatkoai-kaan puuttumalla viranomaisen tietoon saatettujen häiriöiden lukumäärän perusteella. Tämä on puolestaan johtanut siihen, että useassa tapauksessa häiriötapaukset salataan sen sijaan, että asiasta käydään avointa vuoropuhelua viranomaisten kanssa. Alkoholilakia uudistettaessa tähän on saatava muutos. Ravintolan oma ilmoitus poliisille on osoitus vastuun kantamisesta, ei huonosta toiminnasta ja tämän tulee näkyä myös viranomaisen asennoitumisessa ravintolaa kohtaan.

Täsmällisten ja lakiin kirjattujen ravintolan anniskelutoimintaan liittyvien selvien ja olennaisten epäkohtien perusteella valvontaviranomainen voisi rajoittaa jatkoaikaa ilmoitetusta tietyltä osin tai jopa kieltää sen kokonaan, jos jatkoajan rajoittaminen on ilmeisen riittämätön toimenpide. Lupaviranomaisen tulisi aina ottaa huomioon hallinnossa noudatettava suhteellisuusperiaate, jos se puuttuu ilmoituksen tekijän toimintaan. Viranomaisen on valittava keinoista se, joka täyttää tarkoituksensa ja on samalla mahdollisimman lievä anniskelutoiminnan harjoittajan kannalta.

5) Kunnille oikeus kieltää jatko aika koko kunnan alueella tai määrättyllä alueella.

Lakiehdotuksen mukaan kunnalla olisi oikeus kieltää kello 1.30 jälkeinen anniskelu koko kunnassa tai jollakin alueella. Perustelujen mukaan kunnanvaltuusto voisi päättää, että kunnan alueella tai esimerkiksi vain kunnan keskustassa tai tietyssä lähiössä kaikkien ravintoloiden anniskelu päättyisi viimeistään 01.30 eikä kello neljä. Käytännössä kunnan päätös perustuisi yleisimmin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistämiseen ja jois-sakin tapauksissa huono-osaisuuden ja syrjäytymisen ehkäisyyn ongelmallisella alueella. Päätöksen ja alueen rajaamisen tulisi perustua objektiivisiin kriteereihin eikä ravinto-layrittäjien yhdenvertaisuus saisi vaarantua.

MaRa ei hyväksy ehdotusta. Ravintoloiden jatkoajan kieltäminen tulee olla mahdol-lista vain niiden ravintoloiden kohdalla, joiden toimintaan liittyy ongelmia. Ongel-miin puuttuu valvontaviranomainen tai poliisi. Ehdotus aiheuttaa merkittävän epävarmuuden ja riskin myös vastuullisesti toimivien ravintoloiden kannalta. Vaikka viihdera-

vintola harjoittaisi anniskelutoimintaa tarkasti lain säännösten mukaisesti ja huolehtisi asianmukaisesti omavalvonnasta, sen elinkeinotoiminnalta voi tippua yhdessä vuorokaudessa pohja pois, jos kunta päättäisi, ettei alueella saa enää anniskella 01.30 jälkeen. Ehdotus synnyttää useassa kunnassa ja usean kunnan tietyillä alueilla toimiville ravintoloille merkittävän riskin. Myös kunnallisvaaleissa tapahtuva voimasuhteiden muutos voisi johdattaa siihen, että kunta kieltäisi yöravintolatoiminnan joko kokonaan tai osittain. Tämä ei rohkaise yrittäjiä tekemään kalliita investointeja.

6) Anniskelua ei saisi ilmoituksella aloittaa ennen klo 9

Lakiesityksen mukaan anniskelua ei voisi aloittaa ilmoituksella ennen kello 9:ää. Tämä on kiristys nykykäytäntöön, sillä anniskelun jatkamista koskeva asetus on mahdollistanut jatkoajan aamulla (kello 5 – 9), jos erityiset matkailulliset syyt tai erityinen tilaisuus tai tapahtuma sitä edellyttää.

Alkoholilaissa oleva täyskielto anniskelulle ennen kello 9:ään on tarpeettoman ankara. Sääntely estää esimerkiksi sen, että asiakas tilaisi kahvilassa lasin viiniä, jos kello ei ole vielä klo 9:ää. Kansainvälinen tapa on, että hotelleissa voi saada aamiaisen yhteydessä lasin kuohuvaa, minkä säännös kuitenkin estäisi. Tällaiset kiellot eivät saa ymmärrystä sen paremmin kotimaisessa kuin ulkomaisessa asiakaskunnassa. Kun esimerkiksi vappuaamuna kohotetaan maljoja puistoissa ja kadulla, valvotussa ympäristössä se olisi kiellettyä. On kysyttävä, että miksi lainsäätäjät suosii sitä, että missä tahansa ja mitä tahansa juomaa voi nauttia myös aamusta kaikkialla muualla kuin valvotussa ympäristössä.

Mahdollisuutta anniskella ennen klo 9:ää ovat hyödyntäneet esimerkiksi lentoasemalla olevat ravintolat ja myös muut anniskelupaikat, kun siellä pidetään aamulla tilaisuus, ja asiakkaille tarjoillaan tässä yhteydessä esimerkiksi lasilliset samppanjaa. Esityksen mukaan lentokenttien turvatarkastusten takana olevilla alueilla toimivia ravintoloita ei koskisi anniskeluaikaa koskeva sääntely. Kiristys vaikuttaisi näin ollen lentokentän yleisellä puolella toimiviin ravintoloihin, jotka voisivat aloittaa anniskelun nykyisestä poiketen vasta klo 9. Lakiesityksessä ei ole mitenkään perusteltu, miksi sääntelyä on tarpeen tältä osin kiristää.

7) Jatkoaikaravintoloiden valvontamaksut

Jatkoaikaravintoloilta peritään alkoholilain nojalla vuotuinen 135 € valvontamaksu normaalin anniskelun valvontamaksun lisäksi. Lakiesityksessä ehdotetaan jatkoaikaravintoloiden valvontamaksuihin huomattavia usean sadan prosentin korotuksia. Lakiesityksen mukaan jatkoaikaravintolan valvontamaksu olisi 760 euroa, jos anniskelua jatketaan yli 180 päivänä vuodessa kello neljään ja muutoin 380 euroa. Korkein maksu määrättäisiin ravintoloille, jotka anniskelevat 4:ään esimerkiksi keskiviikosta lauantaihin. Alempi maksu määrättäisiin, jos anniskelua harjoitettaisiin klo 4:ään esimerkiksi torstaista lauantaihin. Monelle yökerholle tulisi noin 600 euron ja yli 500 % korotus valvontamaksuun ja kaikille jatkoaikaravintoloille vähintään 300 % korotus.

MaRa vastustaa jatkoaikaravintoloiden valvontamaksujen korottamista. Lainsäätäjällä ei saa lisätä ravintola-alan kustannuksia, vaan kustannuksia tulee vähentää.

Ravitsemisliikkeen aukioloajan vapauttaminen

Alkoholilain uudistamisen yhteydessä vapautetaan myös kauppojen tapaan ravitsemisliikkeiden aukioloaikasäntely. Ravitsemisliike voisi olla auki 24 h tekemättä siitä ilmoitusta viranomaiselle. **MaRa kannattaa aukioloajan vapauttamista.** Ravintolatoiminnan harjoittaja voi pitää liikkeensä auki kysynnän mukaisesti ja tarjota siellä ruokaa ja juomaa. Alkoholin tarjoilussa noudatetaan anniskeluaikoja.

Aukioloajan vapauttamisen ohella esityksellä kuitenkin samalla kiristetään majoitus- ja ravitsemistoimintaa koskevaa sääntelyä.

Voimassa olevan majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 12 §:n mukaan jos ”ravitsemistoiminnan harjoittaja toistuvasti ja olennaisesti rikkoo 3 tai 4 §:n säännöksiä aukioloajasta taikka jos majoitus- ja ravitsemistoiminnan harjoittamisesta on aiheutunut kohtuutonta haittaa asuinympäristölle tai vakavaa häiriötä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle, poliisilaitos voi antaa toiminnanharjoittajalle varoituksen. Jos toiminnanharjoittaja ei varoituksesta huolimatta oikaise menettelyään, poliisilaitos voi kieltää 4

§:ssä tarkoitetun aukioloajan pidennyksen taikka määräajaksi kieltää toiminnan harjoittamisen kokonaan tai osaksi. Toimintakiellon pituus ei saa ylittää kolmea kuukautta.

Ehdotuksen 12 §:n mukaan jos majoitus- ja ravitsemistoiminnan harjoittamisesta on aiheutunut kohtuutonta haittaa asuinympäristölle tai vakavaa häiriötä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle, poliisilaitos voi antaa toiminnanharjoittajalle varoituksen. Jos toiminnanharjoittaja ei varoituksesta huolimatta oikaise menettelyään, poliisilaitos voi rajoittaa liikkeen aukioloaikaa taikka määräajaksi kieltää toiminnan harjoittamisen kokonaan tai osaksi. Toimintakiellon pituus ei saa ylittää kolmea kuukautta.

Maralaissa säädetyt pakkokeinot säilyvät majoitusliikkeiden osalta ennallaan. MaRalla ei ole niihin huomauttamista. MaRan tietojen mukaan perusteettomia toimintakieltoja ei ole asetettu majoitusliikkeille.

Sääntely lisää kuitenkin poliisin toimivaltuuksia ravitsemisliikkeisiin nähden. Nyt poliisi on voinut kieltää aukioloajan pidennyksen niiltä ravitsemisliikkeiltä, jotka ovat tehneet ilmoituksen aukioloajan pidennyksestä (klo 2 - 5). Ravintolat, joilla on ollut anniskelun jatkoaika, ei ole tarvinnut tehdä ilmoitusta poliisille. Ehdotuksella jatkoaikaravintoloita koskeva valvonta kiristyy nykyisestä, kun poliisiviranomaiset voivat rajoittaa majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain nojalla myös niiden aukioloaikaa.

Ravintola-anniskelu edustaa alkoholin kulutuksesta 10 % ja muualla valvomattomissa ympäristöissä nautitaan 90 % alkoholista. Viranomaisten on toimivaltuuksiaan käytettäessä huomioitava, että jos niitä käytetään harkitsematta, se heikentää entisestään valvotun anniskelun asemaa suhteessa valvomattomaan alkoholin nauttimiseen.

Poliisin toimivaltuuksien lisääminen jatkoaikaravintoloiden kohdalla (aukioloajan rajoittaminen jos ravitsemistoiminnasta aiheutuu kohtuutonta haittaa lähiympäristölle tai vakavaa häiriötä yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle) on siedettävissä, jos samalla kevennetään ravintoloiden mahdollisuutta käyttää anniskelun jatkoaikaa 01.30 – 04.00 ilman, että ravintoloille asetetaan pakollista järjestyksenvalvontavaatimusta. Anniskelulupaviranomaisen oikeudesta rajoittaa jatkoaikaa tulee säätää myös tarkkarajaisesti ja täsmällisesti.

6. Tapahtumat ja huvipuistot

Tapahtumien anniskelualueet

Lakiesityksen 18 §:n 2 momentin mukaan anniskelualueeksi ei saa hyväksyä urheilu-, liikunta-, musiikki- tai muun niihin verrattavan tapahtuman yleistä katsomotilaa. Perustelujen mukaan käytännössä yleiseen katsomotilaan ei saisi myöntää anniskelulupaa siten, että tapahtumaa seuraamaan tulevien katsojien paikat olisivat anniskelualueella tai he joutuisivat muutoin vastoin tahtoaan seuraamaan tapahtumaa anniskelualueelta. Toisaalta sekä sisä- että ulkotiloissa olevien katsomoiden yhteyteen voidaan rakentaa esimerkiksi erillisiä yksityisaitioita tai yleisölle avoimia anniskelualueita, joissa anniskelu olisi mahdollista.

Lakiesityksen vaikutuksien hahmottamista vaikeuttaa se, että lakiesityksessä ei ole lainkaan määritelty, mitä katsomotilalla tarkoitetaan. MaRan arvion mukaan lakiesitys näyttää kuitenkin kiristävän anniskelua tapahtumissa kuten festivaaleilla, vaikka alkoholilain uudistuksen yhteydessä on linjattu, että myös tapahtumien anniskelua rajoittavia sääntöjä poistetaan. Viranomaiskäytännössä tapahtumien anniskelua on rajoitettu usealla tavalla ja rajoitukset ovat riippuneet pitkälti siitä missä päin Suomea tapahtuma järjestetään ja kuka alkoholitarkastaja myöntää luvat tapahtumiin. Rajoituksia on ollut muun muassa vaatimukset karsinoista ja tupla-aidoista anniskelualueiden ja muun tapahtuma-alueen välillä, anniskelualueiden sijoittaminen etäälle lavasta tai näkyvyyden peittäminen lavalle ja määräys siitä, että vain tietty osuus tapahtuma-alueesta voi toimia samalla myös anniskelualueena. Tapahtumien anniskelua on rajoitettu myös usealla muulla tavalla, joka ei saa ymmärrystä sen paremmin asiakaskunnassa, järjestäjissä kuin tapahtumien turvallisuutta valvovissa viranomaisissa, joille tapahtuman turvallinen järjestäminen ja sujuva läpivieminen ovat ensisijaisia.

MaRa vaatii, että tulkintaongelmien ehkäisemiseksi alkoholilaissa on määriteltävä täsmällisesti, mitä tapahtuman katsomotilalla tarkoitetaan. MaRa edellyttää, että katsomotilaksi määritellään vain tapahtuman seuraamista varten joko tilapäisesti tai pysyvästi rakennettu istuma- tai seisomakatsomo, joissa kullakin katsojalla on oma määrätty paikkansa. Sen sijaan katsomotilaksi ei voida lukea osakaan tapahtuma-alueesta, jossa yleisö voi kulkea vapaasti tapahtuman aikana ja valita millä kohdin hän

haluaa seurata käynnissä olevaa esitystä. Esimerkiksi festivaali- tai konserttialueena toimiva kenttä tai muu alue on tapahtuma-alue. Festivaalialueelle tulee voida vapaasti sijoittaa anniskelualueita, ja koko aluekin voi toimia anniskelualueena, kunhan anniskelualueella huolehditaan alkoholilain vaatimalla tavalla anniskelun tehokkaasta valvonnasta.

Alkoholiviranomaiset ovat tapahtumiin tilapäisiä anniskelulupia myöntäessään kieltäneet, että tapahtuman anniskelualueelle saisi tulla alaikäisiä tai viranomaiset asettavat alaikäisten pääsulle erilaisia rajoituksia. Jos koko festivaalin tapahtuma-alue halutaan saada anniskelualueeksi, on tapahtumaan pääsääntöisesti oltava 18 vuoden ikäraja. Jos myös alaikäiset toivotetaan tervetulleeksi tapahtumaan, viranomaiset vaativat, että anniskelu tapahtuu alueilla, joihin on 18 vuoden ikäraja tai muu alaikäisten oleskelua koskeva rajoitus (vain tietyn ikäiset nuoret voivat tulla alueelle vanhempiensa seurassa alueelle tiettyyn kellonaikaan). Tällaiset vaatimukset ovat suhteettomia eikä kyseisiä rajoituksia ole muissa maissa olevilla festivaaleilla.

Anniskelukieltojen tehokas valvonta pysytään järjestämään tapahtumissa riippumatta siitä, pääseekö anniskelualueelle alaikäisiä vai ei. Se miten anniskelukieltoja valvotaan, kuvataan omavalvontasuunnitelmassa. On huomioitava, että tapahtumien alueella liikkuu tarjoiluhenkilökunnan lisäksi myös järjestyksenvalvoja ja yleisö on tapahtumissa koko ajan valvonnan alla. Kun tapahtuman anniskelun omavalvontasuunnitelmassaan kuvataan riittäväällä tavalla miten anniskelun liittyvät riskit hallitaan ja miten anniskelua valvotaan, ei viranomaisen voi puuttua siihen, että myös tapahtuman anniskelualueille saa tulla alaikäisiä.

On täysin ylimitoitettu ja epäoikeudenmukainen vaatimus, että ammattitaitoisesti ja vastuullisesti järjestettyjen tapahtumien anniskeluympäristössä vaadittaisiin sellaisia valvonnallisia toimenpiteitä, joilla mitään riskejä ei enää olisi olemassa. Sen sijaan omavalvonnalla riskit valvotussa ympäristössä hallitaan siten, että ne ovat hyväksyttävällä tasolla. On otettava huomioon, että valvotun ympäristön ulkopuolella ja ilman järjestäjää toimivissa tapahtumissa (kaljakellunnat yms) ei ole mitään valvontaa ja siellä myös alaikäiset saavat nauttia alkoholia täysin vapaasti.

MaRa pitää kannatettavana, että osa tapahtuman katsomotilasta voidaan jatkossa rajata anniskeluun, kun muu osa on ”anniskelusta vapaata aluetta” ja että anniskelu on mahdol-

lista myös katsomojen yhteydessä olevissa yksityisaitioissa. On nykypäivää ja kansainvälisen käytännön mukaista, että esimerkiksi urheilutapahtumassa katsomoon voidaan perustaa anniskelualue. On luontevaa, että esimerkiksi urheilukeskuksessa toimivan ravintolan yhteydessä oleva katsomotila voi toimia samalla anniskelualueena. Perusteluissa oleva maininta yksityisaitioiden osalta mahdollistaa sen, että jäähalleissa ja stadioneilla olevissa yksityisaitioissa voidaan kulkea juoman kanssa myös aition yhteydessä oleville omille katsomopaikoille, minkä anniskeluviranomaiset ovat tällä hetkellä kieltäneet.

Huvipuistot

Voimassaolevan alkoholilain 21 d § 2 momentin 3- kohdan mukaan anniskelulupa voidaan evätä tai sille asettaa ehtoja tai rajoituksia jos anniskelulupaa haetaan pääosin lapsille tai nuorille tarkoitettujen tai heidän käyttämiensä tilojen yhteyteen tai välittömään läheisyyteen tai paikkaan, jossa elinkeinotoiminnan on katsottava kohdistuvan pääosin lapsiin ja nuoriin.

Alkoholiviranomaiset ovat säännöksen perusteella pyrkineet epäämään anniskelulupia huvipuistoilta tai asettamaan niille ehtoja tai rajoituksia. Luvanhakuvaiheessa on keskitytty muun muassa rajoitusten osalta tarkistamaan sitä, miten huvipuistolaitteesta näkyy ravitsemisliikkeen terassille ja vaadittu terasseja peitettäväksi näköesteillä. Ajatus viranomaisilla on ollut, että huvipuistoissa pitäisi piilottaa katseilta toiminta, jossa asiakkaat istuvat ravintolapöydässä nauttimassa alkoholijuomia. Rajoituksena on saatettu myös vaatia, että huvipuistossa voi nauttia vain käymisteitse valmistettuja enintään 4,7 % juomia.

Huvipuistot ovat nykyisin monipuolisia elämyskeskuksia, jotka on tarkoitettu kaikenikäisille. Huvipuistot Suomessa ovat seuraamassa muiden Pohjoismaiden esimerkkiä kehittäessään monipuolisia ravintolamaailmoja. Pohjoismaiden maineikkaampiin huvipuistoihin lukeutuvat Tivoli Kööpenhaminassa ja Liseberg Göteborgissa ovat erityisen tunnettuja ravintoloistaan. Missään Pohjoismaassa eikä tiettävästi muuallakaan Euroopassa ole rajoitettu anniskelua huvipuistojen ravintoloissa. Huvipuistot ovat tärkeitä matkailukohteita myös ulkomaalaisille asiakkaille. Suomi ei menesty kilpailussa ulkomaisista asiakkaista, jos asiakkaat eivät voi nauttia viiniä ja olutta ruokailun yhteydessä. Huvipuistojen ravintolat eivät saa myöskään yritystilaisuuksia ilman anniskeluoikeuksia.

Anniskelu huvipuistojen ravintoloissa ja tilaisuuksissa on vastuullista. Täysi-ikäiset nauttivat alkoholia, yleensä viiniä tai olutta, ruokailun yhteydessä tai nauttivat muutaman juoman ystäviensä kanssa huvipuiston ravintolassa seurustellessaan. Huvipuistojen maine ja tiukat turvallisuusvaatimukset johtavat siihen, että huvipuistot anniskelevat vastuullisesti.

MaRa vaatii, että uuden alkoholilain on turvattava anniskeluoikeuksien saaminen sekä vanhojen että uusien huvipuistojen alueelle. Mikäli näin ei tapahdu, on vaarana, että huvipuistot eivät voi palvella asiakkaitaan ja niiden kannattavuus heikenee merkittävästi. Tämä vaikuttaisi negatiivisesti alueelliseen työllistymiseen, talouden kehitykseen ja heikentäisi myös Suomen kilpailuasemaa matkailumaana.

Lakiesityksen 21 d § 2 momentin 3 – kohtaa vastaava 21 § 1 momentin 1 - kohta on aiempaa säännöstä lievempi. Esityksen mukaan lupaviranomainen voisi rajoittaa anniskelua anniskelualueen, anniskeluajan ja alkoholijuomalajien osalta sekä asettaa lupamääräyksiä valvonnan turvaamiseksi, jos anniskelulupaa haetaan pääosin lapsille tai nuorille tarkoitettujen tai heidän käyttämiensä tilojen yhteyteen tai välittömään läheisyyteen tai paikkaan, jossa elinkeinotoiminnan on katsottava kohdistuvan pääosin lapsiin ja nuoriin. Säännöksestä on poistettu maininta, että lupaviranomainen voisi suoralta kädeltä hylätä hakemuksen. Sen sijaan viranomaisella olisi lähtökohtainen oikeus rajoittaa anniskelua tai asettaa lupamääräyksiä valvonnan turvaamiseksi. Perustelut (sivu 57) eivät kuitenkaan vastaa säännöstä, kun siinä todetaan, että anniskelulupaa ei tule näissä tilanteissa lähtökohtaisesti myöntää. Perustelut on näin ollen muutettava vastaamaan säännöstä.

MaRa hyväksyy rajoitukset ja lupaehdot 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa ja yksinomaan valvonnan turvaamiseksi. MaRa vastustaa sitä, että lupaviranomaiselle annetaan 21 §:n 2 momentissa yleinen oikeus asettaa rajoituksia ja lupaehtoja kaikkien anniskelutoimintaan.

Lakiehdotuksen 21 §:n 1 momentin perusteluissa on otettava selkeä kanta siihen, että myös huvi- ja elämyspuistoissa voidaan harjoittaa anniskelua vastuullisella tavalla. Nyt perusteluissa ei asiaa mainita millään tavoin.

On täysin normaalia, että huvipuistoalueella olevissa ravitsemisliikkeissä ja niiden ulkotarjoilualueilla sekä tapahtumatiloiissa (esimerkiksi huvipuistossa olevan teatterin yhteydessä olevat tilat) tulee saada harjoittaa myös alkoholijuomien tarjoilua. MaRa toteaa, että anniskelusta ei aiheudu käytännössä mitään häiriötä huvipuistossa, koska huvipuistojen maine ja tiukat turvallisuusvaatimukset eivät mahdollista humalahakuisen alkoholin nauttimisen sallimista.

Lupaviranomainen voisi anniskelulupaa huvipuistoon haettaessa ottaa huomioon anniskelutoiminnan luonteen ja toiminta-ajatuksen, miten anniskelu on aiottu kohteessa järjestää, mikä on haettujen anniskeluoikeuksien laajuus ja mihin tiloihin huvipuistossa anniskelutoiminta kohteessa sijoittuu.

Anniskelu urheilutapahtumissa ja joulutoreilla

Lakiesityksen 21 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan viranomainen voisi rajoittaa anniskelua sekä asettaa lupamääräyksiä, jos anniskelulupaa haetaan urheilutapahtumaan tai tilaisuuteen, joka on luonteeltaan perhetapahtuma tai johon muuten osallistuu runsaasti lapsia ja nuoria.

Perusteluissa todetaan, että momentin 2 kohta koskee tilapäisin anniskeluluvuin järjestettäviä tilaisuuksia. MaRa toteaa, että alkoholilakiesityksessä luovutaan tilapäisistä luvista. On myös huomioitava, että urheilutapahtumia varten rakennetuissa kokoontumistiloissa (esimerkiksi jäähalli tai stadion) on vakiintuneesti voimassa toistaiseksi voimassa olevat anniskeluluvat ravintolatiloiissa, aitioissa sekä käytävätiloissa, joissa on ruoan ja juoman myyntipisteitä.

Perusteluissa todetaan, että alkoholin yhdistämistä urheiluun tulee pyrkiä eri tavoin rajoittamaan. Urheilupaikkoihin liittyen ei kuitenkaan voida eikä ole tarkoituksenmukaista säätää ehdotonta alkoholijuomien anniskelua koskevaa yleistä kieltoa. Urheilukeskuksissa, jäähalleissa ja vastaavissa, joissa on tarkoin rajatut, kiinteät ravintolatilat, alkoholijuomien anniskelu on tilaisuuden luonteeseen kuuluvaa palvelua.

Maininta herättää vakavan huolen siitä, että jäähallien ja stadioneiden käytävätiloissa sijaitsevien monipuolisten ja erilaisten myyntipisteiden alkoholimyyntiin suhtauduttaisiin jatkossa kielteisesti. Nämä ovat vakiintuneita ja hyvin toimivia palvelutapoja urheilukeskuksissa eikä niissä ole ilmennyt ongelmia.

Jäähallien ja muiden urheilutilaisuuksien ravintoloiden anniskeluluvat kuuluvat yleensä ravintola-alan yrityksille ja tapahtumien alkoholitarjoilu on kiinteä osa niiden yritystoimintaa. Jos anniskelua rajoitettaisiin, vahingoitettaisiin näiden ravintolayritysten ja myös koko alan ja yritystoiminnan elinkelpoisuutta. Ravintopalveluista saatavia tuloja ohjautuu myös tiloja hallitseville tahoille (esimerkiksi liikevaihtosidonnainen vuokra) ja sitä kautta urheiluseuroille ja junioritoimintaan. Jos ravintolapalveluiden tarjoamista urheilutapahtumissa kiristetään nykyisestä, heikentää se myös urheiluseurojen taloudellista tilannetta. Tätä vajetta ei voi kattaa urheilutapahtumien lipun hintoja nostamalla.

Jos urheilutapahtumien ravintolapalveluiden toimintaa vaikeutetaan nykyisestä ja asiakaspalvelu heikkenee, johtaa se siihen, että tapahtumaan tulijat nauttivat alkoholijuomia ennen urheilutapahtumaan saapumista.

Maininta tarkoin rajatuista kiinteistä ravintolatiloihin aiheuttaa myös itsessään tulkintaongelmia. Esimerkiksi jäähallin käytävätiloissa voi olla rajatut kevyillä rakenteilla luodut ravintolaympäristöt pöytineen ja tuoleineen. Tämän lisäksi tapahtumapaikassa voi olla yksi tai useampi ”omissa tiloissaan” toimiva ravintola. Perustelut jättävät epäselväksi mitä tarkoin rajatuilla kiinteillä ravintolatiloihin tarkoitetaan.

MaRa vastustaa sitä, että urheilutapahtumissa tapahtuvaa valvottua anniskelutoimintaa rajoitettaisiin nykyisestä.

Perusteluissa todetaan, että ”sen sijaan sellaisissa urheilutapahtumissa tai muissa tilaisuuksissa, jotka ovat luonteeltaan perhetapahtumia ja joihin osallistuu runsaasti lapsia ja nuoria, tulee anniskeluun suhtautua pidättyvästi. Tässä tarkoitettuja erilaisia perheille sekä lapsille ja nuorille suunnattuja tapahtumia voivat olla esimerkiksi musiikkitapahtumat, näyttelyt, markkinat, kyläjuhlat ja joulukatu- tai muut vastaavat tapahtumat.”

MaRa toteaa, että näkemys on sekä Suomen matkailun että erilaisten tapahtumien kehittämiselle haitallinen. Jos tarjoilutoimintaa rajoitetaan, se ei kannusta tapahtumien järjes-

tämiseen. Tapahtumissa kävijät toivovat yhä useammin monipuolisia palveluita tapahtumien yhteydessä. Tämä koskee myös tapahtumia, joihin tullaan koko perheen kanssa. Esimerkiksi joulutoreihin perinteisesti liittyy niiden luonteeseen täysin sopiva ajatus nauttia kuppi kuumaa joulujuomaa, joka voi olla alkoholipitoistakin. On selvää, että alkoholin tarjoilu näissä tilaisuuksissa ei voi johtaa alkoholin väärinkäyttöön tai humalaisiin eikä ole ajateltavissa, että alkoholin tarjoilu muodostuisi lapsille vahingolliseksi. Alkoholilakia on tässä suhteessa järkevöitettävä eikä kiristettävä. Myös kunnat ja niiden matkailuviranomaiset ovat toivoneet joustoa tässä asiassa.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu 21 §:n 1 momentin 2 - kohtaan liittyen, että ”Jos lupaviranomainen ei katso tarpeelliseksi hylätä edellä mainittuja tilaisuuksia ja tapahtumia koskevaa lupahakemusta kokonaan, lupa voitaisiin myöntää tarkoin rajattuna sekä ottaa huomioon tilaisuuden kohderyhmä, luonne ja laajuus luvan määräyksiä ja rajoituksia harkittaessa.

MaRa toteaa, että perustelukirjaus on selkeässä ristiriidassa säännöksen kanssa. Esityksen 21 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan tarkoittamissa tilanteissa lupamääräykset ja rajoitukset ovat ensisijaisia ja luvan hylkääminen vasta viimesijainen keino (21 §:n 3 momentti). Perusteluteksti on näiltä osin muutettava, koska se antaa ymmärtää, että viranomaisella olisi lähtökohtaisesti oikeus hylätä hakemus. Ei ole myöskään hyväksyttävää, että viranomainen voisi hylätä hakemuksen, jos viranomainen katsoo sen tarpeelliseksi. Tämä jättää viranomaiselle täysin vapaan ja rajoittamattoman harkintavallan. Perusteluteksti on myös tältä osin ristiriidassa säännöksen sanamuodon kanssa (21 §:n 3 momentti).

Perustelutekstissä annetaan esimerkkejä millaisia määräyksiä viranomaiset voisivat antaa (”Lupaan liitettävillä määräyksillä voitaisiin esimerkiksi edellyttää järjestyksenvalvojia, määrätä anniskelu hoidettavaksi pöytiintarjoiluna taikka määrätä ulkoterassille oma myynti- ja valvontapiste”). MaRa toteaa, että lainsäätäjän ei pidä antaa esimerkkejä millaisia määräyksiä viranomaiset voisivat lupaharkinnassaan asettaa, koska ne muodostuvat usein normeiksi. Ne määrätään asiaa sen enempää harkitsematta, mikä on asiassa välttämätöntä ja tarpeen. Esimerkissä kuvatut määräykset ovat sellaisia, että useissa tapauksissa ravintolatoiminta tilaisuuksissa muodostuisi kannattamattomaksi, jos kyseisiä ehtoja määrättäisiin.

7. Lausunnot ja tiedonsaanti anniskelulupahakemuksesta

Lakiesityksen 20 §:ssä säädetään niistä tahoista, joilta on pyydetty lausunto anniskelulupahakemuksesta ja keille on varattava tilaisuus esittää huomautuksensa anniskelulupahakemuksesta. Lakiehdotuksessa todetaan, että ”tavoitteena on lisätä kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elinympäristöönsä. Ravitsemisliikkeen toiminta ei välttämättä vaikuta millään lailla lähiympäristöön, mutta erityisesti alkoholijuomien anniskeluun panostavat ja vähemmän asiakkaiden ruokailuun keskittyvät anniskelupaikat voivat aiheuttaa merkittäviä haittoja lähiympäristölle.”

Perusteluissa annetaan ymmärtää, että ajanviettoon, seurusteluun sekä viihtymiseen keskittyvien ravintoloiden toiminnasta seuraisi automaattisesti negatiivisia vaikutuksia lähiympäristöön. Perusteluissa leimataan negatiivisella tavalla vastuullisesti toimivien pub-, seurustelu- ja viiheravintoloiden toiminta. Samanaikaisesti lakiesitys ei puutu millään tavalla alkoholin häiritsevään käyttöön puistoissa ja muilla julkisilla paikoilla. **MaRa ei voi hyväksyä tällaista näkemystä.**

Alkoholilaisissa ei ole säännöstä siitä keiltä tahoilta lupaviranomaisen on pyydetty lausunto anniskelulupahakemuksesta. Käytännössä lupaviranomaiset pyytävät lausunnon lupahakemuksesta tarpeen mukaan poliisilta.

Esityksen mukaan lupaviranomaisella olisi jatkossa velvollisuus pyytää lausunto poliisilta tai kunnalta. **MaRa pitää pakollista kuulemistä tarpeettomana.**

Lupaviranomaiselle voidaan säätää oikeus lausunnon pyytämiseen, jolloin viranomainen voi harkita tapauskohtaisesti onko lausunnon pyytäminen joko luvanhakijan henkilön tai aiotun anniskelutoiminnan tai sen sijainnin vuoksi tarpeen. Pakollinen kuulemisvelvoite lisää viranomaisten työtaakkaa ja kustannuksia ja on ristiriidassa hallitusohjelman kirjausten kanssa, jossa lupa- ja ilmoitusprosesseja tulee keventää ja byrokratiaa purkaa. Lakiesityksessä ei ole esitetty, millaisia ongelmia lupaviranomaisten harkinnanvarainen lausunnonpyytämismenettely on aiheuttanut, mitä pakollisella kuulemisvelvoitteella pyritään korjaamaan.

MaRa pitää riittävänä, että anniskelulupahakemuksien osalta jatketaan esimerkiksi kuntien kuulemisen osalta nykyistä käytäntöä, joissa lupaviranomaiset voivat oman harkintansa perusteella pyytää kunnalta lausuntoja tiettyjen kriteereiden mukaisista lupahakemuksista. Näin lupaviranomaisten ja kuntien työt eivätkä kustannukset lisäänty.

Lakiesityksen mukaan lupaviranomaisen olisi ilmoitettava saman kiinteistön sekä viereisen ja vastapäätä olevan asuinkiinteistön omistajalle ja haltijalle hakemuksesta ja varattava hänelle tilaisuus esittää huomautuksensa, jos hakemus koskee anniskelua ulkotiloissa tai kohteessa on aiemmin esiintynyt järjestyshäiriöitä tai meluhaittoja. Luvanhakija voi huolehtia ilmoittamisesta ja liittää hakemukseensa selvityksen mahdollisista huomautuksista.

MaRa vastustaa sitä, että terassien lupahakemuksista pitäisi ilmoittaa asuinkiinteistöjen omistajille tai haltijoille. Käytännössä ”paikallista vaikuttamista” käyttävät useimmin ne tahot, jotka suhtautuvat negatiivisesti kaikenlaiseen ravintolaliiketoimintaan ja jotka haluavat estää ravintoloiden perustamisen tai vaikeuttaa niiden toimintaa oman asuinpiirissään tai sen läheisyydessä. Enemmistö kansalaisista, jotka suhtautuvat asioihin maltillisesti ja ymmärtäväisesti, eivät käytä aikaansa tällaisiin asioihin. Viranomaisen saamissa huomautuksissa on yliedustettuina ravintolatoiminnan vastustajat ja aliedustettuna positiivisesti ravintolatoimintaan suhtautuvat ihmiset. Huomautukset voivat olla ja ovat usein täysin perusteettomia ja täynnä virheellisyyksiä, mutta viranomaisen tulisi kuitenkin ottaa ne huomioon asian käsittelyssä. Tämä viivästyttäisi lupakäsittelyä ja lisääisi myös luvanhaltijoiden taakkaa, kun luvanhaltijoiden tulisi lausua huomautuksista viranomaiselle ennen asian ratkaisemista. Tietyissä tapauksissa huomautukset voisivat johtaa ravintolaelinkeinotoiminnan rajoittamiseen, mikä puolestaan aiheuttaisi tukun uusia valituksia hallinto-oikeuksiin. Ehdotus lisääisi riitelyä hallinto-oikeuksissa, mikä on vastoin hallitusohjelman tavoitteita. Käräjäoikeus terassiasiasta aiheuttaa ravintolalle tuhansien eurojen kustannuksien ja työllistää valtavasti sekä viranomaisia että tuomioistuimia.

8. Lupaprosessi ja digitalisaatio

Lakiesityksen 8 §:ssä säädetään alkoholin anniskelua, vähittäis- ja tukkumyyntiä koskevasta lupahakemuksesta. MaRa katsoo, että lupahakemusprosesseista on tehtävä mahdollisimman kevyitä ja niissä on hyödynnettävä täysimääräisesti digitalisaation tuomat mahdollisuudet. Sähköiset palveluratkaisut myös mahdollistavat sen, että luvanhakijat voivat seurata reaaliaikaisesti lupakäsittelyn käsittelyvaiheita.

Lupahakemuksessa vaadittavat selvitykset ovat tulkinnanvaraisia ja epämääräisiä. Ehdotuksessa edellytetään myös, että luvanhakijan tulisi lupahakemuksessaan arvioida toimintansa vaikutuksia.

MaRa katsoo, että lupaa edellyttävän toiminnan vaikutusten arviointi kuuluu lupaviranomaiselle. Luvanhakija kuvaa hakemuksessaan millaisesta toiminnasta on kyse. Esimerkiksi anniskelulupahakemuksen yhteydessä kuvataan, missä tiloissa anniskelua harjoitetaan, mikä on anniskelupaikan asiakaspaikkojen lukumäärä ja mikä on anniskelupaikan toiminta-ajatus. Tämä vastaa nykykäytäntöä. Täsmällisinä ja asetuksessa mahdollisesti tarkennettavilla toiminnan kuvaamista koskevilla vaatimuksilla lupaprosessi ei muodostu hakijoille tarpeettoman raskaaksi.

MaRa pitää tarpeellisena, että lupahakemusta koskevaan pykälän toiseksi momentiksi on lisättävä säännös siitä, että hakijalla on oikeus sähköiseen asiointiin lupaviranomaisen kanssa. Viivytyksettömän ja asianmukaisen lupakäsittelyn turvaamiseksi on säädettävä myös siitä, että sähköisessä asioinnissa hakija saa oma-aloitteisesti reaaliaikaisen tiedon lupahakemuksen käsittelyvaiheesta ja lupaviranomaisen antaman arvion hakemuksen käsittelyaikataulusta heti, kun se on saatujen selvitysten perusteella mahdollista tehdä. Tämä tukee palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa olevaa velvoitetta, jonka mukaan viranomaisen on käsiteltävä lupahakemukset säädettyssä ajassa. Tämä edistää myös viranomaisten toimintojen kehittämistä vastaamaan avoimien ja vastavuoroisten lupaprosessien syntymistä, mikä hyödyttää sekä viranomaisia että luvanhakijoita.

Sähköisten vuorovaikutteisen lupaprosessien luominen ei edellytä, että viranomaisten olisi luotava uusia sähköisiä järjestelmiä. Sähköisen asioinnin edistämisessä voidaan

hyödyntää työ- ja elinkeinoministeriön julkisten palvelujen digitalisointia koskevan hankkeen tuloksia. Geneerisen digitaalisen palvelukerroksen mallissa palvelukerros rakentuu kevyenä teknologiakerroksena viranomaisten nykyisten tietojärjestelmien päälle. Järjestelmän luominen vie aikaa, joten lakiin tulee säätää kohtuullinen siirtymäaika, jonka aikana vuorovaikutteinen toiminnallisuus voidaan rakentaa alkoholiviranomaisten järjestelmien yhteyteen. Geneerisen digitaalisen palvelukerroksen saattaminen osaksi hakemus- ja ilmoitusprosesseja edellyttää, että digitaaliset ratkaisut otetaan täysimääräisesti huomioon sektorikohtaisessa lainsäädännössä

MaRa pitää tarpeellisena, että pykälän kolmanteen momenttiin lisätään säännös siitä, että lupaviranomaisen on aina annettava palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa tarkoitettu saapumistodistus hakijalle. MaRan kokemusten mukaan lain noudattamisessa alkoholilain mukaisissa lupahakemuksia käsiteltäessä on ollut puutteita.

MaRan ehdotus pykälän tarkistamiseksi

MaRan ehdottaa, että lupahakemusta koskevaa säännöstä muutetaan seuraavasti:

8 §

Lupahakemus

Muokattu: Lupahakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys hakijasta ja toiminnasta, johon alkoholilaissa säädettyä lupaa haetaan. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset lupahakemuksen sisällöstä sekä hakemukseen liitettävistä lupaharkinnan kannalta tarpeellisista selvityksistä.

Uusi 2 momentti: Lupahakemus voidaan panna vireille myös sähköisesti. Sähköisessä hakumenettelyssä viranomaisen on annettava luvanhakijalle oma-aloitteisesti tietoa lupahakemuksen käsittelystä ja sen vaiheista. Tästä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Uusi 3 momentti: Lupaviranomaisen velvollisuudesta antaa hakijalle saapumistodistus säädetään palvelujen tarjoamisesta annetun laissa (2009/1166).

9. Luotettavuuspykälä

Alkoholilakiesitys murentaa luotettavuuspykälän legitimitetin

MaRa kannattaa sitä, että anniskelutoiminta säilytetään luvanvaraisena. MaRa hyväksyy luotettavuutta ja taloudellisia edellytyksiä koskevan lupaharkinnan anniskelussa harmaan talouden ehkäisemiseksi, jos kilpailuvääristymä tilausravintoloiden ja anniskeluravintoloiden välillä korjataan uudessa alkoholilaissa.

Anniskelulle ei voi säätää tiukkoja lupaedellytyksiä, jos samaan aikaan laaja joukko toiminnanharjoittajia sallii asiakkaiden omien alkoholijuomien nauttimisen ravitsemisliikkeissä vailla alkoholilakiin sisältyviä taloudellisia ja toiminnallisia velvoitteita sekä viranomaisvalvontaa. Anniskelua koskeva luotettavuuspykälä menettää näissä olosuhteissa legitimitettinsä. Tasapuolinen kilpailutilanne olisi tällöin se, että kuka tahansa voisi harjoittaa anniskelua tekemällä siitä vain ilmoituksen viranomaiselle vastaavaan tapaan kuin elintarvikkeiden myynti elintarvikehuoneistossa. **MaRa ei kuitenkaan kannata, että vastuullisesti toimivien yritysten toimintaedellytyksiä heikennetään sillä, että tilausravintolatoiminnan sallimisen myötä romutettaisiin toimiva, työllistävä ja yhteiskuntaan suuri määrä verotuloja tuova lupaan perustuva järjestelmä.**

Luotettavuuspykälää koskevat yksityiskohtaiset huomiot

Lakiesityksessä esitetään, että luvanhakijan luotettavuutta ja taloudellisista edellytyksiä koskevat vaatimukset luotettavuuspykälässä (ehdotuksen 13 §) säilytetään nykylakiin verrattuna lähes ennallaan. Luotettavuuspykälää sovellettaisiin nykyisin tapaan myös luvanhaltijoihin eräin tarkennuksin (ehdotuksen 70.3 §). Ravintola-alalle pääsulle ja luvanvaraisen toiminnan harjoittamiselle asetettaisiin edelleen vaatimuksia, jotka ovat täysin vieraita muiden toimialan yrittäjille. Luotettavuuspykälä muodostaisi käytännössä esteen alalle pääsulle myös rehellisten yrittäjien kohdalla. Pykälä ei myöskään vastaa perustuslain vaatimusta tarkkarajaisuudesta ja täsmällisyydestä.

Harmaan talouden torjunta edellyttää, että luvanhaltijoille asetetaan luotettavuusvaatimuksia. Laissa asetetut vaatimukset eivät voi kuitenkaan olla sellaisia, että ne muodosta-

vat esteen alalle tuleville yrittäjille ja yrityksille. Jos luotettavuusvaatimukset ovat suhteettomia, ne ohjaavat alkoholin kulutusta pois valvotusta anniskelusta. Jos yrittäjä ei saa anniskelulupaa luotettavuuden puuttumisen takia, ravitsemisliiketoimintaa aletaan harjoittaa toisella konseptilla, kuten omat juomat sallivana tilausravintolana tai juhla- ja pitopalveluna.

Luotettavuuspykälä on johtanut merkittäviin ongelmiin lupaa haettaessa ja luvanvaraista toimintaa harjoitettaessa. Pykälää on tarkennettava monilta osin. Luotettavuuspykälä on jaettava myös kahteen osaan sen mukaan, hakeeko lupaa oikeushenkilö vai luonnollinen henkilö.

Jäljempänä esitetään seikkoja, jotka tulee huomioida alkoholilakiesityksen jatkovalmistelussa.

Alaikäinen yhtiön omistajana

Jos ravintolayhtiön omistajana on alaikäinen tai muu vajaavaltainen henkilö, yhtiölle ei myönnetä anniskelulupaa. Anniskeluluvan haltijana olevassa yhtiössä on myös pakko tehdä omistuksen uudelleen järjestelyjä, jos esimerkiksi alaikäinen perii vanhempansa omistaman ravintolayhtiön osakkeet.

MaRa katsoo, että alaikäisten tai muiden vajaavaltainen omistusoikeutta anniskelutoimintaa harjoittavassa tai siihen lupaa hakevassa yhtiössä ei voida perustuslain nojalla kieltää. Kyse on selkeästi syrjivästä lainsäädännöstä. Perustuslain 6 §:n mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Jos alaikäisen tai muun vajaavaltaisen oikeutta toimia anniskelutoimintaa harjoittavassa yhtiössä katsotaan oikeutetuksi rajoittaa, se on osakeyhtiössä rajattava koskemaan hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana toimimista ja henkilöyhtiöissä vastuunalaisena yhtiömiehenä toimimista. **Sen sijaan omistamista ei voida kieltää eikä alaikäiseltä voida kieltää myöskään määräävää osakeomistusta osakeyhtiössä.** Ehdotuksen 13 §:n 1 kohta on muutettava.

Konkurssi luvan saamisen esteenä

Luotettavuuspykälän mukaan aiemmin tehty konkurssi asettaa luvanhakijan luotettavuuden kyseenalaiseksi. Lupaviranomaiset suhtautuvat yrittäjän tekemään konkurssiin erittäin kielteisesti, vaikka konkurssissa ei olisi mitään viitteitä konkurssirikoksista. Lupa-harkinnassa konkurssi on lähes kategorisesti katsottu olevan luvan saamisen este eikä asiassa ole juurikaan harkittu sitä onko konkurssissa sellaisia piirteitä, että se osoittaa luvan hakijan ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan anniskelutoimintaa. Ravintola-alalla toimiva henkilö menettää myös usein kelpoisuuteensa toimia operatiivisessa vastuuasemassa yhtiössä, jos hän on ollut mukana saman tai toisen alan yrityksessä, joka on mennyt konkurssiin.

Uudessa alkoholilaissa on muutettava suhtautumista yritystoiminnassa epäonnistumiseen. Niin sanottu puhdas konkurssi, johon ei liity harmaan talouden ilmiöitä, talousrikollisuutta tai velallisen rikoksia, on normaali markkinatalouteen kuuluva ilmiö. Yritystoimintaan liittyy menestymisen lisäksi aina riski epäonnistumisesta kuten toiminnan muuttumisesta kannattamattomaksi. Uutta alkoholilakia säädettäessä on tärkeää soveltaa erilaisia sääntöjä puhtaita konkursseja ja sellaisia tilanteita varten, joissa konkurssiin liittyy velallisen rikoksia tai kirjanpitorikoksia. Harmaan talouden torjunnan kannalta riittää se, että alalle pääsy voidaan estää konkurssirikoksia tehneitä hakijoilta.

MaRa vaatii, että säännöstä tulee muuttaa siten, että taloudelliset edellytykset puuttuvat, jos lupaa hakee oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö, joka on konkurssissa. Sen sijaan se, että oikeushenkilössä määräysvaltaa käyttänyt henkilö on käyttänyt määräysvaltaa yhtiössä, joka on aiemmin tehnyt konkurssin, ei voi olla luvan saamisen este.

Luvanhakijaa koskevia edellytyksiä sovelletaan myös luvanhaltijoihin. Luvanhaltijan mentyä konkurssiin konkurssipesälle tulee antaa oikeus jatkaa luvanvaraista liiketoimintaa myönnettyllä luvalla määrätyn ajan, jonka jälkeen konkurssipesän tulee itse hakea lupaa jatkaakseen liiketoimintaa tai myydä liiketoiminta toiselle toiminnanharjoittajalle. Tällainen siirtymäaikasäännös on muun muassa yksityisistä turvallisuuspalveluista anne-

tun lain 70 §:ssä. Siirtymäaika säännöstä tarvitaan myös niitä tilanteita varten, joissa luvan haltijana on luonnollinen henkilö (=yksityinen elinkeinonharjoittaja) ja tämän tilalle kuolintapauksessa tulee kuolinpesä.

Hakijan varattomuus

Luvan saannin edellytyksiä koskeva kohta, jonka mukaan luvan saannin edellytykset puuttuvat hakijalta, joka on kykenemätön vastaamaan veloistaan, on johtanut siihen, että lupaviranomaiset ovat ryhtyneet valvomaan hakijoiden ja luvan haltijoiden mahdollisia maksuviiveitä. Maksuviiveitä selvitetään lupaprosessien yhteydessä asiakastiedon järjestelmistä ja lupaviranomaisille joudutaan selvittämään, minkä takia velkoja on syntynyt, onko velat maksettu ja/tai miten ne aiotaan hoitaa. Alkoholilupaviranomaiset vaativat tämän kohdan nojalla myös raportteja siitä, onko osakeyhtiö tehnyt ilmoituksen patentti- ja rekisterihallitukselle, jos yhtiön oma pääoma on menetetty. Ilmoituksessa on kyse osakeyhtiölain mukaisesta informointivelvoitteesta yhtiön velkojille ja sidosryhmille. Sen valvominen ei kuulu alkoholiviranomaiselle.

MaRa vaatii, että hakijan velkaantumiseen liittyvää kohtaa on muutettava siten, että vain ulosoton varattomuuseste osoittaa hakijan olevan kykenemätön vastaamaan velvoitteistaan.

Varattomuusestettä koskevaa säännöstä tulee soveltaa lupaa hakevaan luonnolliseen henkilöön ja oikeushenkilöön ja tämän lisäksi henkilöön, joka käyttää luvan hakijana olevassa oikeushenkilössä määräysvaltaa.

Verojen ja muiden lakisääteisten maksujen laiminlyönti

Säännös, joka koskee verojen tai lakisääteisten maksujen toistuvaa tai huomattavaa laiminlyöntiä, on osoittautunut ravintola-alan toimijoiden näkökulmasta ongelmalliseksi. Ymmärrettäviä viiveitä verojen maksamisessa tapahtuu useille yrityksille muun muassa taloudellisessa laskusuhdanteessa tai sen takia, että yrityksen liiketoiminta muuttuu tappiolliseksi kilpailuolosuhteiden takia. Maksuviiveitä tulee näissä tilanteissa veroihin, vuokriin, palkkoihin sekä tavarantoimittajien maksuihin. Säännös vaikeuttaa maksuvai-

keuksiin joutuneiden yritysten mahdollisuutta selviytyä tilanteesta, kun yritykseltä peruutetaan verovelkojen takia usein lupia määräajaksi tai evätään anniskeluluvat uudessa toimipisteessä tai tapahtumassa.

MaRa vaatii, että verovelkoja koskevaa kohtaa on tarkennettava siten, että siinä

- 1) suhteutetaan laiminlyötyjen verojen ja muiden lakisääteisten maksujen määrä luvanhaltijan maksukykyyn niin, että velkojen tulee olla hakijan maksukykyyn nähden huomattavia,**
- 2) huomioidaan vain suorittamatta jääneet verot, jotka ovat erääntyneet maksettavaksi ja**
- 3) huomioidaan se onko verovelosta tehty verottajan kanssa maksusopimus vai ei.**

Luotettavuutta arvioitaessa merkitystä on annettava sille, kuinka merkittävistä verovelloista on kyse suhteutettuna hakijan maksukykyyn ja rajattava arvioinnin ulkopuolelle verovelat, joita ei ole pidettävä huomattavina. Maksukyvyssä on huomioitava muun muassa liikevaihto ja yrityksen varallisuusasema kuten rahaksi muutettavissa olevat omaisuuserät, jotka voidaan käyttää verovelkojen maksuun. Verovelkoja koskevaa säännöstä ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa lyhytaikaisiin maksuviiveisiin, vaikka kyse olisi huomattavista verovelloista. Vasta kun on selvillä, että huomattavien verovelkojen maksussa on muu kuin tilapäinen maksuviive, kohta tulee sovellettavaksi. Lisäksi on tarpeen säätää siitä, että säännöstä sovelletaan vain erääntyneisiin veroihin, jotka ovat maksamatta.

Tarkennettu säännös voitaisiin muotoilla siten, että taloudelliset edellytykset puuttuvat hakijalta, jolla on erääntyneitä veroja tai muita lakisääteisiä maksuja muuten kuin tilapäisesti suorittamatta, joita on hakijan maksukykyyn nähden pidettävä huomattavina eikä niistä ole voimassa olevaa maksusopimusta. Myös verovelkojen kohdalla pitää tehdä kokonaisharkintaa siten, että lupaa ei voida evätä verovelkojen takia, ellei tämä tai hakijan aikaisempi toiminta osoita hakijaa ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan anniskelutoimintaa.

Verovelkoja koskevan säännöksen kohdalla on tarpeen perusteluissa ottaa kantaa siihen, jos erääntyneistä verovelloista on tehty muutoksenhakuvaatimus. Verotuspäätöksen koh-

teella on oikeus valittaa verotuspäätöksestä ja hakea verotuspäätöksessä määrättyihin verovelkoihin täytäntöönpanokieltoa. Verotuspäätöksen oikeellisuus ratkaistaan lopullisesti muutoksenhaussa. Olisi epäoikeudenmukaista, jos täytäntöönpanokiellon saaneelta verovelvolliselta peruutettaisiin anniskelulupa määräajaksi tai pysyvästi, jos verotusta koskeva asia on aidosti riidanalainen ja verovelvollinen on pystynyt esittämään varteenotettavia perusteita verotuspäätöksen kumoamiseksi. Harmaan talouden tapauksissa, joissa verotarkastus osoittaa ravintolassa tapahtuneen ohimyyntiä tai on perusteltu epäily vakavista rikoksista, lupa tulee voida peruuttaa ennen verotuksen muutoksenhakua koskevaa päätöstä, jos luvanhaltija ei pysty uskottavasti kiistämään verotarkastuksen havaintoja ohimyyntistä.

Verovelvoissa tapahtuvia maksuviiveitä tarkasteltaessa on otettava huomioon myös seuraukset, jotka lupien peruuttamisesta seuraavat. Jos ravintolan työllistämät kymmenet henkilöt jäävät työttömäksi sen takia, että anniskeluviranomainen ajaa ravintolayhtiön konkurssiin lupien peruttamisen takia, se aiheuttaa merkittäviä taloudellisia menetyksiä sekä valtiolle että kunnille, ja aiheuttaa lisäkustannuksia valtiolle suoranaisinä työttömyysmenoina ja työttömyydestä aiheutuvina välillisinä menetyksinä. Näin ollen taloudellisiin vaikeuksiin ja maksujensa kanssa kamppaileville yrityksille tulee antaa mahdollisuus selvittää vaikeuksistaan sen sijaan, että viranomaisen syventää yrityksen taloudellista ahdingkoa tai yritys ajetaan konkurssiin viranomaisen langettamin seuraamuksin.

Verovelkoja koskevan säännöstä tulee soveltaa lupaa hakevaan luonnolliseen henkilöön ja oikeushenkilöön ja tämän lisäksi henkilöön, joka käyttää oikeushenkilössä määräysvaltaa.

Rikoksiin syyllistyminen

Ehdotuksen mukaan nykylakia vastaavasti luotettavuus puuttuisi hakijalta, joka viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana on tuomittu rangaistukseen rikoksesta, josta voi seurata vankeutta.

Viiden vuoden aika on erittäin pitkä. Ongelmana säännöksessä on myös, että siinä ei tarkemmin määritellä millaiset rikokset antavat aiheen kyseenalaistaa luvanhakijan luotettavuuden. Jo säännöksessä on mainittava ne rikokset, joihin tätä tulee soveltaa, koska ri-

koslaissa on suuri määrä rikosnimikkeitä, joilla ei voi olla vaikutusta anniskelutoimintaan vaadittavan luotettavuutta arvioitaessa. Sen sijaan toiminnan luonteen kannalta merkitystä on etenkin talousrikoksilla, epärehellisyysrikoksilla, huumausainerikoksilla ja alkoholirikoksilla. Myös esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuvilla rikoksilla on merkitystä, mutta niiden kohdalla tulee huomioida tuomittu rangaistus eikä pelkästään se, että henkilö on syyllistynyt tekoon, josta voi seurata vankeutta. On eri asia, jos henkilö on tuomittu ehdottamaan vankeusrangaistukseen esimerkiksi törkeästä pahoinpitelystä kuin se, että henkilö on saanut itseään puolustaessaan hätävarjelun liioittelusta tuomitun sakkorangaistuksen pahoinpitelystä.

Rikostuomioita koskevaa säännöstä tulee soveltaa silloin, kun lupaa hakee luonnollinen henkilö. Oikeushenkilön ollessa luvanhakijana säännöstä sovelletaan siihen, joka käyttää määräämisvaltaa hakijan puolesta.

Säännöstä tulisi muuttaa siten, että siinä huomioidaan ne rikokset, jotka erityisesti vaikuttavat hakijan luotettavuuteen, joiden kohdalla voidaan soveltaa pitempää karenssiaikaa ja matalampaa rangaistuskynnystä (teosta voi seurata vankeutta) ja muut rikokset (esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset), joissa karenssiaika on lyhyempi ja joissa edellytetään, että hakijalle on tosiasiallisesti tuomittu teosta tietynpituisen vankeusrangaistus.

Myös rikosten kohdalla sovelletaan kokonaisharkintaa, jonka mukaan kyseisen toiminnan tai hakijan aikaisemman toiminnan on osoitettava henkilö ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan anniskelutoimintaa. Tässä arvioissa otetaan huomioon se, onko hakija syyllistynyt tekoon, joka vaikuttaa erityisesti luotettavuuteen vai muuhun tekoon. Tämän lisäksi on huomioitava, onko kyse yksittäisestä teosta vai onko henkilö toistuvasti syyllistynyt kyseisiin rikoksiin. Myös sillä, kuinka suunnitelmallisesta ja vakavasta teosta on kyse, tulee olla vaikutusta arviota tehtäessä. Tässä asiassa vaikutusta on luonnollisesti sillä, miten ankaraan rangaistukseen henkilö on teosta tuomittu.

Liiketoimintakielto

Ehdotuksessa ei ole säännöstä siitä, että luotettavuus puuttuu luonnolliselta henkilöltä, joka on määrätty liiketoimintakieltoon. Liiketoimintakieltoa koskevaa säännöstä tulee

soveltaa silloin, kun lupaa hakee luonnollinen henkilö. Oikeushenkilön ollessa luvanhakijana säännöstä sovelletaan siihen, joka käyttää määräysvaltaa hakijan puolesta.

Yhtiössä määräysvaltaa käyttävän henkilön määritelmä

Kun anniskelulupaa hakee oikeushenkilö, luotettavuusarviointi koskee myös henkilöitä, jotka käyttävät määräysvaltaa hakijan puolesta. Alkoholilaissa ei ole mitenkään määritelly määräysvallan käsitettä ja se jää tulkinnanvaraiseksi myös lakiesityksessä.

MaRa katsoo, että alkoholilaissa määräysvalta on määriteltävä täsmällisesti eikä se voi jäädä tulkinnanvaraiseksi ja avoimeen viranomaisharkintaan. Määräysvaltaa on määriteltävä samalla tavalla kuin se muualla lainsäädännössä määritellään.

Määräysvalta voi perustua henkilön asemaan yhtiön johdossa. Osakeyhtiössä toimitusjohtajalla ja hallituksen puheenjohtajalla on katsottava olevan määräysvalta yhtiössä. Avoimessa yhtiössä puolestaan määräysvaltaa käyttävät yhtiömiehet ja kommandiittiyhtiössä vastuunalaiset yhtiömiehet.

Määräysvalta voi perustua myös omistukseen ja/tai äänivaltaan. Tähän perustuva määräysvalta on arvopaperimarkkina- ja laissa määritelty siten (2012/746), että henkilöllä on määräysvalta yhteisössä, kun hänellä on 1) enemmän kuin puolet yhteisön kaikkien osakkeiden tai vastaavien osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja ääntenenemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen taikka 2) oikeus nimittää tai erottaa enemmistöjäsenistä yhteisön hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä taikka toimielimessä, jolla on tämä oikeus, ja nimittämis- tai erottamisoikeus perustuu samoihin seikkoihin kuin 1 kohdassa tarkoitettu ääntenenemmistö.

Uudistettavassa 4. rahanpesudirektiiviin perustuvassa rahanperuslaissa määräysvalta termiä ei käytetä, mutta vastaavana käsitteenä käytetään niin sanottua tosiasiallista edunsaajaa. Tämä henkilö voidaan perustellusti rinnastaa määräysvaltaa käyttäväksi henkilöksi. Sellainen on henkilö, joka käyttää omistuksen nojalla 25 % äänivaltaa tai omistaa 25 % yhtiön osakkeista. Yhteisöjen on tunnistettava tosiasialliset edunsaajansa ja heistä on

tehtävä ilmoitus viranomaisen (PRH) ylläpitämään rekisteriin tosiasiallisista edunsaajista ja niiden muutoksista.

Alkoholilain luotettavuuspykälän ensisijaisena tarkoituksena on harmaan talouden torjuminen. Näin ollen alkoholilaissa olisi perusteltua kytkeä omistuksen ja/tai äänivallan osalta määräysvalta rahanpesulain tosiasiallista edunsaajaa koskevaan määritelmään. Kun alkoholiviranomaiselle annetaan myös pääsy tosiasiallisten edunsaajien rekisteriin, voidaan luopua myös siitä, että alkoholiviranomaiselle pitäisi erikseen ilmoittaa määräysvaltaa koskevan henkilön muutoksista siltä osin kun niistä on ilmoitettu jo ko. rekisteriin.

MaRa toteaa, että viranomaiskäytännössä on tällä hetkellä määräysvaltana pidetty 10 % omistusosuutta. Tämä ei perustu lakiin. Se, että osakeyhtiölaissa osakkeenomistaja, joka omistaa vähintään 10 % osakkeita, saa osakeyhtiölain nojalla vähemmistöosakkaan oikeudet, kuten oikeuden vaatia ylimääräistä yhtiökokousta koolle, ei ole osoitus määräysvallasta. Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettu laki mahdollistaa selvitysten tekemisen henkilöistä, jotka omistavat yksin tai määrättyjen läheisten kanssa vähintään 10 % yhtiön osakkeista. Se, että viranomaiselle annetaan oikeus tehdä selvityksiä tietyn osuuden omistavista henkilöistä, ei ole osoitus siitä, että henkilöllä on määräysvalta yhtiössä. Viranomaisella voi silti olla syy tutkia, onko omistusta pilkkomalla ja ketjuttamalla synnytetty määräysvaltaa muistuttava tilanne.

Kokonaisharkinta - ilmeisen sopimaton harjoittamaan anniskelutoimintaa

Alkoholilakiesityksessä lähdetään nykyisen lain tapaan siitä, että pelkästään se, että jokin mainituista kohdista täyttyy, ei ole peruste evätä anniskelulupaa. Tämä lisäksi edellytetään, että luvanhakijan kyseinen toiminta tai aikaisempi toiminta osoittaa hänen ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan anniskelutoimintaa.

MaRa katsoo, että kyseinen edellytys on tärkeä säilyttää jatkossakin. Objektiiivisella kokonaisharkinnalla arvioidaan, onko luvanhakijalla tai määräysvaltaa käyttävällä henkilöllä alkoholilain vaatimaa luotettavuutta ja taloudellisia edellytyksiä, jos jokin tai useampi kohdista hänen kohdallaan täyttyy. Luotettavuuspykälä ei saa esimerkiksi estää liiketoimissaan epäonnistunutta ja sen johdosta velkaantunutta henkilöä yrittämästä uutta alkua

ravintola-alalla eikä kerran rangaistavaan tekoon hairahtunutta tuomita kelvottomaksi luvanvaraisen liiketoiminnan harjoittajaksi.

Ongelmana lain soveltamisessa on ollut, että viranomaiset eivät ole valvontakäytännössään tehneet kokonaisarviointia, vaan perusteeksi on riittänyt, että joku kohdista täyttyy luvanhakijan kohdalla. Tämä on ollut selkeästi lain tarkoituksen vastaista. Liian laaja viranomaisen harkintavalta yhdistettynä perustuslain vastaisiin säännöksiin on johtanut ongelmiin myös tilanteissa, joissa perusteet viranomaisen puuttumiselle ovat olleet vähäisiä. Tämän takia on tärkeää, että luotettavuuspykälän yksittäisen kohdat harkitaan tarkoin koska niiden täyttyminen luvanhakijan kohdalla voi olla tosiasiaa alalle tulon este lisäedellytyksestä huolimatta.

Määräysvallasta tapahtuvista muutoksista ilmoittaminen

Ehdotuksen 11 §:n 1 momentin mukaan, jos lupa on myönnetty oikeushenkilölle ja oikeushenkilön omistukseen, sopimukseen tai muuhun järjestelyyn perustuva määräämisvalta siirtyy, luvanhaltijan on ilmoitettava siitä lupaviranomaiselle kahden viikon kuluessa määräämisvallan siirtymisestä.

Aiemmin muutoksista ilmoittamisesta säädettiin sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä alkoholijuomien anniskeluluvan myöntämisestä ja anniskelutoiminnasta (162/1998), mutta se kumottiin vuonna 2009. Alkoholiviranomaiset ovat vaatineet ilmoituksia lupaehdojen perusteella. **MaRa pitää lakisääteistä ilmoitusvelvollisuutta tarpeellisena harmaan talouden torjunnan kannalta.**

Edelleen on toimijoita, jotka hakevat lupaa toisten henkilöiden nimillä ja siirtävät luvan saamisen jälkeen toiminnan toiselle, joilla ei ole alkoholilain vaatimaa luotettavuutta. Jos viranomaisen ei saa tietoonsa määräysvallan muutosta, ei tilanteeseen voida puuttua. Jos ilmoitusvelvollisuus on kirjattu lakiin, viranomainen voi antaa seuraamuksen luvanhaltijalle, jos ilmoitusvelvollisuus laiminlyödään tahallisesti.

MaRa katsoo, että ilmoitusvelvollisuuden osalta on kuitenkin minimoitava yrityksille aiheutuva hallinnollinen taakka. Patentti- ja rekisterihallituksen yhteyteen perustetaan 4. rahanpesudirektiiviin implementoinnin yhteydessä yhteisöjen tosiasiallisten edun-

saajien rekisteri. Kun yhteisö tekee ilmoituksen (PRH) ylläpitämään rekisteriin tosiasiallisista edunsaajien muutoksista sama ilmoitus riittää myös alkoholiviranomaiselle, jos tosiasiallisten edunsaajien muutos liittyy siihen, että oikeushenkilön omistukseen, sopimukseen tai muuhun järjestelyyn perustuva määräämisvalta siirtyy. Samasta asiasta ei tarvitse tehdä kahta eri ilmoitusta, vaan käytännössä yhteisö toimittaa lupaviranomaiselle saman ilmoituksen, jonka se on toimittanut PRH:lle.

10. Anniskelupaikkaa ja anniskelualan rajaamista koskevat vaatimukset

Alkoholilakiesityksen 18 §:n mukaan anniskelulupa koskee toimipaikan anniskelualuetta ja se myönnetään majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetussa laissa (308/2006) tarkoitettua ravitsemistoimintaa harjoittavalle hakijalle, jos hyväksyttävä anniskelualue on kooltaan ja rakenteiltaan sellainen, että hakija voi järjestää sen valvonnan tehokkaasti. Hakijan tulee lisäksi laatia 54 §:ssä tarkoitettu omavalvontasuunnitelma. Alkoholilakiesityksen 35 §:ssä säädetään, että alkoholijuomien anniskelualue tulee rajata tai merkitä selvästi, ellei alueen rajoja voi muutoin selvästi havaita.

Ehdotuksen perustelujen mukaan tehokkaan valvonnan vaatimus merkitsee, että sekä henkilökunnan että viranomaisten tulee voida valvoa aluetta tehokkaasti (sivu 55). Anniskelualue tulisi rajata selvästi eikä alkoholijuomia saa viedä anniskelualan ulkopuolelle.

Vaatimus tehokkaasta valvonnasta vastaa alkoholilain 21 c §:n 3 momenttia, jonka mukaan anniskelupaikassa alkoholijuomia saa anniskella ainoastaan lupaviranomaisen hyväksymällä anniskelualueella, jossa valvonta voidaan tehokkaasti järjestää. MaRa katsoo, että 18 §:stä pitää jättää pois maininnat anniskelualan koosta tai rakenteista. Muussa tapauksessa viranomaisen saattaa rakenteita koskevan kohdan perusteella vaatia tapah-tumissa olevien anniskelualan rajaamista tupla-aidoilla. Tällaiset ratkaisut vaikeuttavat ja jopa estävät asiakkaille miellyttävien ravintolaympäristöjen luomisen. Asiakkaat kokevat olevansa ravintolan sijasta karsinassa. Maininta anniskelualan koosta saattaisi johtaa esimerkiksi siihen, että viranomaiset ryhtyisivät rajoittamaan hotellien tai juhla-kongressitilojen käytössä olevien piha-alueiden anniskeluoikeuksia siten, että vain osa

piha-alueesta hyväksytään anniskelukäyttöön. Viranomaiset voisivat tämän perusteella rajoittaa anniskelualueiden kokoa tapahtumissa. Ehdotus voisi tältä osin kiristää anniskelualueita koskevaa sääntelyä, mikä on vastoin alkoholilain uudistamisen tavoitteita.

MaRa vaatii, että 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa on nykyistä vastaavasti todettava, että ”hyväksyttävän anniskelualueen on oltava sellainen, että hakija voi järjestää sen valvonnan tehokkaasti”. Näin ollen anniskelualueen koolle tai rakenteille ei aseteta etukäteen mitään rajoituksia, kunhan huolehditaan siitä, että valvonta voidaan hoitaa tehokkaasti.

Anniskelualueen tehokasta valvontaa koskevasta säännöksestä on säädetty poikkeus 19 §:n 2 momentissa. Anniskelulupa voidaan 18 §:n 1 momentin 1 kohdan estämättä myöntää majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetussa laissa tarkoitetulla matkustajalle tapahtuvaan anniskeluun majoitushuoneessa sekä suljetuille seurueille tapahtuvaan anniskeluun luvanhaltijan kokoustilassa tai vastaavalla alueella. Perusteluissa mainitaan hotellihuoneiden minibaarianniskelu ja että matkailu- ja ravitsemispalveluiden yhteydessä varattavissa kokous- ja saunatiloissa on asiakkaiden saatavilla rajoitettu määrä esimerkiksi olutta tai muita alkoholijuomia. Hotellihuoneissa ja mainituissa kokous- ja saunatiloissa ei kuitenkaan ole järjestelyn luonteen vuoksi varsinaista valvontaa. Näin ollen selvyiden vuoksi laissa mainitaan, että anniskelulupa voidaan ko. tiloihin myöntää 18 §:n 1 momentin 1 kohdan estämättä. Ehdotus turvaa, että hotellihuoneissa ja kokous- ja saunatiloissa voidaan jatkossakin pitää asiakkaiden saatavilla anniskeltavia alkoholijuomia eikä toimivia palveluja tarvitse ryhtyä muuttamaan. **MaRa pitää selvennystä laissa erittäin tarpeellisena.** Yhtä tarpeellinen maininta on se, että alkoholijuomien anniskeluajat eivät 44 §:n 2 momentin mukaan koskisi hotellihuoneen minibaarissa olevia alkoholijuomia ja että ko. tiloissa voi anniskella juomia myös avaamattomissa pakkauksissa.

MaRa ei hyväksy sitä, että lupaviranomaiselle annettaisiin oikeus rajoittaa alkoholijuomien väkevyyttä tai juomien asiakaskohtaista määrää hotellin minibaareissa tai kokous- ja saunatiloissa. Riittävää on, että laissa mainitaan se, että tarjolla olevien alkoholijuomien määrä on rajoitettu asiakasmäärän ja anniskelun valvonnan vaatimusten mukaisesti (44 §). Lakiesityksen perusteluissa todetaan, että siltä varalta, että nykyistä käytäntöä laajennettaisiin esimerkiksi anniskeluajaksäännösten kiertämiseksi, alkoholi-

juomien määrän rajoittamisesta voitaisiin ehdotuksen mukaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

Lakiesityksen 18 §:n perustelujen mukaan anniskelualue tulisi rajata selvästi. Esityksen 35 §:ssä kuitenkin säädetään nykyistä alkoholilain 21 c §:ää vastaavasti, että alkoholi-juomien anniskelualue tulee rajata tai merkitä selvästi, ellei alueen rajoja voi muutoin selvästi havaita.

MaRa huomauttaa, että perusteluissa ei ole lainkaan avattu sitä milloin alue on muutoin selvästi havaittavissa. MaRa toteaa, että ravintolan sisätiloissa ei lähtökohtaisesti rajaustoimenpiteitä tarvita, koska anniskelualue rajautuu rakennuksen seiniin. Ravintolan ulkopuolella olevan ulkotarjoilualueen tai esimerkiksi festivaaleilla olevan tarjoilualueen osalta käytännön rajaustoimenpiteitä tarvittaisiin. On kuitenkin olemassa myös ulkoalueita, joissa fyysisiä rajaustoimenpiteitä ei ole tarpeellista tehdä, vaan asia voidaan hoitaa informoimalla asiakkaita ennen tarjoilua. Esimerkiksi kokous- ja seminaarikäytössä olevien kartanoiden piha-alueet tai luvanhaltijan hallinnassa oleva saari, joihin on haettu anniskeluoikeudet, eivät luonteensa takia edellytä mitään rajaustoimenpiteitä.

MaRa vaatii, että perusteluja täsmennetään rajaamisen osalta siten, että siinä todetaan esimerkin muodossa tapauksia, joissa rajaamista ei käytännössä tarvita.

Anniskelupaikkaa koskevassa 18 §:ssä on säädetty, että anniskelulupa voidaan myöntää ravitsemistoimintaa harjoittavalle hakijalle. MaRa toteaa, että enemmistössä tilanteita anniskelulupaa hakee sellainen taho, joka harjoittaa ravitsemistoimintaa. Näin ei kuitenkaan aina ole. Esimerkiksi yleishyödyllinen yhdistys, jonka toimialana ei ole ravitsemistoiminta, saattaa omassa tapahtumansa yhteydessä harjoittaa tarjoilutoimintaa, joka tukee tapahtuman järjestämistä. Tarjoilut voivat käsittää myös alkoholijuomia. Cateringtoimintaa harjoittavien yritysten kohdalla toimialana ei ole välttämättä ravitsemistoiminta, jos/kun toimintaa harjoitetaan asiakkaiden hallinnassa olevissa cateringkohteissa eikä yhtiöllä itsellään ole hallinnassaan ravitsemisliikettä.

MaRa katsoo, että säännöksestä tulisi poistaa vaatimus ravitsemistoiminnan harjoittamisesta - anniskelulupa voitaisiin myöntää kenelle tahansa, joka täyttää an-

niskeluluvan saamisen edellytykset. Lupaviranomainen ei tarkistaisi hakijayhtiön toimialaa.

Yksinomaisen hallinnan poistamisesta ja yhteisiä anniskelualueita koskevaa 19 §:n 1 momenttia käsitellään lausunnon kohdassa 17 (anniskelupaikan hallinta ja yhteiset anniskelualueet) ja cateringlupaa koskevaa 19 §:n 3 momenttia kohdassa 18 (cateringlupa). Katsomopykälää (18 §:n 2 momentti) on käsitelty edellä kohdassa 6.

Luvanvaraiset muutokset

Alkoholilain nojalla myönnetty anniskelulupa on voimassa anniskelupaikkaan eikä lupaviranomaisen tarvitse ilmoittaa muutoksista toiminnastaan lupaviranomaiselle. Ainoastaan anniskelualueen muuttaminen edellyttää lupaa, jos muutos on anniskelun valvonnan kannalta merkittävä. Se, mitkä anniskelualueen muutokset vaativat luvan ja mistä riittää ilmoitus, säädetään tarkemmin asetuksella.

Ehdotuksella kiristetään anniskelupaikkojen toimintaa ja lisätään byrokratiaa, kun viranomaisyhtymästä alistetaan nykyistä laajemmin kaikenlaiset olennaiset muutokset anniskelutoiminnan luonteessa ja laajuudessa. Tällaisista muutoksista olisi ilmoitettava viranomaisille, jos ne vaikuttavat luvan myöntämisen edellytyksiin taikka lupamääräyksiin tai rajoituksiin. Luvan muuttamista tulisi hakea ennen muutoksen toteuttamista eikä muutoksia saisi toteuttaa ennen kuin lupaviranomainen on hyväksynyt luvan muuttamisen.

Perusteluissa ei ole juuri merkittävää hallinnollisen taakan lisäämistä ei ole juuri perusteltu eikä tämän ehdotuksen yhteydessä ole tuotu esille, mitä ongelmia anniskelupaikkojen liiketoiminnassa tapahtuvien muutosten tekeminen on valvontakäytännössä tai muuten aiheuttanut. Todellisia ongelmia, jotka vaatisivat nykykäytännön kiristämistä, ei ole. Sen sijaan ehdotuksen tarkoituksena on, että viranomaiset saavat lisää valtaa päättää, miten lupanhaltija voi ravintolatoimintaansa kehittää ja mitä muutoksia se toiminnassaan tekee. Tämä on vastoin alkoholilain tavoitetta, jolla kevennetään ravintoloiden hallinnollista taakkaa. Käytännössä lakiehdotus johtaa siihen, että viranomaiskäytännössä vaaditaan usein kaikenlaisista ajateltavissa olevista muutoksista maksullisia lupahakemuksia, kun viranomaisen katsoo sen olevan mielestään olennainen muutos.

Ehdotus on myös erittäin ongelmallinen, koska muutoksista ilmoittaminen ei ole tarkkarajaista ja täsmällistä. Ehdotuksen perusteella jää täysin tulkinnanvaraiseksi millaista muutoksista tulisi hakea lupaa. Käytännössä viranomaisille annettaisiin lainsäätäjän asema, kun ne viranomaisohjeilla määräisivät mistä asioista pitää tehdä ilmoitus ja mistä ei. Asia johtaisi myös valituksiin hallinto-oikeuksiin, kun viranomaiset puuttuisivat jälkikäteen muutoksiin, joista ei ole tehty ilmoitusta vaikka viranomaisen mielestä muutos olisi tullut tehdä.

MaRa vastustaa voimassaolevasta alkoholilaista laajempaa velvollisuutta hakea lupaa toiminnassa tapahtuville muutoksille. Nykylakia vastaavasti hyväksytään se, että 18 §:n mukaan anniskelualueen muuttaminen voidaan tehdä ilmoituksella paitsi, jos anniskelualueita laajennetaan ulkotiloissa. MaRa vaatii, että 11 §:n 2 momentti poistetaan lakiesityksestä.

11. Hyvän tavan vastaisen elinkeinotoiminnan kielto

Kielto harjoittaa hyvän tavan vastaista elinkeinotoimintaa

Alkoholilakiesityksessä ehdotetaan täysin poikkeuksellista sääntelyä, jossa kielletään hyvän tavan vastainen elinkeinotoiminta (4 §). Kielto koskisi ensinnäkin toimijoita, jotka elinkeinotoiminnassaan harjoittavat alkoholin valmistusta, maahantuontia, maastavientiä, myyntiä, käyttöä sekä markkinointia. Toiseksi kielto ulottuisi myös näiden toimijoiden elinkeinotoiminnan yhteydessä sopimuksen tai muun järjestelyn mukaisesti harjoitettavaan elinkeinotoimintaan.

Mitä tulee anniskelutoimintaan, kielto kattaisi ravintolan ja sen henkilökunnan toiminnan lisäksi myös ravintolaan ohjelmaa tuottavan ja toteuttavien tahojen toiminnan (ohjelmapalveluyritykset, artistit, esiintyjät yms.) sekä ravintolamainontaa toteuttavien ja suunnittelevien tahojen (televisioyhtiöt, radiot, lehdet, mainostoimistot yms) toiminnan. Kun anniskelua harjoitetaan tapahtumassa tai tapahtumanjärjestäjä toimii ravintolassa, niin myös tapahtumanjärjestäjän toiminta olisi kiellon piirissä.

Elinkeinotoimintaa pidettäisiin hyvän tavan vastaisena, jos se on selvästi ristiriidassa yleisesti hyväksytyjen yhteiskunnallisten arvojen kanssa ja erityisesti, jos siinä suhtau-

dutaan hyväksyvästi tai välinpitämättömästi terveyden vaarantamiseen alkoholin vaikutuksen alaisena taikka huumausaineilla, lääkevalmisteilla tai kemikaaleilla.

MaRa vastustaa ehdotusta. Anniskelutoiminnan harjoittaminen on perustuslain nojalla suojattua elinkeinotoimintaa. Myös luvanvaraista elinkeinotoimintaa tulee voida harjoittaa vapaasti ja viranomaisten puuttumatta, kun siinä noudatetaan lakeja ja sen nojalla annettuja asetuksia. Jos elinkeinotoiminnalle asetetaan laissa tai asetuksissa jotain rajoituksia tai kieltoja, niiden tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia (kuten esimerkiksi anniskelutoiminnan osalta kielto anniskella alaikäiselle). Elinkeinotoiminnan rajoittaminen kieltämällä hyvin tulkinnanvaraisella säännöksellä hyvän tavan vastainen toiminta on selkeästi perustuslain vastaista.

Jo nykyisen lain aikana elinkeinotoiminnan ja viranomaisten kannat esimerkiksi tasokkaasta viihdeohjelmasta ovat olleet toisistaan eriäviä. Samalla kun lakiesityksellä poistetaan ongelmallisia ja tulkinnanvaraisia säännöksiä, niiden tilalle esitetään yhtä ongelmallisia ja käräjäoitejä aiheuttavia säännöksiä. Jos kyseinen säännös hyväksyttäisiin, käytännössä siirrytään tilanteeseen, jossa alkoholiviranomaiset alkavat määrätä tasokkaan viihdeohjelman valvomisen sijasta, mitä ravintolassa saa tehdä, miten täysi-ikäiset ihmiset saavat juhlia, millaista ohjelmaa tai viihdettä on soveliasta esittää ja missä tilanteessa ravintola voi liittää esimerkiksi juomapaketin ruokailun yhteyteen. Tällaista sääntelyä ei voida hyväksyä varsinkin, kun hallitusohjelman ja alkoholilain uudistamisen tavoitteena on elinkeinotoimintaa haittaavaa turhan sääntelyn purkaminen ja byrokratian vähentäminen.

MaRa toteaa, että lakiesityksessä hyvän tavan vastaisuutta koskevan säännöksen perusteissa on esitetty täysin elämälle vieraita esimerkkejä hyvän tavan vastaisesta toiminnasta. Näitä ovat esimerkiksi alkoholin imeyttäminen ravintolassa limakalvojen kautta elimistöön. Toisaalta siinä esitetään huolestuttavia mielipiteitä siitä, että alkoholijuomien yhdistämistä ruokapaketteihin voitaisiin arvioida hyvän tavan vastaisena toimintana. On kysyttävä, että miten viinien valitseminen asiakkaalle ruokailun yhteyteen voisi olla hyvän tavan vastaista.

Esimerkkinä hyvän tavan vastaisesta toiminnasta mainitaan myös juomiskilpailujen järjestäminen ravintolassa. Juomiskilpailujen estämiseen säännöstä ei tarvita, koska anniskelun omavalvonnassa on jo nykyisin todettu, että anniskelusta tulee pidättyä, jos kyse on juomiskilpailusta.

Jos hyvän tavan vastaisuutta koskeva säännös säilytetään alkoholilaissa, sitä tulee rajata niin, että hyvän tavan vastaista on sellainen toiminta, jossa suhtaudutaan hyväksyvästi tai välinpitämättömästi terveyden vaarantamiseen alkoholin vaikutuksen alaisena taikka huumausaineilla, lääkevalmisteilla tai kemikaaleilla. Tällöin voidaan puuttua perusteluisa mainittuihin ”alkoholin imeytyksiin”, jos sellaista joku elinkeinotoimintansa yhteydessä toteuttaisi. Alkoholilain tarkoituksena on alkoholin kulutuksen ohjaaminen haittoja ehkäisemällä. Vallitsevien yhteiskunnallisten arvojen arvioiminen ravintolatoiminnan yhteydessä ei voi kuulua alkoholiviranomaisten tehtäviin.

Kieltopäätöksen määrääminen

Valvontaviranomaiselle ehdotetaan 66 §:n nojalla oikeutta kieltää jatkamasta hyvän tavan vastaista elinkeinotoimintaa. Kiellon tehosteeksi voidaan asettaa myös uhkasakko (68 §). Kieltopäätöksen tyytymätön elinkeinonharjoittaja voisi saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi (79 §). Tuomioistuinnaksulain nojalla markkinaoikeus perii viranomaisen päätöksen riittävältä hakijalta 2 000 euron hakemusmaksun. Hakemusmaksu on niin suuri, että se tosiasiallisesti estää valtaosalta yrityksiä mahdollisuuden riittävältä lainvastaiseksi katsomansa viranomaisen päätös. Ehdotus heikentää yritysten oikeusturvaa ja luo merkittävän epätasapainon yrityksen ja viranomaisten välisiin suhteisiin. Yritykset joutuisivat kasvaneen kuluriskin edessä tyytymään aiempaa useammin päätöksiin, joita yritys pitää lain ja hallinnon oikeusperiaatteiden vastaisina. Ehdotus tulisi lisäämään elinkeinoelämälle haitallisia tulkintoja.

MaRa vastustaa sitä, että valvontaviranomaiselle annettaisiin oikeus päättää hyvän tavan vastaisen elinkeinotoiminnan kiellosta ja siihen liittyvästä uhkasakosta hyvän tavan vastaisen elinkeinotoiminnan osalta. Sen sijaan jos hyvän tavan vastaisen elinkeinotoiminnan kiello tarkennettuna jää alkoholilakiin, lakia on muutettava niin, että viranomaisen on vastaavaan tapaan kuin toimitaan kuluttajansuojalain 2 luvun 16 §:n mu-

kaisissa kieltoasioissa vietävä kieltoasia markkinaoikeuden käsiteltäväksi (17 §). Varsinaisen kiellon määrää markkinaoikeus. Kun markkinaoikeus käsittelee kieltoasian, se tulee tasapuolisesti ja objektiivisesti käsitellyksi eikä elinkeinonharjoittajan rasitteeksi tule myöskään 2 000 euron hakemusmaksua.

Kuluttajalainsäädännön puolella on ehdotettu menettelyn kääntämistä oikeusministeriön asettamassa työryhmässä siten, että elinkeinonharjoittajan tulisi hakea muutosta kieltoon markkinaoikeudelta. Elinkeinoelämä on vastustanut ehdotusta.

12. Alkoholiuoman poiskuljettaminen anniskelualueelta

Lakiesityksen 35 §:n mukaan anniskeltua alkoholiuomaa ei saa kuljettaa anniskelualueen ulkopuolelle eikä nauttia sen ulkopuolella.

Perusteluissa todetaan, että alkoholiuomien anniskeluajat ovat selvästi pidempiä kuin alkoholiuomien vähittäismyyntiajat ja anniskelupaikoissa saadaan myydä asiakkaille myös alkoholiyhtiön vähittäismyyntin yksinoikeuden alaan kuuluvia alkoholiuomia. Näiden syiden vuoksi on tärkeää, että myytyjä alkoholiuomia ei saa viedä anniskelualueen ulkopuolelle.

Lakiesityksen perustelut ovat ymmärrettäviä siltä osin kun sillä ehkäistään sitä, että anniskelupaikasta kuljetettaisiin pois anniskeltuja alkoholiuomia. Säännös on kuitenkin ongelmallinen, koska se mahdollistaa nykyiset tulkinnat, jotka eivät saa ymmärrystä sen paremmin ravintolan kuin asiakkaiden näkökulmasta. Viranomaiset ovat kieltäneet esimerkiksi sen, että asiakas kulkee ravintolan sisällä anniskelualueiden välisen portaikon läpi juoman kanssa tai ylittää jalkakäytävän lasin kanssa kulkiessaan ravintolan sisältä terrassille. Kiellettyä on myös ollut juoman vieminen hotellissa aularavintolasta saunatiloihin. Juna-anniskelussa alkoholitarkastajat ovat vaatineet, että anniskeltavan pullon korkkia ei saa antaa asiakkaalle, koska korkillinen pullo olisi helpompi kuljettaa anniskelualueen ulkopuolelle. Lakiesitys mahdollistaisi jatkossa myös sen, että alkoholitarkastajat käyttävät tarpeettomasti aikaansa etsiessään ravintoloiden wc-tiloista juomalaseja. On selvää, että alkoholilaissa on tarkoituksenmukaista kieltää anniskellun alkoholiuoman

vieminen pois anniskelupaikasta, mutta sääntöä ei tarvitse soveltaa siirryttäessä ravintolan sisällä alueelta toiselle.

MaRa katsoo, että 35 §:ää on täsmennettävä siten, että anniskeltua alkoholijuomaa ei saa kuljettaa anniskelupaikan ulkopuolelle. Säännöksen perusteluissa tarpeen on todeta, että poiskuljettamisesta ei ole kyse, kun asiakas hetkellisesti vie alkoholijuoman pois anniskelupaikasta siirtyessään anniskelupaikan anniskelualueelta toiselle. Näin ollen alkoholilaki ei estäisi sitä, että asiakas siirtyy juomansa kanssa ravintolan sisältä välittömässä läheisyydessä olevalle terassille ylittämällä yleinen katualue.

Säännöksessä voidaan edelleen säätää siitä, että anniskeltu alkoholijuoma tulee nauttia anniskelualueella. Näin ollen esimerkiksi ravintolan edessä olevalla kadulla ei saa nauttia juomaa, ellei se ole ravintolan anniskelualue.

13. Anniskelukielto

Lakiesityksen 36 §:n 1 momentin perusteella alkoholijuomaa ei saa myydä tai muutoin luovuttaa anniskelussa: 1) alle 18-vuotiaalle; 2) henkilölle, jonka päihtymys on selvästi havaittavissa tai joka käyttäytyy häiritsevästi; 3) jos on aiheutta olettava alkoholijuoman luovutusta luovuttamista tai välittämistä. **MaRalla ei ole huomauttamista 1 momenttiin.**

Lakiesityksen 36 §:n 3 momentin mukaan alkoholijuomien hallussapitoa ja nauttimista anniskelupaikassa ei saa sallia henkilölle, joka on alle 18-vuotias, jonka päihtymys on selvästi havaittavissa tai joka käyttäytyy häiritsevästi. MaRa toteaa, että tämänkaltainen säännös asettaisi luvanhaltijalle ja henkilökunnalle velvollisuuden ottaa juoma pois selvästi päihtyneeltä henkilöltä tai häiritsevästi käyttäytyvältä, jotta alkoholilakia ei rikottaisi.

MaRa vastustaa ehdotettua 3 momenttia, koska anniskelupaikan tarjoilijoilla ei ole oikeutta juoman poisottamiseen voimakeinoin, jos asiakas vastustaa poisluovuttamista. Tarjoilijoille ei tule myöskään säätää oikeutta voimakeinojen käyttöön yleisesti eikä juoman poisottamiseksi. Lakiesitys ei parantaisi anniskelupaikkojen järjestystä, vaan se tulisi lisäämään järjestyshäiriöitä ja väkivaltatapauksia tarjoilijoiden ja asiakkai-

den välillä. Valvontakäytännössä tulisi myös rajanveto-ongelmia, milloin luvanhaltija on sallinut juoman hallussapidon. Millaisia toimia viranomaiset vaatisivat, jotta katsottaisiin, että luvanhaltija ei ole esimerkiksi sallinut selkeästi päihtyneen asiakkaan pitää hallussaan alkoholijuomaa. Riittääkö suusanallinen kehoitus juoman antamisesta pois vai edellytetäänkö vahvempia toimenpiteitä ja mitä nämä toimenpiteet ovat.

Lakiesityksen perusteluissa todetaan, että sallimiseksi katsotaan myös se, että anniskelupaikan valvontaa ei ole ylipäättänsä järjestetty ja hoidettu tehokkaasti tai paikassa ei ole riittävästi henkilökuntaa tehokkaan valvonnan toteuttamiseksi. **MaRa katsoo, että perustelut lukemalla hallussapitokielto ei ole millään tavoin luvanhaltijan kannalta tarkkarajaisesti ja täsmällisesti määritelty ja perustelut laventavat kiellon selkeästi yli sanamuodon. Tällaista ei voida hyväksyä.**

MaRa katsoo, että selvästi päihtyneiden ja häiritsevästi käyttäytyneiden osalta riittää nykyiset säännökset anniskelukiellosta ja selvästi päihtyneen tai häiritsevästi käyttäytyvän poistamisesta anniskelupaikasta. Jos henkilökunta havaitsee anniskelupaikassa asiakkaan, hänet tulee poistaa anniskelupaikasta.

Luvanhaltija ei saisi myöskään sallia alaikäisen hallussaan alkoholijuomaa. MaRa pitää esitystä tarpeettomana. Nykyinen anniskelukiello alaikäiselle on täysin riittävä ehkäisemään sitä, että alaikäiset eivät pysty nauttimaan alkoholia ravintolassa. Ehdotettu säännös sanktioi esimerkiksi tilanteen, jossa perheensä kanssa ruokaileva alaikäinen nuori ottaisi hetkeksi vanhemmilleen tarjoillun viinipullon käteensä viinin etikettiä lukeakseen siitä kuitenkin juomatta ja tarjoilija ei puuttuisi tähän vaikka näkisi tämän. Se, että juoman nauttimista ei saa sallia alle 18 - vuotiaalle on sen sijaan hyväksyttävä, koska valvotussa anniskelussa keskeinen tavoite on estää, että alaikäiselle ei myydä eikä hän voi nautittua anniskelupaikassa alkoholijuomaa.

MaRa ehdottaa, että 36 §:n 3 momentti muutetaan muotoon:

Alkoholijuomien nauttimista anniskelupaikassa ei saa sallia henkilölle, joka on alle 18-vuotias.

14. Alkoholilain seuraamusjärjestelmä

Seuraamusjärjestelmän on oltava kohtuullisempi vastuullisesti toimiville yrityksille

Seuraamuskäytäntö anniskelupaikassa tapahtuneista virheistä ja laiminlyönneistä on ollut kohtuuton vastuullisesti toimiville yrityksille, eikä siinä ole huomioitu, onko ravintolalla toimiva omavalvonta vai ei. Vaikka luvanhaltijan omavalvonta, henkilökunnan ohjeistus ja koulutus ovat olleet kunnossa, alkoholiviranomaiset ovat määränneet luvanhaltijalle seuraamuksen anniskelupaikassa tapahtuneesta työntekijän virheestä tai inhimillisestä erehdyksestä tapahtuneesta virheestä.

MaRa korostaa, että alkoholilakia uudistettaessa myös seuraamusjärjestelmää tarkistettava nykyisestä, jotta se olisi kohtuullisempi vastuullisesti toimiville yrityksille ja kannustaisi omavalvonnan kehittämiseen. Ankara vastuu sopii huonosti alkoholilain nojalla annettavaan sanktioon, joka rinnastuu rikosoikeudelliseen rangaistukseen.

Kuten edellä omavalvontaa käsittelevässä kohdassa on todettu, seuraamusjärjestelmä on vinoutunut, kun se rankaisee ravintoloita, jotka ilmoittavat järjestyshäiriöistä viranomaisille sen sijaan, että ravintolan toiminta ja avoimuus viranomaisiin päin huomioitaisiin positiivisena asiana.

Jos anniskelupaikassa on sattunut virhe (tai ilmennyt epäkohta), alkoholilakiin perustuvan sanktion harkinnassa tulisi huomioida, onko kyseessä tahallisesti lakia rikkova ravintola vai hyvän omavalvonnan, ohjeistuksen ja henkilökunnan koulutuksen kehittänyt ravintola. Usein anniskelurike aiheutuu työntekijän virheestä tai laiminlyönneistä. Rikkomukseen johtaneet syyt ja luvanhaltijan toiminta tulee aina ottaa huomioon. Vastuullisesti toimivissakin yrityksissä henkilökunta saattaa huolimattomuuttaan tai inhimillisen virheen takia poiketa luvanhaltijan ohjeista. Jos omavalvonta on kunnossa, on täysin kohtuutonta, että luvanhaltijaa rangaistaan työntekijän virheestä määräaikaikaisella luvan peruutuksella. On oikeusjärjestelmän vastaista, että luvanhaltijaa rangaistaan aina tällaisessakin tapauksessa. **MaRa vaatii, että jos ravintolan omavalvonta on kunnossa ja henkilökunta on koulutettu, luvanhaltijalle ei tule antaa sanktiota.**

Alkoholilakiesityksessä seuraamusjärjestelmä noudattaa porrastusta

Ensivaiheessa rikkomukset voivat johtaa varoitukseen ja uutena seuraamusmuotona ns. laiminlyöntimaksuun (69 §). Eesityksen mukaan valvontaviranomainen voisi määrätä laiminlyöntimaksun silloin, kun varoitus olisi liian lievä ja määräaikainen luvan peruutus liian ankara seuraamus rikkomuksesta. Laiminlyöntimaksun suuruus olisi sama kuin kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) mukainen laiminlyöntimaksu eli vähintään 300 ja enintään 1 000 euroa. Varoitus tai laiminlyöntimaksu voitaisiin antaa pykälässä määräytyistä velvoitteiden rikkomisesta tai laiminlyönneistä. Myös viranomaisten 21 §:n nojalla antamien lupamääräysten rikkominen voi johtaa laiminlyöntimaksuun. MaRa on aiemmin lausunnossaan todennut, että se vastustaa viranomaisen oikeutta antaa 21 §:n nojalla lupamääräyksiä.

Varsinaisten säännösten rikkomisten lisäksi seuraamus voitaisiin antaa, jos anniskelupaikassa tai sen välittömässä läheisyydessä on ilmennyt järjestyshäiriöitä, jotka johtuvat omavalvontasuunnitelman puutteellisuudesta tai sen noudattamatta jättämisestä. Kun seuraamuksen antaminen kytketään ehdotetulla tavalla omavalvontasuunnitelman puutteellisuuden tai noudattamatta jättämiseen, niin seuraamuksen antaminen alkoholilain nojalla on hyväksyttävää. Yksistään sitä, että anniskelupaikassa tai sen välittömässä läheisyydessä olisi tapahtunut järjestyshäiriö, ei voi johtaa seuraamuksen antamiseen alkoholilain nojalla.

Lupa voitaisiin peruuttaa määräaikaisesti, jos luvanhaltija kirjallisesta varoituksesta tai laiminlyöntimaksusta huolimatta jatkaa velvollisuutensa rikkomista tai laiminlyöntiä. Pysyvästi lupa voitaisiin peruuttaa, jos velvollisuuksien rikkominen on jatkunut annetun varoituksen tai laiminlyöntimaksun jälkeen ja lain rikkominen on toistuvaa tai tahallista tai se on kokonaisuutena arvostellen törkeää.

MaRa katsoo, että pysyvää peruuttamista koskevaan säännökseen tulee lisätä myös se, että velvollisuuksien rikkominen on jatkunut määräaikaisista luvan peruuttamisista huolimatta. Näin ollen suhteellisuusperiaatteen mukaisesti annettaisiin ensin varoitus ja tämän jälkeen laiminlyöntimaksu ja tämän jälkeen voitaisiin puuttua lupaan määräaikaisesti ja vasta sitten tulee kyseeseen luvan pysyvä peruutus. Lisäksi pysyvä luvan peruutus tulee kytkeä ainoastaan tahallisiin ja toistuviin vakaviin rikkomuksiin. Vähäisistä

rikkomuksista, vaikka rikkomukset olisivat toistuvia, ei tule peruttaa lupaa pysyvästi. Anniskelutoiminnassa kuten muussakin toiminnassa tapahtuu aika ajoin inhimillisistä erehdyksistä ja laiminlyönneistä johtuvia virheitä ja lakia rikotaan, eivätkä nämä voi vaarantaa luvan voimassaoloa. Eri tavalla tulee suhtautua toimintaan, joka osoittaa ilmeistä piittaamattomuutta lain kieltoja ja sääntöjä kohtaan.

Luvan peruuttaminen, jos luvan edellytykset eivät täyty

Alkoholilakiesityksen mukaan lupa voitaisiin myös peruttaa, jos hakemuksessa annettujen virheellisten tietojen tai olosuhteiden muutoksen vuoksi luvan edellytykset eivät ole voimassa eikä tilannetta ole korjattu määräajassa.

Alkoholilain 22 §:n nojalla on nykyisin puututtu tilanteisiin, joissa luvanhaltijan luvan saannin edellytykset katsotaan menetetyksi tai vaarantuneen. Esimerkiksi, jos luvansaaajan katsotaan laiminlyöneen huomattavasti verojen maksamisen maksuvaikeuksiin joutumisen takia, luvanhaltijalle on annettu huomautus. Jos veroja ei ole maksettu eikä maksusopimusta tehty verottajan kanssa, seuraavaksi on annettu varoitus. Tämän jälkeen on annettu määräaikainen luvan peruutus ja lopulta jos tilanne ei ole ”korjaantunut”, lupa on saatettu peruttaa pysyvästi verovelkojen vuoksi.

Perusteluissa ei ole lainkaan avattu säännöstä eikä MaRa pysty arvioimaan millaiset mahdollisuudet valvontaviranomaiset antavat luvanhaltijoille tilanteen korjaamiseksi.

MaRa vaatii, että säännöstä tulee kuitenkin muuttaa siten, että luvanhaltijalle tulee antaa kohtuullinen määräaika tilanteen korjaamiseksi. Kohtuullinen määräaika riippuu, siitä millaisesta edellytyksien puutteellisuudesta on kyse ja millaisia toimia puutteellisuuden korjaaminen vaatii.

Luvanhaltijalle on 70 §:n 3 momentissa esille nostettuja asioita käsiteltäessä annettava tilaisuus lausua niistä seikoista, joiden perusteella viranomaisen katsoo, että hyväksymisen edellytykset eivät ole voimassa. Luvanhaltijalle on annettava mahdollisuus esittää oma näkemyksensä näistä seikoista sekä tarpeellisesta määräajasta, jonka aikana tilanne tulisi korjata. Asetetun määräajan jälkeen lupaviranomainen tiedustelee luvanhaltijalta, onko edellytykset korjattu. Jos tällöin ilmenee, että korjausta ei ole tehty, viranomaisen voi

tehdä päätöksen luvan peruuttamisesta. Päätöksestä voi valittaa eikä sitä tule voida panna täytäntöön, jos muutoksenhakuviranomainen kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

Kohtuuttomien luvan peruuttamisten välttämiseksi ja hallinnossa noudatettavan suhteellisuusperiaatteen noudattamiseksi MaRa vaatii, että peruuttaminen tulee olla mahdollista vain siinä tapauksessa, että luvan edellytykset jäävät olosuhteiden muutoksen takia olennaisella tavalla täyttymättä. Tämä on myös linjassa perustuslakivaliokunnan linjan kanssa, jonka mukaan luvan peruuttaminen on ankarampi toimenpide kuin luvan myöntämättä jättäminen. Näin ollen 70 §:n 3 momenttia sovellettaessa kynnys luvan peruuttamiseen tulee olla korkeampi kuin luvan myöntämättä jättäminen.

15. Laskutusjärjestelyt ja maksuvälineet anniskelussa

Rikoslain 50 a luvun 1 §:ssä säädetään alkoholirikoksesta. Alkoholilain tai sen nojalla annetun säännöksen vastaisesti ei saa myydä, välittää tai muutoin toiselle luovuttaa alkoholiuomaa tai väkiviinaa.

Lakiesityksen määritelmäsäännöksen mukaan alkoholiuoman anniskelulla tarkoitetaan alkoholiuoman myyntiä nautittavaksi myyjän hallitsemisissa tiloissa tai myyjän järjestämässä valvonnassa. Määritelmäpykälän 2 momentin mukaan tämän lain myyntiä koskevia säännöksiä sovelletaan myös elinkeinotoiminnassa tapahtuvaan alkoholipitoisen aineen vastiketta vastaan tapahtuvaan ja muun hyödykkeen tai palvelun yhteydessä markkinoituun alkoholipitoisen aineen välittämiseen ja luovuttamiseen, ellei tässä laissa toisin säädetä.

Lakiesityksen perustelujen mukaan myyntiä koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös tilanteeseen, jossa muun hyödykkeen tai palvelun yhteydessä markkinoitaisiin alkoholiuoman tarjoilua. Ehdotuksen tarkoituksena on selventää luvanvaraisen toiminnan ja sitä lähellä olevan elinkeinotoiminnan rajoja harmaan talouden ehkäisemiseksi. Lain mukaan kiellettyjä olisivat sellaiset käytännöt, joissa ravitsemispalveluiden tarjoaja hankkii ilman anniskelulupaa alkoholiuomia toimeksiantajalleen ja laskuttaa niistä vain ostohinnan. Ilman anniskelulupaa ei myöskään olisi sallittua esimerkiksi markkinoida ja liittää mak-

sullisen kulttuuripalvelun yhteyteen alkoholitarjoilua. Alkoholijuomien välittäminen palkkiota vastaan olisi kiellettyä ehdotuksen 81 §:n mukaan.

MaRa katsoo, että perusteluja on syytä tarkentaa laskutusjärjestelyjen ja maksuvälineiden käyttöä koskevien tilanteiden osalta, koska alkoholiviranomaiset ovat alkoholijuoman välityssäännöksen nojalla kieltäneet asiakaspalvelua parantavia järjestelyjä.

Laskutusjärjestelyt

Viranomaiset eivät ole hyväksyneet esimerkiksi järjestelyjä, joissa anniskelupaikassa pidettävissä tilaisuuksissa tilaisuuksien järjestäjät laskuttavat omia asiakkaitaan tilaisuuteen osallistumisesta, jos maksulla katetaan myös tilaisuuden järjestäjälle tulevia kustannuksia alkoholijuomatarjoilusta. Järjestelyssä anniskeluluvan haltija tarjoilee alkoholijuomia anniskelupaikassa loppuasiakkaalle ja luvan haltija veloittaa etu- tai jälkikäteen anniskellun alkoholijuoman hinnan tilaisuuden järjestäjältä. Tilaisuuden järjestäjä puolestaan laskuttaa tilaisuuden osallistumismaksun ruoka- ja juomatarjoiluineen tilaisuuteen osallistuvilta tai tilaisuuden isäntänä olevalta organisaatiolta. Viranomaisen tulkinnat ovat hankaloittaneet tilaisuuksien järjestämistä ja markkinoimista. **MaRa katsoo, että kuvattuja järjestelyjä ei voida pitää alkoholilain vastaisena toimintana ja sitä koskeva maininta tulee sisällyttää alkoholilain perusteluihin.**

Rajatun verkon maksuvälineet

Viranomaiset ovat puuttuneet myös järjestelyihin, joissa anniskeluluvan haltija laskee liikkeelle maksupalvelulaissa tarkoitettua rajatun verkon maksuvälineitä kuten arvoseteleitä, jotka hyväksytään maksuvälineeksi yhdessä tai useammassa luvan haltijan hallinnoimassa toimipisteessä. Viranomaisen on alkoholin välittämispöytäkirjan nojalla kieltänyt menettelyn, jossa maksuvälineen luvan haltijalta lunastanut taho luovuttaa maksuvälineen omille asiakkailleen tai yhteistyökumppaneilleen maksua vastaan, jos maksuvälineellä voi ostaa myös alkoholijuomaa. Viranomaisen toiminta hankaloittaa uusien maksutapojen käyttöönottamista esimerkiksi tapahtumissa, jossa olisi tarve liikkeelle lasketuille rajatun verkon maksuvälineille. **MaRa katsoo, että alkoholilakiesityksen perusteluissa on todettava se, että kiellettyä ei ole, että luvan haltija luovuttaa maksua vastaan toi-**

selle maksuvälineitä, kuten arvoseteleitä, jotka tämä toinen taho luovuttaa edelleen maksua vastaan toiselle.

16. Anniskelupaikan henkilökuntaa koskevat vaatimukset

Alkoholilaissa henkilökunnan pätevyysvaatimukset riippuvat siitä, onko ravintolalla C-oikeudet vai A-B oikeudet. C-paikassa vastaavalle hoitajalle riittää anniskelupassi, kun A- ja B luvun varustetussa anniskelupaikassa vastaavalta hoitajalta vaaditaan joko ravintola-alan koulutusta tai anniskelupassia ja 2 vuoden päätoimista työkokemusta anniskelutehtävistä. **MaRa pitää pätevyysvaatimuksia ravintoloiden liiketoimintaa haittaavana ja uusien ravintoloiden perustamista estävänä. MaRa ehdottaa siirtymistä elintarvikelaissa olevaan malliin, jossa henkilökunnan osalta riittää osaamistodistus.**

Lakiesityksellä kevennetään vastaavaa hoitajaa ja tämän sijaisia koskevaa sääntelyä ja poistetaan samalla myös erilaiset lupatyypit (C, B ja A - luvat). Vastaavalle hoitajalle ei asetettaisi erityisiä pätevyysvaatimuksia. Jatkossa riittäisi, että hänellä ja tarjoiluhenkilökuntaan kuuluvalla on suoritettuna osaamistodistus (=anniskelupassi) lukuun ottamatta henkilöitä, jotka ovat työskennelleet anniskelupaikassa alle 3 kk (vastaava käytäntö kuin elintarvikepuolella). **MaRa kannattaa pätevyysvaatimusten lieventämistä ja anniskelulupatyypin poistamista.**

Ehdotuksen mukaan myös 16 - vuotias voisi osallistua anniskeluun täysi-ikäisen henkilön valvonnassa. **MaRa kannattaa myös tätä ehdotusta.** Se, että nykyisin alle 18-vuotias voi ainoastaan poikkeustapauksissa osallistua anniskelutehtäviin, vaikeuttaa ravintoloiden mahdollisuutta työllistää nuoria esimerkiksi kesällä. Muutos mahdollistaisi sen, että nuori kesätyöntekijä voisi toimia esimerkiksi kahvilassa tarjoilijana ja myydä sekä tarjoilla myös alkoholia sen tapahtuessa valvotusti. Muutos lisäisi toimialan yritysten mahdollisuuksia palkata kesätyöntekijöitä ja olisi konkreettinen teko, jolla hallitusohjelman mukaisesti parannettaisiin etenkin nuorten työllistymistä.

17. Anniskelupaikan hallinta ja yhteiset anniskelualueet

Yksinomaisen hallinnan vaatimuksen kumoaminen

MaRa on alkoholilain uudistuksessa kritisoinut nykyistä yksinomaisen hallinnan vaatimusta ja vaatinut sen kumoamista.

Alkoholilakiesityksessä ei ole vaatimusta hakijan yksinomaisesta hallinnasta. Anniskelulupaa koskevan säännöksen perusteluissa todetaan, että anniskelualueen ei olisi nykyisen lain mukaisesti enää tarpeen olla omistuksen tai sopimuksen perusteella yksinomaan hakijan tosiasiallisessa hallinnassa. Uudistuksen jälkeen anniskelupaikassa saisi näin ollen luvanhaltijan lisäksi toimia omaan lukuunsa esimerkiksi ruokaa tarjoilevia muita liikkeenharjoittajia. Lakiesityksen 19 §:ssä säädettäisiin myös tilanteesta, jossa useita anniskeluluvanhaltijoita voisi toimia samalla anniskelualueella.

MaRa kannattaa yksinomaisen hallinnan vaatimuksen kumoamista. Anniskeluluvanhaltija vastaa alkoholilain säännösten noudattamisesta anniskelupaikassa, vaikka siellä toimisi omaan lukuunsa muita toiminnanharjoittajia, kuten ruokaa myyviä elinkeinonharjoittajia. Muutos mahdollistaa food court - tyyliä järjestelyt kauppakeskuksissa, liikehuoneistoissa ja tapahtumissa, joissa yksi yritys anniskelee alkoholijuomia ravintola-alueella ja muut yritykset myyvät samalla alueella ruokaa tai juomaa. Jatkossa viranomaiset eivät voi puuttua järjestelyyn, jossa hotelli sallii toisen yrittäjän tulla hotellin aulaan myymään kojestaan hotdodgeja ilta- ja yöaikaan. Muutos mahdollistaa myös sen, että anniskelupaikassa järjestettävillä messuilla ja tapahtumissa usea yrittäjä voi myydä tuotteitaan alkoholilain sitä estämättä.

Yhteiset anniskelualueet

MaRa on alkoholilakia valmisteltaessa esittänyt, että yrityksillä tulisi olla yhteisiä anniskelualueita. Yhteisiä anniskelualueita voitaisiin hyödyntää esimerkiksi tapahtumissa, joissa useammalla yrityksellä olisi yhteinen tarjoilualue. Myös ravintoloiden tulisi voida

perustaa yhteinen terassi, johon yhteisen terassin jakavien ravintoloiden asiakkaat voivat tulla aterioimaan ja nauttimaan juomista.

Lakiesityksen mukaan kahdelle tai useammalle hakijalle saadaan myöntää lupa anniskeluun yhdellä anniskelualueella samanaikaisesti, jos yksi hakija ilmoittaa vastaavansa alueen valvonnasta. Lupaa ei saa myöntää, jos yksikin hakijoista jatkaa anniskelua 43 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

MaRa pitää esitystä kannatettavana. Lakiesitys mahdollistaa monimuotoiset yhteiset anniskelualueet sekä vakituisten anniskelupaikkojen että tapahtumien osalta. **MaRa vastustaa sitä, että yhteisen anniskelualueen käytön rajoitukseksi on säädetty se, että anniskelua ei saa jatkaa 01.30 jälkeen.** Lakiesityksen perusteluissa ei ole millään tavalla perusteltu, miksi anniskelu jatkoajalla muodostaa ongelman tai esteen yhteisen anniskelualueen käytölle. MaRan näkemyksen mukaan asia hoituu sillä, että jos yhteistä anniskelualueita haluttaisiin käyttää myös jatkoajalla, niin ilmoituksen jatkoajasta tekee se, joka vastaa ilmoituksen mukaan alueen valvonnasta. Lakiesityksen perusteluissa ei ole esitetty syitä, miksi jatkoajan käyttö toimipaikassa olisi este käyttää tiettyä toimipaikan aluetta yhteisenä anniskelualueena.

Tapahtumiin ja tilaisuuksiin on mahdollista anniskella ilmoituksella. Cateringilmoitusta koskevaa kohtaa tulee täsmentää siten, että myös näissä tilanteissa yhteiset anniskelualueet ovat mahdollisia. Kaksi tai useampi, jolle on myönnetty anniskelulupa, saa ilmoituksella anniskella ko. alueilla, jos yksi ilmoituksen tekijöistä ilmoittaa vastaavansa alueen valvonnasta.

18. Cateringlupa

Cateringpalvelut ovat uusi ja kasvava palvelumuoto. Suomalaiset tilaavat yhä enemmän ravintoloilta järjestämään erilaisia juhlia muualla kuin ravintoloissa. Tällä luodaan uusia työpaikkoja ja palveluita. Alkoholilain uudistuksessa cateringpalveluiden käyttöä voidaan entisestään lisätä ja laajentaa palveluiden käyttömahdollisuuksia ja mahdollistaa anniskelu cateringtoiminnassa kevyellä menettelyllä.

Lakiesityksen 19 §:n 3 momentissa ehdotetaan, että jatkossa ilmoituksen perusteella saisi anniskella tapahtuma-, kokous- ja juhlatiloissa ja vastaavilla alueilla, jos ne on ennakolta hyväksytty tätä tarkoitusta varten anniskelualueeksi (cateringilmoitus). Ilmoituksenvaraista anniskelua saisi harjoittaa ne tahot, joille on myönnetty anniskelulupa. Anniskelusta tulee ilmoittaa lupaviranomaiselle kolme vuorokautta ennen tilaisuuden alkua.

Tilojen ja alueen hyväksymisestä cateringilmoituksia varten sekä tilaisuudesta ilmoittamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

MaRa kannattaa siirtymistä tilapäisestä anniskeluluvasta ilmoituksenvaraiseen anniskeluun, kun kyse on tilaisuuksissa tapahtuvasta alkoholijuomien tarjoilusta.

MaRa pitää kolmen vuorokauden ilmoitusaikaa asianmukaisena.

MaRa pitää tarpeettoman raskaana menettelyä, jossa cateringkohde pitäisi aina hyväksyttäväksi etukäteen. Sen sijaan hyväksyttävää on, tilojen tulee olla etukäteen hyväksytty, kun anniskellaan kokoontumislain tarkoittamassa yleisötilaisuudessa. Näin ollen, jos yksityishenkilö järjestää häät ystävilleen ja sukulaisilleen juhlapaikassa, sen ei tarvitse olla etukäteen hyväksytty. Jos yleisölle avoimessa tapahtumassa anniskellaan ilmoituksella, tapahtumapaikan tulee olla tähän tarkoitukseen etukäteen hyväksytty.

Ehdotuksen mukaan ilmoituksenvaraista anniskelua voisi harjoittaa vain sellainen taho, jolle on myönnetty johonkin paikkaan anniskelulupa. Tämä edellyttää toisin sanoen sitä, että toiminnanharjoittajalla on hallinnassaan paikka, jossa se (säännönmukaisesti) harjoittaa anniskelutoimintaa.

MaRa edellyttää, että lakia muutetaan siten, että kuka tahansa voi hakea anniskelulupaa yksinomaan siten, että se anniskelee vain tilaisuuksissa. Tämä on tärkeää esimerkiksi yrityksille, joilla on vain ”keskuskeittiö”, josta ne kuljettavat ruoan cateringkohteisiin ja jossa ne tarjoilevat ruokaa ja juomaa asiakkaille. Keskuskeittiöön ei ole tarkoituksenmukaista hakea anniskelulupaa, koska siellä ei tapahdu mitään tarjoilua. Toiseksi myös tapahtumanjärjestäjien tulee voida anniskella omissa tapahtumissaan cateringilmoituksella, vaikka niillä ei ole omaa ravintolaa tai muuta paikkaa, johon on haettu anniskelulupa. Tällöin tapahtumanjärjestäjä siis hakee anniskeluluvan cateringilmoituksia varten ja anniskelee tapahtumissaan ilmoituksella. Ohjelmapalveluissa tavanmukaisena palve-

lumuotona on tarjota ateriointimahdollisuus maastossa. Myös ohjelmapalveluyritysten tulee voida tarjoilla alkoholijuomia eräkohteen nuotiopaikalla tai taukotuvilla ilmoituksella.

MaRa vaatii, että cateringilmoitusta koskevaan säännökseen on lisättävä, että ilmoituksella saisi anniskella myös merkittyjen retkeilyreittien nuotiopaikoilla ja taukotuvilla edellyttäen, että anniskelu tapahtuu suljetulle retkelle osallistuvalla seurueella.

MaRa hämmästelee, miksi lakiesityksessä kodit ja vapaa-ajanasunnnot on rajattu cateringilmoituksen soveltamisen ulkopuolelle. Nykyisin yhä useammin kodissa pidettäville syntymäpäiville, ylioppilas- ja valmistujaisjuhliin tai muuhun juhlatilaisuuteen tilataan laadukkaat cateringpalvelut ravintolayritykseltä. Ongelmana on että ravintolayritys ei voi toimittaa ruoan yhteyteen sopivia ruokajuomia tilaisuuteen ja tarjoilla niitä juhlavieraille siten, että juomat laskutetaan asiakkaalta samaan tapaan kuin ateriat. Laki pakottaa asiakkaan hankkimaan itse juomat tilaisuuteen, vaikka ravintolayrityksellä olisi valmiiksi suunniteltuna kuhunkin menuun ja ateriaan sopivat juhla juomat. **MaRa vaatii, että cateringilmoitus voidaan tehdä myös asunnossa tai vapaa-ajan asunnossa anniskeluun, kun se koskee ruokatarjoilun yhteydessä tapahtuvaa anniskelua.** Tämä mahdollisuus lisää ravintola-alan työllisyyttä.

19. Annostelua koskevat määräykset

Lakiesityksellä ehdotetaan kumottavaksi määräykset anniskeltavan alkoholijuoman koosta (perusannokset) ja ns. tuplien kieltö.

MaRa kannattaa ehdotusta. Nykyiset säännökset estävät hyvän asiakaspalvelun, eivätkä ne saa ymmärtämystä ravintoloiden kotimaisessa ja ulkomaisessa asiakaskunnassa. Anniskelupaikoissa alkoholijuomien tarjoilu ja nauttiminen on valvottua toisin kuin muualla. Yleisiin anniskelukieltoihin sisältyvä kieltö anniskella selvästi päihtyneelle tai jos on aihetta olettaa alkoholin väärinkäyttöä, ovat riittäviä alkoholihaittojen torjunnan kannalta. Jos asiakkaan ostokäyttäytymisestä on pääteltävissä alkoholin väärinkäyttö, niin anniskelusta olisi yleisen anniskelukiellon mukaisesti pidättäydyttävä.

Esityksen 40 §:n 2 momentin mukaan anniskelu voidaan toteuttaa kolmella tavalla:

- 1) alkoholijuomaa myydään avatuissa pakkauksissa (myydään olutpullo) tai
- 2) annosteltuna lasiin tai muuhun astiaan (juoma tarjoillaan hanasta tai pullosta lasiin) tai
- 3) molemmilla edellä mainituilla tavoilla.

Anniskelun toteutustavasta

Yleisin tapa anniskelussa on, että asiakkaille myydään alkoholijuomia sekä avatuissa pakkauksissa että annosteltuna lasiin tai kannuun. Annostelu toteutetaan joko mittaamalla asiakkaan ostama määrä lasiin (esimerkiksi mittaamalla 12 cl punaviiniä lasiin) tai kaatamalla juoma vapaalla kädellä lasiin (esimerkiksi tarjoiltaessa asiakkaalle lasi kuohuviiniä).

Kun veloitus juomasta perustuu tuotteen määrään (esimerkiksi 12 cl), niin mittaamista koskevien säännösten mukaan juoma tulisi mitata asiakkaalle hyväksyttävällä mittalaitteella. Hyväksyttävä mittalaite on joko vaattu viinamitta tai hyväksyty mittaviivalasi. Jos sen sijaan veloitus ei perustu (tarkkaan) määrään (esimerkiksi tarjoiltaessa lasi kuohuviiniä), juomaa ei tarvitse mitata lasiin.

Myös alkoholijuomia pitää voida myydä ravintolassa tarjottavien muiden juomien (kahvi, virvoitusjuomat yms.) tapaan muullakin tavalla kuin mittaamalla. Uuden alkoholilain on sallittava, että asiakkaalle tarjoillaan lasi talon punaviiniä sen tarkemmin mittaamatta, kuinka monta senttilitraa viiniä tarjoillaan asiakkaalle lasiin. Alkoholilakiesityksen perusteluja on näin ollen tarpeen täsmentää. Annostelussa voidaan käyttää molempia tapoja sekä mittaamisella tapahtuvaa annostelua että vapaata annostelua.

Itsepalveluhanoista

Alkoholihallinto suhtautuu tällä hetkellä kielteisesti niin sanottujen itsepalveluhanojen käyttöön anniskelussa. Alkoholihallinnon mielestä sellaiset anniskelujärjestelyt, jossa henkilökunta ei anniskele alkoholia asiakkaalle, eivät täytä alkoholilain vaatimusta tehokkaasta valvonnasta. Alkoholihallinto on ehdottanut alkoholilain uudistamisen liittyen, että alkoholijuomien anniskelu itsepalvelulaitteesta on kielletty.

MaRa toteaa, että alkoholilain tulee suhtautua joustavasti siihen, miten anniskelutoimintaa voidaan harjoittaa. Alkoholilaissa ei tule rajoittaa liikaa anniskelun muotoja ja tapoja ja heikentää anniskelutoiminnan toimintaedellytyksiä. Riittävää on, että anniskelussa noudatetaan anniskelukieltoja, kuten alaikäiselle anniskelun ja selvästi päihtyneelle anniskelun kieltoa. Näiden kieltojen noudattaminen on mahdollista myös silloin, kun alkoholin laskeminen lasiin tapahtuu itsepalveluperiaatteella. Alkoholilain on mahdollistettava myös se, että pöytäseurueelle voidaan tuoda itsepalveluperiaatteella toimiva olutanostelulaite, josta pöytäseurue voi itse laskea juomaa laseihinsa. Asiasta on tarpeen määrittää annostelua koskevan säännöksen perusteluissa.

Perusannoksista

Lakiesityksen mukaan asiakkaalla on oikeus halutessaan saada tietynsuuruinen määrä alkoholijuomaa (perusannos), jos anniskelussa juomaa annostellaan lasiin.

Jos alkoholijuomaa myydään anniskelussa annosteltuna, sitä tulee lakiesityksen mukaan olla asiakkaan saatavilla perusannoksina. Perusannoksien koot olisivat:

- väkevien alkoholijuomien osalta 4 senttilitraa (esimerkiksi vodka-annos)
- enemmän kuin 15 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän miedon alkoholijuoman perusannos 8 senttilitraa (esimerkiksi likööri)
- enemmän kuin 8, mutta enintään 15 tilavuusprosenttia sisältävän miedon alkoholijuoman perusannos 12 senttilitraa (esimerkiksi useimmat viinit) ja
- muun miedon alkoholijuoman perusannos 33 senttilitraa (esimerkiksi olut)

Muun miedon alkoholijuoman (kuten oluen tai siiderin) perusannoksen kooksi on valittu 0,33 litraa. Se on yleinen koko pakkauksissa, mutta harvinainen hanatuotteissa. Perusannos, jossa ei ole vaihteluväliä, on ongelmallinen valtaosalle ravintoloita. Esitys on myös huolestuttava tapahtumien kannalta. Tapahtumissa hanajuomia tarjoillaan lähes poikkeuksetta vain yhdessä koossa, joka on 0,33 litraa suurempi (esimerkiksi 0,4 tai 0,5 litraa). On perusteetonta, että tapahtumissa anniskeltavia annoksia pitäisi pienentää 0,33 litraan tai pakottaa tapahtumissa myymään kahden kokoista hanatuotetta. Tuotetta, jota asiakkaat haluavat ja tuotetta, jota laki pakottaa myytävän.

Alkoholilakiesityksessä tulee välttää säätämästä elinkeinotoimintaa ja käytännön anniskelutoimintaa haittaavia säännöksiä. Muun miedon alkoholijuoman perusannokseksi on säädettävä vaihteluväli 0,33 litrasta 0,5 litraan. Jos esimerkiksi myydään hanaolutta, niin vaatimus täyttyy, jos asiakas voi ostaa annoksen, joka on vähintään 0,33 litraa ja enintään 0,5 litraa. Tämä vaihteluväli ei aiheuta ongelmia anniskelulle, vaikkakin tällä hetkellä käymisteitse valmistettua alkoholijuomaa on voitu anniskella asiakkaalle enintään litran annoksina.

Oikeus pitää saatavilla tietynsuuruinen mitattu annos voi aiheuttaa hankaluuksia tietyissä olosuhteissa ja asiakaspalvelutilanteissa, jos edellytetään että se on oltava saatavilla kaikissa anniskelutilanteissa.

Anniskelupaikassa järjestettävässä tilaisuudessa (esimerkiksi häät, syntymäpäivät tai yrityksen tai organisaation edustustilaisuus) noudatetaan tavanmukaisesti tilaisuuden tilaaneen asiakkaan ja luvanhaltijan keskenään sopimia järjestelyjä. Esimerkiksi täysi-ikäisille vieraille tarjoillaan tilaisuuden aluksi kuohuviiniä lasissa ja ruokailun yhteydessä ruokajuomat kaadetaan vapaasti lasiin. On vieras ajatus, että juomaa tulisi olla vieraiden saatavilla myös perusannoksina eli lasiin mitattuna 12 cl viiniä.

MaRa vaatii, että perusannoksia koskevaa 40 §:n 3 momenttia ei näin ollen tulisi soveltaa, kun anniskellaan seurueelle tilaisuudessa, jonka osallistujat on etukäteen määritetty (esimerkiksi yksityishenkilön häät tai yrityksen juhlat kutsuvierailleen). Perusannoksia koskevaa kohtaa sovellettaisiin vain niihin tilanteisiin, joissa anniskelua annosteltuna harjoitetaan etukäteen rajoittamattomalle asiakaspiirille (=kun ravintola on auki yleisölle).

Perusannoksia koskevan säännöksen ongelmana on myös se, että se ei huomioi sitä, että anniskelussa tiettyjä juomaryhmiä myydään annosteltuna, kun taas tiettyjä juomia vain avatuissa pakkauksissa. Vaatimus perusannoksesta ei näin ollen voi koskea sellaista tuotetta, jota myydään asiakkaalle vain pullossa tai muussa pakkauksessa. Ravintolalla on oltava oikeus jatkossakin myydä tiettyjä viinejä vain pulloittain (0,75 litraa) ja tiettyjä viinejä myös annosteluna. **MaRa katsoo, että perusteluissa on tarkennettava, että perusannosta koskeva säännös koskee vain sitä nimenomaista alkoholijuomatuotetta, jota myydään asiakkaalle annosteltuna.**

Anniskelun toteutustapaa koskevista poikkeuksista

Anniskelun 40 §:n 2 momentissa säädetystä toteutustavasta on myönnetty poikkeus matkustajalle tapahtuvaan anniskeluun majoitushuoneessa (=minibaari) sekä suljetuille seurueelle tapahtuvaan anniskeluun luvanhaltijan kokoustilassa tai vastaavalla alueella.

MaRa pitää poikkeusta välttämättömänä. Säännös säilyttää nykykäytännön, jonka mukaan hotellin minibaarissa ja kokous- sekä saunatiloissa (sivu 56) voidaan pitää juomapakkauksia asiakkaiden saatavina myös avaamattomina.

Ravintolassa juomapakkaus tarjoillaan lähtökohtaisesti asiakkaalle avattuna. Tarjoilija ojentaa asiakkaalle baaritiskillä avatun pullon asiakkaan nautittavaksi tai tarjoilee pöytään seurueelle avatun viinipullon. **Lakiesityksessä olevan poikkeuksen ulkopuolelle jää useita tilanteita, joissa vaatimus avatun pakkauksen osalta muodostuu ongelmalliseksi joko anniskelukonseptin tai asiakkaan tarpeiden näkökulmasta.** Useissa anniskelupaikoissa anniskeltavat juomat ovat vitriinissä tai muuten sijoitettuna linjastolle (esimerkiksi kahvila, liikenneasema, ruokala), josta asiakas voi ottaa haluamansa juoman tarjottimelle. Asiakas saapuu ostosten ja avaamattoman alkoholijuomapakkauksen kanssa kassalle, joka voidaan asiakkaan pyynnöstä avata tässä vaiheessa. Vaatimus siitä, että juomat pitää olla vitriinissä tarjolla avattuina, johtaisi mahdottomaan lopputulokseen. Käytännössä vitriinimyynti loppuisi kokonaan. Tämä ei voi olla alkoholilain tarkoituksena varsinkin, kun alkoholilailla on tarkoitus vähentää anniskelutoimintaa haittaavia säännöksiä.

Myös liikennevälineessä tapahtuvassa anniskelussa tarvitaan poikkeusta. Esimerkiksi junassa matkustajille anniskellaan alkoholijuomia kärrymyyntinä istumapaikoille. Liikennevälineessä matkustaessaan asiakas haluaa saada juomapakkauksen avaamattomana paikalleen (esimerkiksi pieni kuohuviinipullo), jos asiakas ei halua heti nauttia juomaa. Asiakas voi juoman saatuaan avata sen itse sopivassa vaiheessa matkaa. Kysymys on myös turvallisuudesta, sillä avatusta pakkauksesta voi esimerkiksi nopeassa pysähdyksessä juomaa lentää edessä istuvan matkustajan istuimen päälle. Tätä ongelmaa ei ole kun asiakas saa pakkauksen, joka on suljettu ja jonka asiakas voi avata ja sulkea halutesaan. Ongelma ratkeaisi myös sillä, että asiakas saa avatun juomapakkauksen korkin it-

selleen. Nykyisin käytäntönä on ollut, että asiakkaalle ei ojenneta korkkia lupaviranomaisen tekemän tulkinnan vuoksi.

MaRa vaatii, että jos vaatimus avaamattomien pakkausten osalta anniskelussa säilytetään, poikkeusta tulee laajentaa siten, että anniskelua saa harjoittaa 40 §:n 2 momentin estämättä myös liikennevälineessä matkan aikana tapahtuvaan anniskeluun. Poikkeuksen tulee koskea myös anniskelua, jossa asiakas voi itse ottaa anniskelupaikassa tarjolla olevan juomapakkauksen ennen myyntihetkeä edellyttäen, että henkilökunta avaa pakkauksen myyntihetkellä.

20. Juomien hankinta anniskeluun

Nykytila

Alkoholilaisissa ei säädellä siitä mistä anniskeluluvan haltija saa ostaa anniskeluun tarkoitettuja alkoholijuomia.

Lupaviranomaiset edellyttävät, että alkoholiostokset tehdään lupanumerolla joko alkoholiliityhtiöstä, luvan saaneilta alkoholijuomien valmistajilta tai tukkumyyjiltä. Hallinto-oikeus on antanut lainvoimaisen päätöksen, jonka mukaan alkoholiviranomainen voi edellyttää lupanumeron käyttämistä. Lupanumerolla ostoista menee tieto viranomaisille ja viranomaiset voivat muun muassa harmaan talouden estämiseksi seurata myyntien ja ostojen välistä suhdetta ja ryhtyä tarkempaan selvitykseen, jos alkoholijuomien kateprosentti muodostuu liian alhaiseksi. Lupanumeron käyttäminen on tärkeää myös tilastoinnin kannalta, koska anniskelun määrän kehitystä voidaan seurata vain, jos anniskeluun tarkoitettuja ostot ilmoitetaan viranomaisille.

Ravintolat voivat myös itse maahantuoda alkoholijuomia anniskelukäyttöön. Maahantuonnista on tehtävä ilmoitus Valviralle.

Alkoholijuomien hankintaan ja luovutukseen anniskelutoiminnanharjoittajien välillä liittyy tärkeä säännös, jonka mukaan liikkeen toiminnan loppuessa tai sen siirtyessä toiselle omistajalle saadaan liikkeen alkoholijuomavarasto luovuttaa luvan myöntävän viranomaisen määräämin ehdoin ja rajoituksin (AlkoA 28 §). Alkoholijuomavarasto on siir-

rettävä uudelle omistajalle tai toiseen anniskelupaikkaan tai palautettava tukkumyyjälle. Luovutushinta on ostajan ja myyjän sovittavissa.

Lakiesitys

Alkoholilakiesityksen 45 §:n mukaan, kun alkoholijuomia hankitaan vähittäismyyntiin ja anniskeluun 29 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, ostajan on ilmoitettava myyjälle lupanumeronsa. 29 §:n 2 momentin mukaan väkiviinan ja alkoholijuoman valmistaja, maahantuojaja ja tukkumyyjä saavat myydä väkiviinaa ja alkoholijuomaa vain alkoholilaissa tarkoitetulle luvanhaltijalle luvan mukaiseen tarkoitukseen. Perusteluissa mainitaan, että myös alkoholiyhtiöllä on oikeus 22 §:n 1 momentin mukaisesti oikeus myydä alkoholijuomia, joka siis kattaisi nykyiseen tapaan myynnin myös anniskeluluvanhaltijoille. **MaRa pitää säännöstä kannatettavana.** Ravintolat voivat hankkia alkoholijuomia anniskeluun samoilta toimijoilta kuin nykyisin ja tämän lisäksi myös maahantuojat voivat myydä juomia ravintoloille.

Ehdotuksessa säilytetään nykyinen malli, jonka mukaan alkoholijuomat hankitaan anniskelupaikkakohtaisesti (anniskelupaikan lupanumerolla). Myynnit tulisi kirjata ostaja- ja lupakohtaisesti eli valvontaviranomaiset saisivat luvanhaltijan kirjanpidosta tietää alkoholijuomien myynnit lupanumeroittain.

Uutuutena olisi se, että vähittäismyyntiluvanhaltija saa myydä alkoholijuomia anniskeluluvanhaltijalle anniskeluun. Anniskeluluvanhaltijan on tällöin ilmoitettava hankintansa valvontaviranomaiselle 60 §:n 4 momentissa tarkoitetulla tavalla. Alkoholilakiesityksessä laajennetaan anniskeluluvanhaltijan oikeutta ostaa anniskeluun tarkoitetut juomat myös vähittäismyyntiluvan haltijoilta. **MaRa kannattaa esitystä.** Velvoite ilmoittaa hankinnat viranomaiselle on tärkeää harmaan talouden torjunnan ja anniskelun tilastoinnin kannalta.

MaRan tiedossa on tapauksia, joissa kuluttaja voi ostaa alkoholijuomia vähittäismyyntipaikasta halvemmalla kuin ravintola samoja juomia tukkumyyjiltä. Ravintolat ovat usein pieniä yrityksiä, joilla ei ole samanlaista neuvotteluvoimaa kuin päivittäistavarakaupan

ketjuilla neuvotellessaan panimoiden ja alkoholitukkujen kanssa alkoholijuomien hinnoista.

Anniskelutoimijat voisivat nykyiseen tapaan tuoda maahan alkoholijuomia tekemällä siitä ilmoituksen sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle. **MaRa kannattaa esitystä.** Maahantuontia koskevaa byrokratiaa ja viranomaiskustannuksia on kuitenkin vähennettävä nykyisestä ja tehtävä alkoholin maahantuonti ravintoloihin yhtä helpoksi kuin juomien hankkimien kotimaisista myyntikanavista. Ravintoloiden kotimaisista tukuista ja panimoista hankkimien alkoholijuomien hinnat ovat nousseet yleistä kustannustasoa selvästi enemmän, mihin yhtenä osasyynä on kotimarkkinoiden toimimattomuus. Ravintoloilla on EU:n sisämarkkinoilla oltava täysimääräinen mahdollisuus hyödyntää kustannuksiltaan kilpailukykyiset hankintakanavat ulkomailla, kun verot maahantuoduista alkoholijuomista maksetaan Suomeen.

Kun alkoholiostot tehdään lupanumerolla, alkoholilakiin on sisällytettävä säännös, joka mahdollistaa lupanumerolla anniskeluun hankittujen alkoholijuomien siirtämisen luvanhaltijan toiseen anniskelupaikkaan tai toiselle luvanhaltijalle. Tämä on tarpeen esimerkiksi tilanteissa, joissa liikkeen toiminta loppuu tai siirtyy toiselle omistajalle.

Myös siinä tapauksessa, että anniskelupaikka menee tilapäisesti kiinni esimerkiksi remontin johdosta, on anniskelupaikan alkoholivarasto voitava siirtää toiseen anniskelupaikkaan tai toiselle omistajalle. Vaihto-omaisuusvarastoa ei tarvitse seisottaa käyttämättömänä eikä juomat remontin takia pilaannu. Myös niissä tapauksissa, joissa alkoholijuomat hankitaan määräaikaisella luvalla, ne tulee voida siirtää toiseen anniskelupaikkaan tai toiselle omistajalle.

Cateringluvalla toimittaessa (anniskeltaessa ilmoituksella) tulee olla mahdollista, että juomat hankitaan cateringtoimintaa varten annetulla itsenäisellä lupanumerolla (luvanhaltijalla ei erillistä anniskelupaikkaa mutta anniskelee tilaisuuksissa) tai jonkin anniskelupaikan lupanumerolla. Ensiksi mainitussa tapauksessa myös cateringtoimintaa varten hankittuja juomia tulee voida siirtää luvanhaltijan toiseen anniskelupaikkaan.

Alkoholilaissa tulee säätää myös siitä, että luvanhaltija päättää itse missä lupanumerolla hankittuja juomia säilytetään. Niitä voidaan säilyttää esimerkiksi anniskelupaikan yhtey-

dessä tai muualla varastossa. Usealla ravintolalla on niin vähän säilytystilaa ravintolasaan, että kaikkia juomia ei voi säilyttää ravintolan säilytystiloissa, vaan ravintolalla on erillinen varasto muualla. Oleellista on, että lupaviranomaista on informoitu säilytyspaikasta.

21. Vähittäismyynti anniskelupaikasta ja pienpanimot

Vähittäismyynti

Lakiesityksen mukaan myös anniskelupaikoille voidaan myöntää enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntilupa. Vähittäismyyntilupa koskisi vähittäismyyntiä yhden vähittäismyyntipaikan sisätiloissa. Vähittäismyyntilupaa koskevan säännöshdotuksen 1 momentin 3 kohdan mukaan vähittäismyyntilupa voitaisiin myöntää myös anniskeluravintolalle (anniskeluluvan yhteyteen anniskelussa olevien alkoholijuomien vähittäismyyntiin).

MaRa kannattaa, että myös ravintoloille annetaan sama alkoholijuomien vähittäismyyntioikeus kuin kaupoille. Tätä mahdollisuutta voisivat käyttää esimerkiksi panimoravintolat, jotka voivat myydä panimotuotteitaan asiakkaille kotiin vietäväksi. Mahdollisuuden hyödyntäminen edellyttää sitä, että vähittäismyyntiluvan hakeminen ei lisää merkittävästi byrokratiaa ja samalla ilmoituksella voidaan ilmoittaa sekä anniskelua että vähittäismyyntiä koskevat tiedot. MaRa vastustaa, että ravintolalle määrättäisiin vähittäismyyntin valvontamaksu ainakaan täysimääräisesti (200 euroa), koska ravintola on maksanut valvonnasta jo anniskelun valvontamaksussa (maksu 105 – 790 euroa riippuen anniskelun määrästä vuodessa).

Lakiesityksen mukaan määräaikaisen anniskeluluvan yhteyteen vähittäismyyntilupa saadaan kuitenkin myöntää vain sellaiseen useiden alkoholijuomien valmistajien esittelytilaisuuteen, jonka tarkoituksena on esitellä tuotteita kuluttajille. Perusteluissa todetaan, että määräaikaisen anniskeluluvan yhteyteen, eli esimerkiksi musiikkifestivaalin anniskelulueelle, vähittäismyyntilupaa ei pääsääntöisesti myönnettäisi. Poikkeuksena kuitenkin olisivat esimerkiksi olut- tai viinimessut, joissa useat alkoholijuomien tuottajat esittelevät tuotteitaan kuluttajille. **MaRa pitää rajausta perusteltuna.** On hyvää asiakaspalvelua ja

myös tilaisuuteen luonteeseen sopivaa, että esimerkiksi olutmessuilta asiakas voi ostaa esittelyssä olevia oluita. Muilta osin tapahtumissa alkoholijuomien myyminen ja tarjoilu tapahtuu anniskeluluvalla ja juomat nautitaan anniskelualueella eikä niitä kuljeteta alueen ulkopuolelle.

Pienpanimot

Lakiehdotuksessa pienpanimoille annetaan vähittäismyyntioikeus enintään 12 tilavuusprosenttia sisältäviin käsityöläisolutiin. Tämä pienpanimoita koskeva poikkeus on ollenainen myös ravintola-alan toimijoilla, koska yhä useampi ravintola-alalla toimiva yhtiö harjoittaa myös pienpanimotoimintaa.

Lakiehdotuksessa on uutena määritelmänä käsityöläisolut, jonka valmistajalle annettaisiin vähittäismyyntioikeus. Tämän käsityöläisoluten valmistusrajaksi on säädetty 500 000 litraa vuodessa. Pienpanimoksi luokitellaan kuitenkin nykylainsäädännön mukaan verotuksessa alle 15 000 000 litraa vuodessa olutta valmistava panimo.

MaRa katsoo, että vähittäismyyntirajana olisi pidettävä selvästi korkeampaa rajaa kuin 500 000 litraa ja käsityöläisolut terminä tulisi poistaa ja tilalla tulisi käyttää pienpanimo termiä.

Alkoholilakiesityksen mukaan vähittäismyyntilupa pienpanimotoiminnassa myönnetään valmistusluvan haltijalle vain yhteen sisätiloissa toimivaan vähittäismyyntipaikkaan, joka toimii valmistuspaikan yhteydessä. Ehdotus estää sen, että pienpanimotoimintaa useammassa valmistuspaikassa harjoittava yhtiö saisi vähittäismyyntioikeuden valmistamilleen tuotteille.

MaRa katsoo, että pienpanimoille tarkoitettu vähittäismyyntioikeus tulisi olla sidoksissa valmistuspaikkaan, eikä valmistuslupa.

Lakiehdotuksen rajoitukset ovat tarpeettoman ankarat ja estävät pienpanimo-olutkulttuurin kehittämisen osana ravintolatoimintaa.

MaRa esittää, että pienpanimotoiminnassa:

- 1) vuosittainen valmistusraja olisi selvästi korkeampi kuin 500 000 litraa**
- 2) käsityöläisolut terminä tulisi poistaa ja tilalla tulisi käyttää pienpanimo termiä ja**
- 3) pienpanimolla saisi olla useampikin vähittäismyyntilupa. Vähittäismyyntilupa myönnetään kuitenkin valmistuspaikan yhteyteen.**

22. Maksaminen teknologineutraaliksi

Alkoholilakiesityksellä poistetaan vanhentunut ja asiakaspalvelua haittaava velaksi anniskelun kielto. **MaRa kannattaa ehdotusta.**

Alkoholilainsäädäntö ei enää vastaa tämän päivän vaatimuksia siinä, mitä välineitä voidaan käyttää alkoholiostosten maksamiseen. Käteisen rahan käyttö on vähentynyt koko ajan. Ostoksia maksetaan yhä enemmän pankki- ja luottokorteilla ja myös mobiilimaksaminen on yleistynyt. Ravintoloiden omat maksuvälineet, kuten ravintolasetelit ja ravintolakortit tulevat myös yleistymään.

Alkoholilainsäädäntö on vanhentunut, kun käteistä rahaa kehittyneempiä maksutapoja, kuten kortti- ja mobiilimaksamista on käsitelty velaksi anniskelun muotona. Maksutapojen käyttö on mahdollista vain sillä edellytyksellä, että Valvira on antanut siihen hyväksyntänsä. Luottokortit on hyväksytty maksuvälineeksi, mutta Valvira ei ole antanut lupaa mobiilimaksamiseen.

Velaksianniskelukiellon kumoamisen jälkeen laki ei enää rajoita erilaisten maksuvälineiden ja maksusovellusten käyttöä ostoksen tekemiseen anniskelupaikassa. Lainsäädäntö on tältä osin teknologianeutraalia. Ilman erillistä viranomaisten hyväksyntää on jatkossa mahdollista maksaa alkoholijuomaostoksia luottokortilla, mobiilisti tai muilla sähköisillä ja ei-sähköisillä maksuvälineillä.

Lakiesityksellä pyritään siihen, että velaksi anniskelukiellon kumoamisesta huolimatta voitaisiin puuttua tilanteisiin, joissa vähittäismyynti ja anniskelu esimerkiksi heikoille kuluttajaryhmille olisi kokonaisarvioinnin perusteella hyvä tavan vastaista. Tätä koskeva maininta sisältyy hyvän tavan vastaisuutta koskevan kiellon perusteluihin (sivu 47).

MaRa vastustaa ehdotusta hyvän tavan vastaisen elinkeinotoiminnan kiellosta ja vaatinut, että säännöstä ainakin rajoitetaan ehdotetusta siten, että se käsittelee yksinomaan sitä, että elinkeinotoiminnassa suhtaudutaan hyväksyvästi tai välinpitämättömästi terveyden vaarantamiseen alkoholin vaikutuksen alaisena. Velaksi anniskelu heikoille kuluttajaryhmillä ei selkeästi kuulu tämän määritelmän piiriin. Maininta heikoista kuluttajaryhmistä on myös ongelmallinen, koska se vaatisi tosiasiallisesti asiakkaan henkilökohtaisten olosuhteiden tuntemista sen päättelemiseksi, kuuluuko asiakas ns. heikkoon kuluttajaryhmään. Ravintolan tarjoilijalla ei ole asiantuntemusta eikä mahdollisuutta arvioida, kuka on heikko kuluttaja. Ravintola ei voi myöskään anniskelutilanteessa loukata asiakkaita tällaisella tutkinnalla. Asiakkaan määrittely heikkoon kuluttajaryhmään kuuluvaksi merkitsee usein myös asiakkaan syrjintää tämän henkilökohtaisiin syihin perustuen. Syrjintä elinkeinotoiminnassa on rikoslaisissa ja yhdenvertaisuuslaissa kielletty.

23. Anniskelun omavalvonta

Alkoholilakiin ehdotetaan säännöksiä luvanhaltijoiden ja muiden toiminnanharjoittajien omavalvonnasta. Riskien arvioinnin ja hallinnan sekä lakisääteisen omavalvonnan lähtökohdaksi olisi lakiesityksen 4 §:n 1 momentti, jonka mukaan luvanhaltijan ja toiminnanharjoittajan olisi seurattava oman toimintansa aiheuttamia alkoholilain 1 §:ssä mainittuja haitallisia vaikutuksia ja pienennettävä niitä tässä laissa säädetyillä ja muilla käytettävissä olevilla keinoilla mahdollisimman vähäiseksi. Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (sivu 47) velvollisuutta kutsutaan periaatteelliseksi, mutta sitä ei mainita itse säännöksen sanamuodossa.

MaRa suhtautuu kielteisesti 4 §:n 1 momentin periaatekirjaukseen nykyisessä muodossaan. Viranomaisvalvonnassa luvanhaltijoilta saatetaan vaatia yllättäviä ja ennakoimattomia toimenpiteitä yleiseen velvollisuuteen perustuen. MaRa katsoo, että 4 §:n 1 momenttia tulee täsmentää luvanhaltijoiden osalta siten, että toiminnan seuraaminen ja haitallisten vaikutusten pienentäminen toteutetaan omavalvontasuunnitelmalla, josta säädetään alkoholilain 54 §:ssä. Tämä on tarpeen sen varmistamiseksi, että viranomaiset eivät voi vaatia luvanhaltijalta muita omavalvontatoimia kuin niitä, joita luvanhaltija on omavalvontasuunnitelmaa koskevien säännösten nojalla vel-

vollinen tekemään. Omavalvontasuunnitelmasta ja sen sisällöstä on säädettävä tarkkarajaisesti ja täsmällisesti laissa ja sen nojalla annettavasta asetuksesta.

Lakiesityksen 54 §:n 1 momentin mukaan luvanhaltijalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot toimintaansa liittyvistä tämän lain mukaisista velvoitteista ja niiden käytännön toteuttamiseen liittyvistä riskeistä. Esityksen 2 momentin mukaan luvanhaltijan on laadittava kirjallinen omavalvontasuunnitelma toimintansa lainmukaisuuden varmistamiseksi, noudatettava sitä ja pidettävä sen toteuttamisesta kirjaa (omavalvontasuunnitelma). Omavalvontasuunnitelmassa tulee kuvata, miten lain noudattamista seurataan, miten kriittisten tilanteiden riskien hallinta toteutetaan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvontasuunnitelma saadaan tarvittaessa yhdistää elintarvikelain ja tupakkalain mukaiseen omavalvontasuunnitelmaan. Säännösehdotuksen 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset omavalvontasuunnitelman laatimisesta ja säädetään sen sisällöstä ja toteutuksesta.

MaRa toteaa, että omavalvontasuunnitelman tarkoituksena on hallita anniskeluun liittyviä riskejä. Omavalvontasuunnitelmassa tulee näin ollen tunnistaa, mikä esimerkiksi toiminnan luonteessa, asiakaskunnassa, henkilöstössä ja fyysisissä puitteissa aiheuttaa anniskelutoiminnan riskejä ja mitä nämä riskit ovat. Omavalvontasuunnitelmalla pyritään varmistamaan, että riskien toteutuminen pystytään estämään tai ainakin minimoimaan. Hyvin laadittu omavalvontasuunnitelma helpottaa anniskelun valvontaa ja vähentää anniskelurikkomusten esiintymistä. MaRa on laatinut vuonna 2008 anniskelun omavalvontakansion, joka sisältää muun muassa yksityiskohtaisen mallin omavalvontasuunnitelmasta ohjeineen. Omavalvontakansion laatimiseen osallistui myös alkoholiviranomaisia.

MaRa kastsoo, että lain nojalla annettavassa asetuksessa ei tule antaa liian yksityiskohtaisia määräyksiä omavalvonnan sisällöstä vaan antaa toimivat puitteet, jonka nojalla toimiala ja viranomaiset voivat yhdessä laatia anniskelun omavalvontaohjeistuksen anniskelutoimintaan vastaavaan tapaan kun on toimittu ravintoloiden elintarvikelainsäädännössä. MaRa on yhdessä elintarvikeviranomaisten kanssa laatinut kansallisen hyvän käytännön ohjeen ravintola-alalle. Jos ravintola on ottanut ohjeen osaksi omavalvontaansa, elintarvikevalvojan tulee ottaa se huomioon valvonnassa. Näin tulee toimia myös anniskelun omavalvonnan osalta.

24. Ikäkontrolli

Henkilöllisyyden todistamisvelvollisuus

Alkoholiasetuksen 18 §:n mukaan alkoholijuomien ostaja on velvollinen anniskelupaikassa vaadittaessa todistamaan henkilöllisyytensä sen selvittämiseksi, että hän on saavuttanut 18 vuoden iän.

Lakiesityksen 40 §:n mukaan alkoholijuomien ostaja ja anniskelualueella oleskeleva on velvollinen vaadittaessa todistamaan henkilöllisyytensä henkilökunnalle ja tämän lain valvontaa suorittavalle viranhaltijalle viranomaisen myöntämällä ajokortilla, passilla tai kuvallisella henkilökortilla.

MaRa pitää tarpeellisena, että alkoholilaissa säädetään alaikäiselle anniskelun estämiseksi asiakkaan velvollisuudesta osoittaa henkilöllisyytensä ja ikänsä viranomaisen myöntämällä todistuksella. Säännöksessä on myös syytä tuoda esille se, mitkä todistukset kelpaavat iän tarkistamisessa. **MaRa kannattaa, että henkilöllisyyden todistamisessa hyväksytään ajokortti, passi tai kuvallinen henkilökortti.**

MaRa katsoo, että säännöstä on tarkennettava siten, että oikeus iän tarkistamiseen koskee myös anniskelupaikkaan saapumista. Esimerkiksi viihderavintoloissa järjestyksenvalvojat tarkastavat henkilön iän jo sisäänpääsyn yhteydessä anniskelupaikkaan saavuttaessa. Myös tapahtumissa mahdollisilla K-18 anniskelualueilla ikätarkastus suoritetaan alueella saavuttaessa. Jos ikätarkastusta ei suoriteta anniskelupaikkaan saavuttaessa, ikä tarkistetaan nuorilta ensimmäisen kerran ostotilanteessa.

MaRa esittää, että lakiesityksen 40 § muutetaan seuraavaan muotoon: alkoholijuomien ostaja, anniskelualueelle saapuva ja siellä oleskeleva on velvollinen vaadittaessa todistamaan henkilöllisyytensä henkilökunnalle ja tämän lain valvontaa suorittavalle viranhaltijalle viranomaisen myöntämällä ajokortilla, passilla tai kuvallisella henkilökortilla.

Väärän henkilöllisyystodistuksen käytön kriminalisointi

Ravintolat ovat hoitaneet iän tarkistamiseen liittyvät velvollisuudet erittäin hyvin. MaRan jäsenravintolat eivät anniskele tarkoituksella alaikäisille. Alaikäisille anniskelua ei juuri-kaan esiinny. Ravintoloissa törmätään joskus tilanteisiin, joissa alaikäiset pyrkivät harhauttamaan ravintoloita täysi-ikäisyydestä toisten täysi-ikäisten henkilöiden henkilöllisyystodistuksilla. Kynnys toisten henkilöllisyystodistuksien lainaamiseen on matala, koska toisen henkilöllisyystodistuksella esiintyminen ei ole rangaistavaa. Ravintoloille määrätään seuraamus, jos ravintola anniskelee alaikäiselle, joka on harhauttanut ravintolan henkilökuntaa iästään täysi-ikäisen henkilön todistuksella.

MaRa kannattaa, että alkoholilakiesityksessä puututaan tähän ongelmaan. Alkoholilakiesityksen mukaa alkoholirikkomuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta erehdyttääkseen alkoholijuomien vähittäismyynnin tai anniskelun valvontaa suorittavaa henkilökuntaa käyttää toisen henkilötodistusta, passia, ajokorttia tai muuta viranomaisen antamaa todistusta henkilöllisyytensä todistamiseen.

MaRa toteaa, että säännöksen perusteluissa on täsmennettävä, että anniskelun valvontaa suorittavaksi henkilökunnaksi on luettava sekä tarjoiluhenkilökunta että anniskelupaikassa toimivat yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitettut järjestyksenvalvojat. Tietyissä anniskelupaikoissa toimitaan siten, että järjestyksenvalvojat tarkastavat kaikkien anniskelupaikkaan saapuvien nuorten täysi-ikäisyyden jo ovella. Järjestyksenvalvojan erehdyttäminen tai sen yrittäminen on myös tässä tilanteessa oltava kiellettyä.

Toisen henkilöllisyystodistuksen käytön kriminalisoinnilla on tehokas yleisestävä vaikutus, kun nuoret tietävät, että jatkossa täysi-ikäisen kaverin papereita ei voida käyttää erehdyttämistarkoituksessa seuraamuksetta. Lainattujen paperien käyttäminen tulee vähentymään oleellisesti.

25. Alkoholilain markkinointia koskevat säädökset

Happy hour mainonta sallitaan

Lakiesityksen mukaan alkoholin markkinointia koskevat säännökset säilyisivät ennallaan lukuun ottamatta ns. happy hour - mainontakiellon poistamista. Jatkossa alle kahden kuukauden ajaksi rajatun alkoholijuomapakkausten tarjoushinnasta ilmoittaminen olisi kielletty vähittäismyyntipaikan ulkopuolella.

MaRa kannattaa sitä, että lyhytaikaisten juomatarjousten (happy hour) ja muiden alle kahdeksi kuukaudeksi rajattujen miedon alkoholijuomien tarjoushintojen mainostaminen anniskelupaikan ulkopuolella sallitaan.

Tarjoushintailmoittelua koskeva säännös ei ole toiminut asetettujen tavoitteiden mukaisesti ja siitä voidaan alkoholilakia uudistettaessa luopua. Säännös on ollut myös ravintolatoiminnassa tulkinnanvarainen ja sen perusteella on kielletty myös se, että ravintola mainostaa ns. dynaamisia hintojaan, jotka muuttuvat kysynnän mukaisesti. Alle kahdeksi kuukaudeksi rajatun tarjoushinnan mainontakiellon poistaminen on tärkeää ravintoloiden kannattavuuden kannalta ja mahdollistaa asiakkaiden houkuttelun ravintolaan nykyistä aiemmin sen sijaan, että asiakkaan juovat alkoholia valvomattomissa olosuhteissa. Tarjoushintailmoittelua koskevan säännöksen kumoamisella voidaan siirtää alkoholin kulutusta takaisin ravintoloihin.

Määräalennukset

Esityksen mukaan nykylakia vastaavasti kahden tai useamman alkoholijuomapakkausten tai -annoksen tarjoaminen alennettuun yhteishintaan vähittäismyynnissä ja anniskelussa on kielletty.

MaRa toteaa, että säännöstä on sovellettu myös tilanteisiin, joissa esimerkiksi hotelli tai muu matkailukohde suunnittelee tarjoavansa ulkomaan tai kotimaan matkailijalle pakettia, johon sisältyy ruoka- ja juomatarjoilut alkoholijuomat mukaan lukien tiettyyn etukä-

teen määriteltyyn hintaan (nk. all inclusive paketti). All inclusive paketit ovat yleisesti käytössä ulkomailla ja myös moni suomalainen matkailija käyttää niitä hyödykseen matkustaessaan ulkomaille. Suomalaiset matkatoimistot markkinoivat erittäin voimakkaasti ja näkyvästi ulkomaille suuntautuvia all inclusive matkoja. Sen sijaan samoja paketteja ei voida tarjota kotimaan matkailussa eikä ulkomaisille matkailijoille. Alkoholiviranomaiset ovat kieltäneet paketit säännöksen perusteella. Matkailutoimiala Suomessa on tässä suhteessa heikommassa asemassa verrattuna muihin maihin ja se vähentää samalla matkailun vientituloja. Jos kotimaisilla toimijoilla ei ole mahdollisuutta tarjota all inclusive paketteja, niin vastaavien ulkomaisten pakettien markkinointi Suomessa on samalla kiellettyä.

MaRa vaatii, että alkoholilaissa määritellään, että säännöstä ei sovelleta, kun asiakas maksaa etukäteen tietyn hinnan määrättynä aikana tapahtuvasta juomatarjoilusta anniskelupaikassa. Koska yleinen ja anniskelun hintataso Suomessa on kansainvälisesti verrattuna korkea, rajoittamattomia paketteja tuskin tarjottaisiin. Luvanhaltijat määrittelisivät etukäteen, kuinka paljon ja mitä juomia asiakas voisi vierailunsa aikana nauttia tietyllä hinnalla.

Bonukset alkoholijuomaostoista

Lakiehdotuksella kielletään bonuksien antaminen alkoholijuomaostoista. Säännöksen mukaan alkoholijuoman hinnasta annettavan hyvityksen, joka lasketaan alkoholijuomien tai muiden kulutushyödykkeiden ja palveluiden ostojen perusteella, tarjoaminen ja maksaminen on kielletty. Perusteluissa todetaan, että alkoholijuomien myyntiä ei saisi edistää kaupan tai ravintoloiden kanta-asiakaskorttien tai etuohjelmien yhteydessä siten, että alkoholijuomien ostaminen olisi ostohyvitysten johdosta sitä halvempaa mitä enemmän niitä tai muita kulutushyödykkeitä ostaa. Bonushyvityskielto koskisi Suomessa toimivan etuohjelman kohdalla alkoholijuomaostoksia myös ulkomailla.

Ehdotettu sääntely asettaa kauppojen ja ravintoloiden omat maksukortit ja etuohjelmat huonompaan kilpailuasemaan verrattuna maksulaitosten ja luottokorttiyhtiöiden tarjoamiin maksuvälineisiin ja niiden yhteydessä tarjottaviin etuohjelmiin. Myös jälkimmäiset palkitsevat maksukorttien käyttäjiä bonuksilla ja muilla hyvityksellä, jotka määräyty-

vät maksukortilla tehtyjen ostojen mukaan. Jos alkoholilaissa kielletään bonusten antaminen, kiellon tulee kilpailuneutraliteetin vuoksi koskea kaikkia etuohjelmia maksukortin liikkeellelaskijasta riippumatta. Ehdotettu sääntely aiheuttaisi valtavia kustannuksia yleisiin ja rajattuihin maksukorttijärjestelmiin. On kuitenkin kyseenalaista, miten kansainväliset maksukorttiyhtiöt sääntelyä tulkitsisivat ja tekisivätkö ne muutoksia järjestelmiinsä Suomen alueeseen rajoittuen. Kustannusrasitus kohdistuisi todennäköisesti yksinomaan luvanhaltijoiden etuohjelmiin, joita anniskeluviranomaiset valvovat alkoholilain nojalla. **MaRa vastustaa ehdotettua sääntelyä.**

Väkevien alkoholijuomien hinnastot

Anniskelupaikoille sallitaan vastaavaan tapaan kuin väkevän alkoholin vähittäismyyjille oikeus markkinoida väkeviä juomia painetussa tai tietoverkossa esitetyssä hinnastossa. **MaRa kannattaa ehdotusta.** Anniskeluluvanhaltijoiden toimintaa on vaikeuttanut se, että väkevien juomien hinnastoja ei ole voitu etukäteen ilmoittaa asiakkaalle. Esimerkiksi ravintolassa pidettävissä tilaisuuksia varten asiakkaiden on täytynyt pyytää puhelimessa tietoja väkevien juomien hinnoista tai pyytää niitä lähetettäväksi sähköpostilla. Nyt tällaista vaivaa ei tarvitse nähdä, kun hinnat on nähtävissä esimerkiksi ravintolan internetsivuilla. Juomakulttuurin kehittymistä edistää myös se, että ravintolat voivat mainostaa sivuillaan erilaisia drinkkejä, joihin asiakkaat voivat jo etukäteen tutustua ennen ravintolaan saapumista. Muutos tukee etenkin monipuolista juomavalikoimaa pitävien ravintoloiden liiketoimintaa.

Somepykälä

Lakiesityksessä ehdotetaan säilytettäväksi tulkinnanvarainen somepykälä, jota ei voida käytännössä valvoa. Alkoholimaininta on kiellettyä, jos sen kaupallinen toteuttaja käyttää hallitsemassaan tietoverkon palvelussa kuluttajien tuottamaa sanallista tai kuvallista sisältöä tai saattaa palvelun välityksellä kuluttajien jaettavaksi tuottamaansa tai kuluttajien tuottamaa sanallista tai kuvallista sisältöä.

Somepykälän perusteella kielletyn ja sallitun mainonnan raja jää usein tapauskohtaisen harkinnan varaan. Valviran ohjeistus ei juuri helpota asiaa. Ohjeenkin perusteella asia

ratkaistaan kokonaisharkinnan perusteella, jossa kiinnitetään huomiota mainostajan tavoitteeseen ja siihen, onko mainostaja tarkoituksellisesti pyrkinyt hyödyntämään kuluttajien aktiivisuutta tai näiden tuottamaa sisältöä yhteisösivulla. Valvira lähtee ohjeistukseensa siitä, että jakamistoiminnot on poistettava niin pitkälle kuin se on sivuston asetuksiin mukaan mahdollista. Kuluttajan sivustolle tuottamaa materiaalia pitäisi myös monitoroida ja kuluttajan tuottama alkoholimainonnaksi katsottava materiaali tulisi poistaa.

Säännöksessä ja ohjeistuksissa asetetut vaatimukset sosiaalisen median hyödyntämiselle mainonnassa ovat erittäin hankalia tai jopa mahdottomia. Kenelläkään ei ole resursseja valvoa yhteisösivuilla käytävää keskustelua tai poistaa alkoholiin viittaavia viestejä.

MaRa esittää, että somesäännös poistetaan laista.

26. Alkoholilain määritelmistä

Anniskelupaikka

Alkoholilakiin on lisättävä anniskelupaikan määritelmä. Anniskelupaikka on tila tai alue, johon on myönnetty lupa anniskeluun. Säännöksen 19 §:n 3 momentin tarkoittamassa tilanteessa (cateringilmoitus) anniskelupaikka on tila tai alue silloin, kun ravintola anniskelee siellä ilmoituksen perusteella.

Anniskelupaikassa on anniskelualueita ja muita alueita. Jälkimmäisiä alueita on esimerkiksi henkilökunnan tilat sekä baaritiskin takana oleva alue ja tupakkalaissa tarkoitettu tupakkakoppi. Anniskelun tulee tapahtua anniskelualueella.

Anniskelupaikan määritelmässä säännöksen perusteluissa tulee todeta, että sama anniskelulupa voidaan myöntää useampaan rakennukseen ja alueelle edellyttäen, että ne muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden.

Esimerkiksi huvipuiston alueella tai tapahtuma-alueella olevat saman toiminnanharjoittajan ravitsemisliikkeet ja/tai tarjoilualueet ovat samaa toiminnallista kokonaisuutta. Yhtä toiminnallista kokonaisuutta on myös esimerkiksi hotelli ja sen hallinnassa oleva tilauskäytössä oleva kokoustila, vaikka kokoustila sijaittisi hotellista katsottuna yleisen tien toisella puolella. Matkailualueella sijaitsevan saman yrityksen hallinnoiman mökkikylän mökit ovat myös samaa toiminnallista kokonaisuutta. Junien ravintolavaunuissa tapahtu-

va anniskelutoiminta on yhtä samaa toiminnallista kokonaisuutta eikä jokaiseen ravintolavaunuun tule hakea erillistä anniskelulupaa. Toiminnallista kokonaisuutta arvioitaessa ratkaisevaa merkitystä ei tule antaa sille, kuinka etäällä anniskelutilat ovat toisistaan. Jatkossa ei voi olla niin, että esimerkiksi hotellitoimintaa harjoittavalta yritykseltä evätään sama anniskelulupa hotellirakennukseen ja yleisen tien toisella puolella olevaan kokouskäytössä olevaan rakennukseen.

MaRa vaatii, että anniskelupaikkaan voi sisältyä useita alueita tai rakennuksia, kun ne muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden.